

**T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN PSİKOLOJİK
BELİRTİLERİNİN SOSYAL DESTEK ALGISI VE
AKADEMİK ERTELEME AÇISINDAN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ümmühan YILDIRIM

Enstitü Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Enstitü Bilim Dalı : Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ersin ALTINTAŞ

ŞUBAT – 2011

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN PSİKOLOJİK
BELİRTİLERİNİN SOSYAL DESTEK ALGISI VE
AKADEMİK ERTELEME AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ümmühan YILDIRIM

Enstitü Anabilim Dalı : Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı

Enstitü Bilim Dalı : Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı

Bu tez 17/02/2011 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

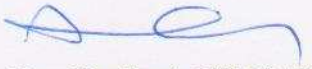

Prof. Dr. Ersin ALTINTAŞ

Jüri Başkanı

Kabul

Red

Düzeltme

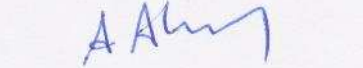

Doç. Dr. Engin YILMAZ

Jüri Üyesi

Kabul

Red

Düzeltme

Yrd. Doç. Dr. Ahmet AKIN

Jüri Üyesi

Kabul

Red

Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ümmühan YILDIRIM

17.02.2011

ÖNSÖZ

Ergenlik yoğun duyguların yaşandığı çalkantılı ve hızlı geçen bir dönemdir. Ergende çocukluk döneminden ergenliğe geçişte fizyolojisi gereği bazı duygu ve davranış değişiklikleri yaşanmaktadır. Bu duygu ve davranış değişiklikleri kişilerde bazı psikolojik belirtiler yoğun şekilde yaşanmasıyla ortaya çıkabilir. Ergende girdiği bu dönemin etkisiyle hayata bakış açısında, sosyal çevresiyle olan ilişkilerinde ve okul hayatında değişiklikler gözlenmektedir. Buradan yola çıkarak araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin aileden, arkadaştan ve öğretmenden alınan sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından ilişkisinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Tez konumun seçiminde ve araştırma aşamasında yardımcı olan değerli danışmanım Prof. Dr. Ersin ALTINTAŞ 'a ve değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa KOÇ 'a teşekkür ederim. Araştırma kapsamına giren Düzce Fen Lisesindeki, Düzce Cumhuriyet Anadolu Lisesindeki, Düzce Lisesindeki, Düzce EML' deki ölçme araçlarını sabır ve ilgiyle dolduran tüm öğrencilere, uygulamalarımda kolaylıklar sağlayan okul yöneticilerine, öğretmenlere ve değerli meslektaşlarım rehber ve psikolojik danışmanlara teşekkür ederim.

Ayrıca bu çalışmayı yapabilecek konuma gelmemde yıllarını, emeklerini veren her türlü fedakârlığı yapan tez dönemim boyunca sabırla beni dinleyen anneme, babama, kardeşime, nişanlıma, arkadaşlarıma ve bu çalışmaya doğrudan/dolaylı olarak emeği geçen herkese çok teşekkür ederim.

Ümmühan YILDIRIM

17 Şubat 2011

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	iv
TABLO LİSTESİ	v
ÖZET	ix
SUMMARY	x
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	11
1.1.Ergenlik Dönemi Tanımı.....	11
1.2. Psikolojik Belirtiler Tanımı.....	13
1.2.1 Somatizasyon	13
1.2.2. Obsesif -Kompulsif Bozukluk	14
1.2.3. Kişiler Arası Duyarlılık	15
1.2.4. Depresyon	15
1.2.5. Anksiyete	16
1.2.6. Hostilite-Düşmanlık	17
1.2.7. Fobik Anksiyete	17
1.2.8. Paranoid Düşünce	18
1.2.9. Psicotizm.....	18
1.2.10.Konuyla İlgili Yapılan Çalışmalar	19
1.3. Sosyal Destek Tanımı.....	23
1.3.1. Sosyal Destek Türleri	24
1.3.2. Ergenlerde Sosyal Destek	25
1.3.3. Sosyal Destek Algısına Ailenin Etkisi	26
1.3.4. Sosyal Destek Algısına Arkadaşın Etkisi	27
1.3.5. Sosyal Destek Algısına Okulun ve Öğretmeninin Etkisi	27

1.3.6. Konuyla İlgili Yapılan Çalışmalar	28
1.4. Erteleme Davranışı	32
1.4.1. Akademik Erteleme Tanımı.....	34
1.4.2. Akademik Erteleme Nedenleri	34
1.4.3. Akademik Erteleme Davranışının Sıklığı	36
1.4.4. Konuyla İlgili Yapılan Çalışmalar	36
BÖLÜM 2: YÖNTEM	41
2.1. Araştırma Modeli	41
2.2. Evren ve Örneklem	42
2.3. Veri Toplama Araçları	44
2.3.1. Kişisel Bilgi Formu	45
2.3.2. Kısa Semptom Ölçeği	45
2.3.2.1. Kısa Semptom Envanteri'nin (KSE) Güvenirliği ve Geçerliği	46
2.3.3. Çocuk ve Ergenlerde Sosyal Destek Değerlendirme Ölçeği	46
2.3.3.1. Çocuk ve Ergenlerde Sosyal Destek Değerlendirme Ölçeğinin Güvenirliği ve Geçerliği	47
2.3.4. Aitken Erteleme Eğilimi Ölçeği	48
2.3.4.1. Aitken Erteleme Eğilimi Ölçeğinin Güvenirliği ve Geçerliği	49
2.4. Verilerin Toplanması	50
2.5. Verilerin Analizi	50
BÖLÜM 3: BULGULAR	51
TARTIŞMALAR, SONUÇ VE ÖNERİLER	108
KAYNAKÇA	121

EKLER	134
ÖZGEÇMİŞ	141

KISALTMALAR

- AB** : Anksiyete Bozukluğu
- AEÖ** : Aitken Erteleme Ölçeği
- DEP** : Depresyon
- FA** : Fobik Anksiyete
- HOS** : Hostilite
- KAD** : Kişiler Arası Duyarlılık
- KSE** : Kısa Semptom Envanteri
- OKB** : Obsesif Kompulsif
- PD** : Paranoid Düşünce
- PSİ** : Psicotizm
- SDÖ** : Sosyal Destek Ölçeği
- SOM** : Somatizasyon

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları	41
Tablo 2: Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin, Sosyal Destek Algılarının ve Akademik Ertelemelerinin Ortalamaları ve Standart Sapmaları	51
Tablo 3: Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin, Sosyal Destek Algısı ve Akademik Erteleme Korelasyon Analizi Sonuçları	52
Tablo 4: Öğrencilerin Cinsiyete Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve T- Testi Sonuçları	56
Tablo 5: Öğrencilerin Cinsiyete Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve T-Testi Sonuçları	57
Tablo 6: Öğrencilerin Cinsiyete Göre AEÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve T-Testi Sonuçları	58
Tablo 7: Öğrencilerin Yaşa Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	59
Tablo 8: Öğrencilerin Yaşa Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	61
Tablo 9: Öğrencilerin Yaşlarına Göre SDÖ'den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları	62
Tablo 10: Öğrencilerin Yaşlarına Göre AEÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	62
Tablo 11: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	63
Tablo 12: Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre SDÖ'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	65
Tablo 13: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları	66
Tablo 14: Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre AEÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	66
Tablo 15: Öğrencilerin Okul Türüne Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	67
Tablo 16: Öğrencilerin Okul Türüne Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	69

Tablo 17: Öğrencilerin Okul Türüne Göre AEÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	70
Tablo 18: Öğrencilerin Okul Türlerine Göre AEÖ 'den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları	71
Tablo 19: Öğrencilerin Algılanan Eğitim Düzeyine Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	72
Tablo 20: Öğrencilerin Algıladıkları Eğitim Düzeylerine Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları	74
Tablo 21: Öğrencilerin Algılanan Eğitim Düzeyine Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	75
Tablo 22: Öğrencilerin Algıladıkları Eğitim Düzeylerine Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları	76
Tablo 23: Öğrencilerin Algıladıkları Eğitim Düzeyine Göre AEÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	76
Tablo 24: Öğrencilerin Algıladıkları Eğitim Düzeyine Göre AEÖ 'den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları	77
Tablo 25: Öğrencilerin Anne ve Babanın Yaşama Durumuna Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama,Standart Sapmaları ve T-Testi Sonuçları	78
Tablo 26: Öğrencilerin Anne ve Baba Yaşama Durumuna Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları T-Testi Sonuçları	80
Tablo 27: Öğrencilerin Anne ve Babalarının Yaşama Durumuna Göre AEÖ' den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve T-Testi Sonuçları	81
Tablo 28: Öğrencilerin Annenin Özlük-Üveylik Durumuna Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve T-Testi Sonuçları	81

Tablo 29: Öğrencilerin Anne ve Baba Öz-Üvey Durumuna Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve T-Testi Sonuçları.....	84
Tablo 30: Öğrencilerin Anne ve Baba Özlük-Üveylik Durumuna Göre AEÖ' den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve T-Testi Sonuçları	85
Tablo 31: Öğrencilerin Ebeveynlerin Evlilik Durumuna Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	86
Tablo 32: Öğrencilerin Anne Babalarının Evlilik Durumuna Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama,Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	88
Tablo 33: Öğrencilerin Anne-Babalarının Evlilik Durumuna Göre AEÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama,Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	89
Tablo 34: Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	90
Tablo 35: Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	92
Tablo 36: Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre AEÖ' den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	93
Tablo 37: Öğrencilerin Dünyaya Geliş Sırasına Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	94
Tablo 38: Öğrencilerin Dünyaya Geliş Sırasına Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	96
Tablo 39: Öğrencilerin Dünyaya Geliş Sırasına Göre AEÖ' den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	97

Tablo 40: Öğrencilerin Algılanan Sosyoekonomik Düzeye Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama,Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	98
Tablo 41: Öğrencilerin Algıladıkları Sosyoekonomik Düzeylerine Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları	100
Tablo 42: Öğrencilerin Algılanan Ekonomik Düzeye Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	101
Tablo 43: Öğrencilerin Algıladıkları Sosyoekonomik Düzeylerine Göre SDE 'den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları	102
Tablo 44: Öğrencilerin Algılanan Sosyoekonomik Düzeye Göre AEÖ' den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	102
Tablo 45: Öğrencilerin Yaşamının Çoğunu Geçirdiği Yere Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları.....	103
Tablo 46: Öğrencilerin Yaşamının Çoğunu Geçirdiği Yere Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama,Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	105
Tablo 47: Öğrencilerin Yaşamının Çoğunu Geçirdiği Yere Göre SDE 'den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları.....	106
Tablo 48: Öğrencilerin Yaşamının Çoğunu Geçirdiği Yere Göre AEÖ' den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama,Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları	106

Tezin Başlığı: Ortaöğretim Öğrencilerinin Psikolojik Belirtilerinin Sosyal Destek Algısı Ve Akademik Erteleme Açısından İncelenmesi	
Tezin Yazarı: Ümmühan YILDIRIM	Danışman: Prof. Dr. Ersin ALTINTAŞ
Kabul Tarihi: 17.02.2011	Sayfa Sayısı: x (ön kısım) + 133 (tez) + 8 (ekler)
Anabilimdalı: Eğitim Bilimleri	Bilimdalı: Eğitimde Psikolojik Hizmetler
<p>Bu araştırmanın amacı orta öğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından incelemektir. Araştırmada ayrıca orta öğretim öğrencilerinin psikolojik belirtileri, algılanan sosyal destek düzeyleri ve akademik erteleme davranışı cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, okul türü, algılanılan akademik başarı, anne-babanın yaşama-öz/üvey olma – evlilik durumları, kardeş sayısı, dünyaya geliş sırası, algılanılan sosyoekonomik düzey ve yaşadıkları yer değişkenleri açısından da incelenmiştir.</p> <p>Bu araştırmanın örneklemini, Düzce il merkezinde bulunan 4 farklı türdeki orta öğretim okulunda tesadüfî küme örnekleme yoluyla seçilen 9.,10. ve 11. sınıf ta okuyan 380 öğrenci oluşturmaktadır.</p> <p>Araştırmada verilerin toplanmasında araştırmacı tarafından geliştirilen ‘Kişisel bilgi formu’, psikolojik belirtileri belirlemek için Kısa semptom envanteri’(Şahin ve Durak, 1994),sosyal destek algısını ölçmek için ‘Çocuk ve ergenler için sosyal destek değerlendirme ölçeği’(Gökler, 2007) ve akademik erteleme davranışı ölçmek için ‘Aitken erteleme ölçeği’(Aitken, 1982) kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilere, farklılıkların anlamlılık testi için iki değişkene sahip gruplarda “Bağımsız Grup t Testi”, ikiden fazla değişkenli gruplarda “Tek Yönlü Varyans Analizi (F Testi), “Pearson Korelasyon Testi”. Tek yönlü varyans analizi sonucunda çıkan “F” değerinin anlamlı olması durumunda, hangi grupların ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark olduğunun belirlenmesi için ise gerekli “Tukey” testi uygulanmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.</p> <p>Araştırma bulgularına göre orta öğretim öğrencilerinin genel psikolojik belirti düzeylerinin, sosyal destek algısı ile negatif doğrusal ilişki; akademik erteleme davranışı ile pozitif doğrusal ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca psikolojik belirti düzeyleri, algılanan sosyal destek ve akademik erteleme ile demografik özellikleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin KSE, SDÖ ve AEÖ ’den aldıkları puanların cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, okul türü, algılanılan akademik başarı, anne-babanın yaşama ve evlilik durumları, algılanılan sosyoekonomik düzey ve yaşadıkları yer gibi sosyodemografik özelliklere göre değişkenlik gösterdiği tespit edilmiştir.</p> <p>Elde edilen sonuçlara göre psikolojik belirtiler sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından tartışılmış ve sonraki araştırmalara yönelik olarak önerilerde bulunulmuştur.</p>	
Anahtar kelimeler: Ergenlik, Psikolojik Belirti, Sosyal Destek, Akademik Erteleme	

Title of the Thesis: Surveyed Of Psychological Symptoms Of High School Students In Terms Of Social Supporting Perception And Academic Procrastination

Author: Ümmühan YILDIRIM   **Supervisor:** Prof. Dr. Ersin ALTINTAŞ

Date : 17.02.2011   **Nu.Of Pages:** x(pre text)+133(main body)+8(appendices)

Department: Educational Science   **Subfield:** Psychological Utility at the Education

The purpose of this research is to examine high school students' psychological symptoms in terms of perceived social support and academic procrastination. Also in this research secondary students' psychological symptoms, perceived social support levels, academic procrastinations are investigated in terms of students' sexes, ages ,grade levels, school types, perceived academic achievements, number of their siblings, order of their arrival the world, their perceived socio-economic status, place of their residence and their parents' situations 'if they are dead or alive, own or step, married or divorced'

380 9th, 10th, and 11th grade students studying in four different types of secondary schools in the center of Duzce province which have been selected by using a random cluster sample has composed the sample of this study .

For data collection, 'Personal information form' developed by the researcher , 'Brief symptom inventory (Şahin ve Durak, 1994)' to determine the psychological symptoms, 'social support rating scale for children and adolescents' (Gökler, 2007) to measure the status of perceived social support and 'Aitken procrastination scale' (Aitken, 1982) to measure academic procrastination behavior have been used in this research.To the datas obtained in this research, in the groups that have two varries 'the independent sample of t test' has been applied for the significance test of differences. In the groups that have more than two varries "one-way anova (F test), "Pearson correlation test" have been applied and in the case of the result of f value is significant Tukey test has been applied to determine the significant differences between the groups. Level of statistical significance was accepted as .05

According to the findings of this research, high school students' levels of general psychological symptoms have negative linear relationship with the perception of social support, and positive linear relationship with the academic procrastination. Also this research shows that there are statistically significant differences between the levels of psychological symptoms, perceived social support,academic procrastination behaviour and demographic characteristics. Students' SSI, SSS ve APS scores was found to vary according to their sexes, ages, grade levels, school types, perceived academic achievements, lives and marital status of their parents, perceived socio-demographic characteristics such as socioeconomic status and place of their residences. According to the results, psychological symptoms have been discussed in terms of social support perception and academic procrastination and suggestions have been made for subsequent researches.

Key words: Adolescence, Psychological Symptoms, Social Support, Academic Procrastination

GİRİŞ

İnsanlar bebeklik, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerinden geçerler. Her dönemin kendine has görev ve kazanması gereken ödevleri vardır. Bireyler dönem değiştirdikçe bireysel, sosyal ve toplumsal yönden de değişiklik yaşarlar. Dünyaya geldikten sonra birey, kendisini saran etkileşim çemberleri içinde sosyal ilişkilerini oluşturur. Bu dönemlerden biri olan ergenlik süreci de fizyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan değişikliklerin yaşandığı bir dönemdir.

Henüz ergenlik döneminde olan gencin yaşamı, bir yetişkine göre daha fazla belirsizlik ve karmaşayla doludur. Ergenlik döneminin girilmesiyle birlikte kendini tanıma bir nevi kendini yeniden keşfetme sürecine de girilmiş olur. Ergen bedenindeki değişikliklerle birlikte hayata bakış açısında da değişikliğe uğrar. Birey sadece çocukluktan ergenliğe geçiş sürecinde değil ergenlik döneminin içerisinde de değişiklikler yaşarlar. Ergenlik dönemi sonlanırken ergen erişkin kimliğini kazanmış olur. Güney'e (1998) göre ortalama olarak 12-22 yaşları arasında olduğu kabul edilen bu süreç, erken ve ileri dönemler olarak ikiye ayrılarak incelenmektedir. Erken dönemlerin daha karmaşık, daha zıt tavırlar ve daha çabuk kaybolup yeniden ortaya çıkabilen, şiddetli tepkilerle karakterize olduğu ve ileride kazanılacak olan erişkin kimliğin işaretlerini daha çok kapsadığı bilinmektedir.

Ergenlik ve bu süreci kapsayan problemler yüzyıllardır varola gelmiş, bireysel ve sosyal olumsuzluklara neden olabilecek bir dönemdir. Özellikle son yıllarda gerek ailelerin ve gerekse eğitim kurumlarının ergene verdiği önem, ergenin bu dönemi nasıl sorunsuz atlatabileceği konusunda da araştırmaları beraberinde getirmiştir. Çünkü modern pedagoji bu dönemi aşlamayan olumsuz ve davranış kalıplarının, insanı bir ömür boyu etkisi altında bıraktığını bilmektedir (Chapman, 1999). Bu dönemde ergenin çevresiyle iletişimi oldukça önemlidir. Ergen, bu çağda anne babası ve diğer yetişkinler tarafından ne tam yetişkin de ne de çocuk olarak algılanmakta ve anne baba ile yetişkinler, ergenin neleri yapabilecekleri ya da yapamayacakları hakkında birbirinden farklı yaklaşımlar ileri sürmektedirler (Kulaksızoğlu, 1998).

Ergenlik döneminde yaşanan en belirgin ruh hali iç dünyasıyla baş başa kalma isteğidir. Hellman'a göre ruhsal gelişim, insan olabilmenin vazgeçilmez bir parçasıdır.

Ergen çevresindeki hiç kimsenin onu anlamadığını düşünür. Benmerkezci düşünce yapısına sahiptir. Dünyanın sadece 'o'nun etrafında döndüğüne bütün olayların odak merkezi olduğuna inanır. Ayrıca ergenin kendi gözündeki kendisi ile başkalarının gözündeki kendisi arasındaki bağdaşmazlık da bireyin kimlik krizi yaşamasına neden olmaktadır. Çevresindeki insanlarla iletişim şekilleri değişir. Kendileri istedikleri zaman iletişime geçerler. Bir kimlik arayışı içerisinde olan ergen zamanın çoğunu kendini sorgulamakla geçirir. Kendiyle baş başa kalan ergenin günleri stres ve gerginlikle doludur. Ani duygu değişimleri yaşarlar. Bir anda çok mutlu olup, aşırı hareketli olurlarken bir anda sessizleşip kendi kabuklarına çekilebilirler. Çocukluk dönemine kıyasla ruh sağlığı sorunlarının ergenlikte bir artış gösterdiği pek çok araştırmacı tarafından kabul görmüştür (Eskin, 2000). Bu sorunlar genellikle, depresyon ve anksiyete bozukluklarıdır.

Eskin'in (2000) lise dönemindeki ergenler üzerinde yaptığı araştırma bulguları göstermiştir ki, her üç gençten biri keyifsizlik ve durgunluk, gündelik işlerden zevk almama, karar vermede güçlük ve kendilerini sürekli zor altında hissetme gibi yakınmalarda bulunmuşlardır. Her dört gençten biri zorlukları halledemeyecek gibi hissetme, kişisel sorunlarla uğraşmama, mutsuzluk ve yaptıkları işe dikkatini vermeme gibi şikayetler yaşadıklarını bildirmişlerdir. Büyük değişimlerin yaşandığı bir döneme giren genç kişi, yeni roller ve sorumluluklar alır; yetişkinlerle, yaşlılarıyla ve toplumla ilişkilerini yeniden tartışır (Carr-Gregg, Enderby ve Grover, 2004).

Ergen bu süreçte kendisini, sosyal çevresini, okul hayatını sorgulamaya başlar. Ailesi ve öğretmenleri bu süreçte ergenlerle sağlıklı iletişim kurmakta oldukça zorlanırlar. Ergenin aile, okul ya da iş çevresi ile ilişkilerinde yaşadığı psikolojik sorunlarda, kendi kendisinden bekledikleriyle, bu kalıp yargılar ve toplumsal beklentiler arasındaki farkların önemli bir etkisi olabileceği belirtilmektedir (Hoffman, Cole, Martin, Tram ve Seroczynski, 2000). Ergenlerdeki depresif belirtiler ya da ergenlerin içe dönmesi, birçok araştırmaya göre bağımsızlık kazanma ya da aile ile ilişkilerin kötü olmasının sonucudur. Yapılan iki çalışmaya göre, depresyon ve içe dönme, ailelerin çocuklarına özgürlük verme konusundaki başarısızlıklarından kaynaklanır. Genel olarak, birçok araştırmanın da gösterdiği gibi ergen depresyonu, aile bağlarının kuvvetli olmamasına bağlanmaktadır (Allen, Hauser, Eickholt, Bell & O'Connor, 1994). Aynı zamanda

ergendeki depresyon aile ilişkilerinin bozulmasına da neden olmaktadır. (Akt. Çuhadaroğlu ve ark, 2004)'da ergenin kendi iç dünyasında, dışarıya yansımayan, ebeveyn ya da öğretmenlerin fark etmediği, öznel bazı duygusal rahatsızlıklar ve sosyal kuşklar yaşamakta, bununla birlikte sosyal ya da akademik alanlarda işlev bozukluğu yaşamamakta olduğunu düşünmektedirler.

Yaşanılan duygusal rahatsızlıklar bireyin sosyal alanlardaki tutumunu değiştirir. İnsanlarla ilişki içerisine girerken kişilik gelişimleri oturmadığı için yaşadığı ruh haline göre hareket ederler. Kendinden kaynaklanan bu ilişki şekline göre kendince kararlar alır ve tepkiler geliştirirler. Çevresindeki insanlar hakkında düşünceleri değişmeye başlar. Bu durum ergende çocukluk dönemine göre hissedilen sosyal destek algısıyla ergenlik döneminde hissedilen sosyal destek algısının değişmesine neden olur. Ergenlerin sosyalleşmesinde aile ve okulun yanı sıra akranların da büyük etkisi vardır. Sosyal gelişim için ergenin akranıyla vakit geçirmesi gerekmektedir. Bu dönemde ergen için akranları tarafından onay görmek oldukça önemlidir. Ergenlerin bu dönemde arkadaşlarına duydukları gereksinim çocuklarınkinden farklıdır. Furman ve Buhrmester'in yaptıkları araştırmaya göre dördüncü sınıf öğrencilerinin en çok destek gördükleri kişiler anne-baba olarak ortaya çıkmıştır. Yedinci sınıf öğrencileri anne-babanın yanı sıra aynı cinsiyet grubundaki arkadaşlarını yakın bulurlarken onuncu sınıf öğrencileri ise arkadaşlarını en sık destek aldıkları kişiler olarak belirtmişlerdir.

Ergen olumsuz diyebileceğimiz duyguları genellikle üç şekilde yaşamayı tercih etmektedir. Birincisi, yetişkin sorumluluğunu ve rolünü üstlenemeyen ergen bu zorlanmadan dolayı çok az sorumluluk gerektiren ve kendisini güven içinde hissettiği çocukluk yıllarını yaşamaya devam eder. İkinci olarak, ergen gereğinden fazla olgunlaşır. Birçok problemi çözerken olgun bir kimsenin kimliğine bürünür. Yaşından büyük sorumluluk gösterir. Üçüncü olarak ise, ailesi yakın çevresi tarafından destek bulamayan ergen mistik eğilimlere katılmayı tercih eder. Ergen mistik eğilimlere katılmakla, toplumdaki rolünü belirlemiş olur. Katıldığı eğilim görüş, fikir, tutum ve tavırlarını ön eleştirisiz kabul eder. Yani kendisinden nasıl olması isteniyorsa öyle olur (Cowan, 2000).

Ergen zamanını çoğunu kendisi ile ilgili düşüncelere ayırdığı için akademik alanlarda sıkıntı çekmektedir. Ergendeki düşünce yoğunluğundan kaynaklı unutkanlık hali

istemeyerek erteleme davranışı gösterirken bıkkınlık halinde ise isteyerek erteleme davranışı göstermektedir. Ergen içinde bulunduğu ruh haline göre okul hayatında görev ve sorumluluklarını erteleme, isteksiz yapma, aşırı titizlenme, başarısızlığa karşı kaçınma, başarısızlık karşısında dünyanın sonu gelmiş gibi davranabilir. Birçok insanın problemlerinin olduğu dönemlerde motivasyonunun, iş veriminin düştüğü ya da problemlerini düşünmemek için kendini işe fazla verdiği bilinmektedir. Bu bilgide ergenin içinde yaşadığı ruh haliyle hayata karşı gerek sosyal gerekse okul yaşamına olumlu ve olumsuz etkileri olabileceğini göstermektedir.

Üniversitedeki öğrenciler üzerinde erteleme eğiliminin yaygınlığı konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde Ellis ve Knaus, (1977: 112) üniversite öğrencilerinin yaklaşık % 95 'inin, Solomon ve Rothblum (1984: 505) % 46' sının, Potts (1987: 1) yaklaşık olarak %75'inin kendilerini erteleme eğilimine sahip olarak algıladıklarını rapor etmektedirler.

Ergenin duygusal rahatsızlıkları, takıntılı düşünceleri, anksiyeteleri vb. akademik alandaki görev ve sorumlulukları yerine getirmesini ve süreci etkilemektedir. Konu ile ilgili bazı çalışmalar incelendiğinde akademik erteleme eğiliminin iletişim anlayışı, etkili olmayan öğrenme stratejileri, düşük not ortalaması, sıkılma, zor ödevler, plansız çalışma alışkanlığı, gerçekçi olmayan mazeretler bulma, kaygı, başarısızlık korkusu, depresyon, irrasyonel düşünme, düşük benlik saygısı, düşük benlik yeterliliği, düşük benlik kontrolü ve doyumunu erteleyememe ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Chissom ve Iran-Nejad, 1992; Ferrari, Johnson, ve McCown, 1995; Ferrari ve Beck, 1999; Haycock, McCarthy, ve Skay, 1998; Lay, 1986; Senecal, 1995; Solomon ve Rothblum, 1984). Okula ya da öğretmene bağlı olmadan, ergenin kişiliğine bağlı diğer etkenlerde okul yaşamını bozabilir. Bunlardan biri kişinin kendi idealini gerçekleştirmekte karşılaştığı pratik güçlütür. Gerçeklik kişisel duyguların doyumuna nadiren imkân verdiği için ergenlerin birçoğu engellenme duygusu hissederler. Bu engellenme çeşitli nedenlerle çok güçlü olursa tepkileri sadece duygusal alanda değil, zihinsel alanda da görülür. Önce öğrenme isteğini etkileyen bir kenetlenme ortaya çıkar. Çabaların yararsızlığını gören genç okul ortamının tümüne karşı bir düşmanlık duyar. Bu durumda başarısızlık önce ve özellikle ergenin en yetenekli olduğu konularda ortaya çıkar (Eichorn ve Adams, 1995).

Ergen için çevresinde ailesi, arkadaşları ve okul hayatı vardır. Buradan yola çıkarak araştırmada ergenin içinde yaşadığı ruh halinin çevresine yansımaya bakılmıştır. ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerini etkileyen etmenlerin sosyal destek algıları ve akademik erteleme davranışı bu araştırmanın çıkış noktası olmuştur. Araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme açasından incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı ortaöğretim öğrencilerin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme açasından incelenmesi sonucu ilişkinin olup olmadığını ortaya koymaktır. Araştırmada ayrıca ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtileri, algılanan sosyal destek durumları ve akademik erteleme davranışları cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, okul türü, algılanan eğitim düzeyi, anne-babanın yaşama-öz/üvey olma–birlikte ve ayrı olma durumları, kardeş sayısı, dünyaya geliş sırası, algılanan sosyoekonomik düzey, yaşamının çoğunu geçirdiği yer değişkenleri açasından da incelenecektir. Bu araştırmada temel amaç mevcut durumu olduğu gibi ortaya koymak ve bu mevcut durum içerisinde bağımlı değişken ile bağımsız değişken arasındaki ilişkiyi belirlemektir.

Problemler

Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtileri ile sosyal destek algısı ve akademik erteleme arasında bir ilişki var mıdır?

Alt Problemler

1. Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtileri ile sosyal destek algısı ve akademik erteleme arasında ilişki var mıdır?
2. Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme açasından cinsiyete göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme açasından yaşa göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

4. Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından okul türlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
6. Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından algılanan akademik başarı düzeylerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından anne-baba yaşama durumlarına göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
8. Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından anne-babanın özlük üveylilik durumuna göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
9. Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından ebeveynlerinin evlilik durumuna göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
10. Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından kardeş sayısına göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
11. Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından dünyaya geliş sırasına göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
12. Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından algılanan sosyoekonomik düzeye göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
13. Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından yaşamının çoğunu geçirdiği yere göre anlamlı bir farklılık var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Ergenlik dönemi, çocuklukla yetişkinlik arasın da bir dönemdir. Bu dönemde çocuk, gelişimini belirli bir noktaya kadar tamamlamıştır. 10 yaşına kadar soyut kavramları veya genel sosyal mantıksal değerleri yargılama yeteneği olmayan çocuk yavaş yavaş bulunduğu çevreyi, aile içi ilişkilerini ve bunlar arasındaki neden sonuçlar ilişkilerini değerlendirmeye başlar.

Ergenlik dönemi bir gelişim sürecidir. Bu dönemde kişi hem biyolojik hem de psikolojik olarak genel bir değişime uğrar (Eskin, 2000). Bu dönemde sosyal desteğin büyük önemi vardır. Sosyal destek kaynakları genel olarak formal ve informal destek kaynakları olarak iki ana bölüm içerisinde ele alınmaktadır. Resmi kurum ve kuruluşlar ile yasal bir çerçeve içerisinde hizmet veren sivil toplum kuruluşları, gönüllü kuruluşlar formal destek kaynaklarıdır. Aile, akraba, komşu, arkadaş gibi çevrede bulunan ve katkı sağlayan diğer bireyler ise informal sosyal destek kaynakları olarak belirtilebilir (Özbeşler, 2001). Ergenler başkalarından yeterli sosyal destek alamadıklarında, kendi sağlıklarını etkileyen alınganlık duyguları geliştirebilirler. Kendilerini bunalmış ve uyumsuz hissedebilirler ve gelişimleri devam ettiğinden, acil yardım almadıklarında bazı duygular geliştirebilirler (Gorman, 2006). Genellikle, depresyon gibi duygulanım ve kaygı gibi anksiyete bozukluklarına neden olabilir. Çocukluk dönemine kıyasla ruh sağlığı sorunlarının ergenlikte bir artış gösterdiği pek çok araştırmacı tarafından da kabul görülmüştür (Eroğlu, 2007). Bu değişim ve gelişim süreci hem ergenler hem de ebeveynler için zorluklarla doludur (Eskin, 2000). Ergenlik döneminde ebeveynlerden, arkadaşlardan ve öğretmenden algılanan sosyal destek, kişilik gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Sosyal destek ergenin olumsuz kişilik geliştirmesinde etkili olabilecek kişilere karşı koruyucu bir etki yaratarak, ergenin kimliğini geliştirmesine yardımcı olduğu gibi kişilik gelişiminin karşılıklı olarak sosyal destek algısın da etkilediği görülmüştür. Ergen ebeveynlerinden ve arkadaşlarından sağladığı destekle kendisini güvende hissedebilir (Huurre, Kamulainen ve Aro, 1999).

Ergen içinde bulunduğu dönemde kendini topluma bir birey olarak kanıtlamak ister. Bu noktada, yani sosyalleşme sürecinde ergen birçok zorluk ile karşılaşır. Ergenlikte hormonlarda meydana gelen değişimler, duygu durumunda inişli çıkışlı değişiklikler yaşanmasına neden olur. Ergen içinde bulunduğu arkadaşlık grubunda ya da okul

çevresinde bazı sorunlar yaşamaya ve geri planda kalmaya başlarsa sosyal çevreden uzaklaşarak, mutsuz bir figür oluşturabilirler (Eskin, 2000). Aynı zamanda ergenin içinde bulunduğu ruh hali göre okul yaşamını da etkiler. İçinde bulunduğu ruh haline göre akademik alandaki görev ve sorumluklarını yerine getirmeye çalışır. Bazen bu konuda zorluk yaşar.

Bu araştırma ile ortaöğrenim gören ergenlerde önemli olan psikolojik belirtilerin sosyal destek algıları ve akademik erteleme ile ilişkileri incelenecektir. Psikolojik belirtiler, algılanan sosyal destek ve akademik erteleme ile ilgili çok sayıda araştırmanın olduğu görülmektedir. Ancak, ortaöğrenim öğrencilerinin psikolojik belirtileri, sosyal destek algıları ve akademik erteleme konularını birlikte ele alan belirgin kapsamı içeren bir araştırma bulunmamaktadır. Bu nedenle bu çalışma ortaöğretim çağındaki öğrencilerin psikososyal gelişimleri açısından önemli bir katkı sağlayacaktır.

Sınırlılıklar

1. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, Düzce İl merkezindeki 4 farklı okul türündeki lise 1, 2 ve 3. sınıf öğrencileri ile sınırlıdır. Lise 4. sınıf öğrencileri çocuklar ve ergenlerde sosyal destek ölçeğinin 9-17 yaş sınırlamasından dolayı örnekleme alınmamıştır.
2. Araştırmanın bağımlı değişkeni olarak ele alınan, lise öğrencilerinin psikolojik belirtileri “Kısa Semptom Envanteri”nin kapsamı ile sınırlıdır.
3. Öğrencilerin sosyal destek algısı “Çocuk ve Ergen Sosyal Destek Ölçeği” kapsamı ve akademik erteleme “Aitken Akademik Erteleme Ölçeği” kapsamı ile sınırlıdır.

Sayıtlar

Öğrenciler kendilerine verilen ölçme araçlarını içtenlikle ve objektif bir şekilde cevaplandırmışlardır.

Tanımlar

Ergenlik: Çocukluk ve erişkinlik arasında bir geçiş dönemi olarak tanımlanan ergenlik, çeşitli fizyolojik, psikolojik ve sosyal değişiklikleri içermektedir (Aydın, 2005: 173).

Psikolojik Belirti: Psikolojik belirtiler bireyin belli bir durum, olay ya da nesneye karşı genel olarak negatif nitelikte sergilediği reaksiyonlara denmektedir (Budak, 2000).

Somatizasyon: Fiziksel etkenler ile tam olarak açıklanamayan, tıbbi olarak dikkat çeken ve kişinin yaşantısında önemli kısıtlamalara yol açan birçok yineleyici fiziksel yakınmalardır (Öztürk, 1997).

Obsesif Kompulsif Bozukluk: Bireyin düşünmekten ve/veya yapmaktan kendini alamadığı istenmeyen düşünce ve davranışlara ilişkin zorlanmadır (Astı, Acar, Bağcı ve Bağcı, 2005).

Kişiler Arası Duyarlılık: Kişilerarası duyarlılık, kişilerarası ilişkilerde duyarlılığa sahip bireylerde kolaylıkla incinme ve kırılma, diğerleri tarafından önemsenip değer verilmediğine ve buna paralel kötü davranıldığına inanma, kendini diğerlerinden daha aşağı görme, diğerlerinin yanında iken yanlış bir şeyler yapmamaya özen gösterme gibi yaşantılara neden olarak kişilerarası ilişkilerde problemler yaşanmasına ilişkinin bozulması dahil yol açan bir durumdur (Boyce ve diğ., 1991).

Depresyon: Ümitsizlik, karamsarlık, yetersizlik, kendine güvensizlik, çaresizlik, değersizlik duygusu, önemsiz nedenlerden ötürü suçluluk duyma veya kendini 10 suçlama, sosyal yaşamdan çekilme, iştahsızlık veya aşırı yeme, uykusuzluk veya aşırı uyku, psikomotor heyecan veya yavaşlık, yoğunlaşma yetersizliği, unutkanlık, karasızlık, neşesizlik, halsizlik baş ağrısı gibi fiziksel şikayetler, normalde hoşlanılan etkinliklere veya genelde yaşama karşı ilgisizlik, zevk alamama, aşırı durumlarda ölüm ve intihar düşünceleri, vb ile tanımlanan ve belirlenebilir bir olaya bağlı olarak ortaya çıkan ruhsal bir çökkünlüktür (Budak, 2001:203).

Anksiyete: Kan basıncının yükselmesi, kaslarda gerginliğin artması, göz bebeklerinin genişlemesi, ağız kuruması, yüzde solukluk, el ve ayaklarda titreme, sık idrara çıkma, kusma gibi klinik belirtilerle ortaya çıkan, nedeni belirsiz bir sıkıntı, bir endişe duygusu, sinsi bir tedirginlik ve gerginlik durumu (Öztürk, 1997).

Hostilite-Düşmanlık: Öfke, saldırganlık ve kızgınlık duygularından kaynaklanan zorlanmadır (Astı, Acar, Bağcı ve Bağcı, 2005).

Fobik Anksiyete: Belirlenebilir bir olayla, nesneyle, vb orantılı olmayan tedirginlik, kaygı, korku, vb. gibi olumsuz duygularla tanımlanan ve bu duygulardan ötürü genel işleyişte kötüleşmelere yol açan çeşitli uyumsuzluk rahatsızlıkları için kullanılan bir DSM-IV kategorisi (Budak, 2001:433).

Paranoid Düşünceler: Yansıtıcı, kuşkucu ve düşmanca duygularla otonominin kaybolması ve sanrılarının ortaya çıkmasıyla deneyimlenen zorlanmadır (Astı, Acar, Bağcı ve Bağcı, 2005).

Psikotizm: Sosyal çevreden uzaklaşma, şizoid yaşam biçimi ve sanrılarının belirginleşmesi (Astı, Acar, Bağcı ve Bağcı, 2005).

Sosyal Destek: Zor durumda ya da sıkıntı içinde olan bireye aile üyelerinin, akrabalarının, arkadaşlarının yanı sıra diğer toplumsal ilişkilerin sağladığı ve ya sağlayacağı destek kaynaklardır (Şahin, 1999).

Algılanan Sosyal Destek: “Sosyal destek işlevlerinin yeterli olup olmadığı konusunda kişinin kendi yargısıdır” (Procidano ve Heller,1983; Aktaran: Soylu, 2002).

Erteleme Davranışı: Bir görevi yerine getirmeyi, sorumluluk almayı ya da karar vermeyi başka zamana bırakmak” olarak tanımlanmaktadır (Milgram, Mey-Tal, ve Levison, 1998).

Akademik Erteleme: Akademik erteleme davranışını, bireyin yerine getirmesi gereken akademik görevlerini zamanında yapmamış olmasına bağlı olarak, yüksek düzeyde stres yaşayana kadar bu görevleri yapmaya başlamama olarak tanımlamaktadır (Senecal, Koestner ve Vallerand, 1995).

BÖLÜM 1: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde ilk olarak ergenlik dönemi ile ilgili çeşitli kuramların görüşleri açıklanmıştır. Ardından Kısa Semptom Envanteri'nde (KSE) alt ölçekler olan dokuz psikolojik belirti somatizasyon, obsesif-kompulsif bozukluk, kişiler arası duyarlılık, depresyon, anksiyete, hostilete, fobik anksiyete, paranoid düşünceler, psikotik bozukluk ayrı ayrı tanımlanmış ve bunlarla ilgili kuramsal görüşlere yer verilmiştir. Ardından sosyal destek algısı, akademik erteleme ile ilgili kuramsal görüşlere ve her kuramsal görüşten sonra konuyla ilgili yapılan araştırmalar yer verilmiştir.

1.1.Ergenlik Dönemi Tanımı

Ergen sözcüğü Batı literatüründeki “adolescent” karşılığı olarak kullanılmıştır. Latincede büyüme, olgunlaşmak anlamında kullanılan “adolescere” fiilinin kökünden gelmekte olan bu sözcük, yapısı gereği bir durumu değil, bir süreci belirtmektedir (Yavuzer, 1993).

Gençlik dönemi olarak da ifade edilebilen ergenlik, bireyin biyolojik ve duygusal süreçlerindeki değişikliklerle başlar, cinsel ve biyolojik olgunluğa doğru erişmesi ile sürer. Bireyin bağımsızlığını ve sosyal üretkenliğini kazandığı belirlenmemiş bir zamanda tamamlanır. Kronolojik şekilde süren ergenlik, normal bir gelişim ve değişim dönemidir (Özbay ve Öztürk, 1992).

Çok eskiden beri gençliğin büyük bocalamalar ve fırtınalarla dolu olduğu düşünmüş ve pek çok görüş ileri sürmüştür. Sokrates, gençlerin lüksü sevdiklerini, kötü davranışlara sahip olduklarını, otoriteyi küçümsediklerini ifade ederken, Platon, gençliği ruhsal sarhoşluk olarak tanımlamış, Aristo ise, gençlerin değişkenliğinden söz edip ve gençleri mantıksız, dürtüsel, tutkularına yenilen, eleştiri kabul etmeyen yaratıklar olarak tanımlamıştır (Dacey & Travers, 1996).

Psikolojik açıdan yapılan başka bir ergenlik tanımı da; kişinin davranışlarında ve bilişsel yeteneklerinde meydana gelen değişiklikler dönemidir (Papalia, Olds & Feldman, 1998).

Ergenlik döneminin karmaşık ruhsal özellikleri incelendiğinde ortaya dengesiz ve sağlıksız bir görünüm çıkar: Sinirlilik, birden tepki gösterme, öfke patlamaları, çabuk

sevinip, çabuk üzülme, içe kapanma ile coşku arasında gidiş gelişler, bencillik, kaygılar, güvensizlik, kararsızlık ve birçok özellik... Öyle ki, bu özellikler bir yetişkinde toplandığı zaman o kişiye ruh sağlığı bozuk ya da uyumsuz tanısı konabilir (Yörüköğlu, 1993).

Sosyal öğrenme kuramcıları, ergenliğin çatışmalı bir dönem olarak nitelendirilemeyeceğini, bu dönemde yaşanan problemlerin model alınarak öğrenilen davranışlardan kaynaklanabileceğini belirterek, ergenlikte çevrenin önemine dikkat çekerler. Bandura (1980), ergenliğin stresli ve fırtınalı olarak nitelendirilmesinin, medyanın ve kültürün beklentilerinin bu yönde olmasının, ergeni bu davranışları denemeye itebileceğini savunur (Akt. Yılmaz, 2000).

Öztürk (1997), bir yandan bağımsız olmaya, ana babadan kopmaya çalışan ergenin diğer yandan ana babaya bağımlılığın etkisinde kaldığını belirtir. Bu bocalamaların şiddeti genel olarak daha önceki dönemlerin sağlıklı geçirilip geçirilmediğine, ergenin biyolojik yapısına, aile ve toplum tutumlarına bağlıdır.

Ergenler okul, aile ve arkadaşları ile olan sorunlarını davranışları ile gösterirler. Ciddi anlamda iletişim kuramayabilirler; kendilerini ifade etmezler veya ifade etmek istemezler. Ergenlerde içe yönelme, mutsuzluk görülür. Ergenin kendi odasına kapanarak yalnız kalmak istemesi doğaldır. Çünkü ergen aileden uzaklaşmak ister. Ancak bu ciddi boyutlara ulaştığında; ergen tamamen tüm çevresine, arkadaşlarına kendini kapattığı anda, "ben mutsuzum ve sorunlarımla baş başa kalıyorum" mesajı verir. Diğer taraftan ergenler özellikle okulda, çok sık görülen yıkıcı davranışlar sergilerler. Bu dönemde ergen aileye karşı çok yoğun tepkiler vermeye başlar ve akademik açıdan yoğun bir düşüş görülebilir. Bunlar ailelerin ve öğretmenlerin çok dikkat etmesi gereken noktalardır. Ergenin yardım çağrısıdır tüm yaşananlar (Eroğlu, 1998).

Milli Eğitim Bakanlığı'na göre gençlik, "buluş çağına girme ile başlayan biyopsikolojik açıdan çocukluğun sona erdiği ve toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan, genç yetişkinliğin başladığı dönem olarak nitelendirilen 12-24 yaşları arasındaki gruptur" (Ünver, Tolan, Bulut ve Dağdaş, 1986).

1.2.Psikolojik Belirtiler Tanımı

Dünya Sağlık Örgütü'nün yaptığı tanıma göre, akıl ve ruh sağlığı “bireyin yeteneklerinin farkında olması, yaşamın normal stresleriyle baş edebilmesi, üretken olması ve içinde bulunduğu topluma katkıda bulunması” dır (WHO, 2007). “Akıl ya da ruh sağlığı problemi” ise “kişisel ilişkilerdeki, psikolojik gelişimdeki, öğrenme kapasitesindeki zorlukların yanı sıra, stres ve uyumsuz davranışlar ile ilgili tanımlar akıl sağlığı problemleri ile yansıtılır” (National Welsh Assembly, 2001).

Bireyler belli bir uyarıcı karşısında temel olarak üç çeşit belirti ortaya koyarlar. Bunlar; Fizyolojik belirtiler: kas ağrıları, mide bozuklukları, hazımsızlık, baş ağrıları, kalp çarpıntıları, ishal/halsizlik, ellerin terlemesi, ağız kuruluğu, yerinde duramama ya da yorgunluk sayılabilir. Davranışsal belirtiler: Maddeye aşırı düşkünlük (alkol, ilaç ya da yemek gibi), uykusuzluk ya da aşırı uyuma, gevşeme ya da sakinleşme açısından güçlükler, telaşla oradan oraya koşturmak, sosyal ortamlardan kaçınma, huzursuzluk, kızgınlık ya da sakarlık gibi belirtiler.

Psikolojik belirtiler ise endişelenme, konsantrasyon güçlüğü, unutkanlık, sinirlilik ya da kontrolsüzlük duygusu, kendini üzüntülü, kızgın ya da zaman baskısı altında hissetme şeklinde sıralanabilir (Alver, 2003; Karabulut, 2007). Psikolojik belirti ruh sağlığını olumsuz olarak etkileyen ve ruhsal hastalığın teşhisine yarar (Kılıç, 1987).

Bu bölümde psikolojik belirtilerin dokuz alt ölçeği ile ilgili kuramsal görüşler yer almaktadır.

1.2.1.Somatizasyon

Somatoform bozukluklar, bedensel yakınmalar görülmemesine rağmen, tıbbi değerlendirmeler sonucunda herhangi bir organik bozukluğa saptanmamasıyla karakterizedirler. Geleneksel psikanalitik görüşe göre somatik belirtiler, kabul edilemeyen dürtü ve isteklerin bilinç alanına çıkmasını engelleyen savunma araçlarıdır. Rahatsız edici duyguların inkârı, bastırılması ya da rasyonalizasyonu somatizasyonla sonuçlanmaktadır (Kellner, 1990).

Psikanalitik görüşe göre, psikomatik hastalık, dürtü ve fikirlerin sembolik temsili olan belirtiler tarafından karakterize edilen spesifik bir dönüşüm problemi olarak görülür.

Fizyolojik özelleştirme modelini savunan Wolf (1950) ise, her insanın strese vereceği tipik, ısrarlı ve genetik olarak belli olan fiziksel bir cevap modeli olduğunu söylemektedir (Beck, 2008). Çelikkol'a göre bu hastalıkların temel özelliği, fiziksel ve bedensel yakınmaların bulunmasıdır. Başka deyişle, kişi, ruhsal sorunlarını bedensel belirtilerle göstermektedir. Somatizasyon her hangi bir fiziksel bozukluk nedeniyle olmadığı anlaşılan, yıllarca devam eden, tekrarlayıcı birçok somatik şikâyetleri içerir. Bayılma, hafıza kaybı, göğüs ağrıları, açık yerlerden korkma, iştah kaybı, karın ağrısı, bulantı, nefes darlığı, sıcak soğuk basmaları, bedende uyuşmalar, karıncalanmalar gibi belirtileri kapsar (Houx, 1993).

1.2.2. Obsesif Kompulsif Bozukluk

Kelime anlamı sıkıştırmak, zorla itme veya sürmektir. Tutku ve zorlanmanın veya ikisinin birden yer aldığı, bireyin mesleğini günlük işlerini, sosyal faaliyetlerini ve diğerleri ile ilişkilerini ileri derecede bozan bir anksiyete bozukluğudur (Alver, 2003). Davetsiz düşünceler, dürtüler ve belirgin stres ya da anksiyeteye neden olan hayallerle karakterize biçimdedir (Yalom, 2008).

Obsesyonlar, yineleyici ve ısrarcı düşünce, dürtü ve imgeleri tanımlarlar. Obsesyonların özelliği inatçı ve intruzif olmaları, kişiyi rahatsız edici niteliğidir. Obsesyonlar rahatsız edici ve kişide anksiyete yaratıcı olup, sıklıkla kişi tarafından kendi zihnin bir ürünü olarak değerlendirilir ve bu düşünce, dürtü ve imgelerin içeriği bir dış faktöre atfedilmemektedir (Rachman, 1978).

Kompulsiyonlar ise saplantıyı ve obsesyonel düşünceyi kovmak, etkisiz bırakmak, yüksüzleştirmek ve anksiyeteyi azaltmak amacıyla kişinin yapmaktan kendîni alıkoyamadığı ve iradesi dışında tekrarladığı hareketlerdir (Ekşi,2007). Kompulsiyonların amacı, obsesyonları yansızlaştırmak ya da olmasından korkulan şeyi önlemektir (Şahin, 1999).

Obsesif kompulsif bozukluğu (OKB) süregelen gidişli, kişilerin akademik, mesleki, sosyal ve aile işlevlerini olumsuz etkileyerek yeti yitimine neden olan bir bozukluktur (Alptekin, 2005). Obsesif-Kompulsif Bozukluk (OKB)'un temel belirtilerini obsesyonlar ve kompulsiyonlar oluşturmaktadır. (Rachman,1978) OKB DSM-IV'te obsesyonların anksiyete ortaya çıkartıcı, kompulsiyonların ise anksiyeteyi azaltıcı olmaları nedeniyle bir anksiyete bozukluğu olarak sınıflandırılmıştır (Tükel, 1997).

Obsesif-kompulsif bozukluk Koroğlu'na (2006) göre en sık görülen dördüncü ruhsal rahatsızlık olduğunu bir kişinin yaşamında böyle bir rahatsızlığın ortaya çıkma olasılığı %2,5 olduğunu belirtmiştir. Bu veri, 40 kişiden birinde böyle bir rahatsızlığın görüldüğü anlamına gelmektedir.

1.2.3.Kişiler Arası Duyarlılık

Aşırı duyarlılık, başkalarının kendisi hakkında kötü düşünceler ürettiğine inanmak, kendisini diğerlerinden aşağı görmek, hata yapma korkusu gibi semptomları içerir.

Birey kendi başına, yalnız iken kolayca yapabildiklerini (yemek yemek, içmek, konuşmak, yazı yazmak, bir müzik aletini çalmak) toplum içindeyken heyecanından konuşamaması, ellerinin ve sesinin titremesi ve aptal, zayıf birisi olarak görülürüm korkusu ile yapamamasıdır (Anson, 1989).

1.2.4.Depresyon

Depresyon (depression); bireyde meydana gelen bir ümitsizlik, karamsarlık, yetersizlik, kendine güvensizlik, çaresizlik ve değersizlik duygusudur (Koç, 2005).

Bireyin normalde hoşlandığı etkinliklere veya daha genel anlamıyla yaşama karşı ilgisiz olması sebebiyle hiçbir şeyden zevk alamaması, aşırı durumlarda ölümü ve intiharı düşünmesiyle tanımlanabilen ve bir sınavı, işi veya yakını kaybetme gibi belirlenebilir bir olaya bağlı olarak ortaya çıkan ruhsal bir çökkünlük durumudur (Koç, 1998).

Öztürk (1997), depresyonu, derin üzüntülü bir duygu durum içinde, düşünce, konuşma ve hareketlerde yavaşlama ve durgunluk; değersizlik, küçüklük, güçsüzlük, isteksizlik, karamsarlık duygu ve düşünceleri ile fizyolojik işlevlerde yavaşlama gibi belirtileri içeren bir semptom olarak tanımlar.

Depresyon, biyo-psiko-sosyal nedenleri olan bir duygu durum bozukluğudur. Kişinin kendini derin bir keder içinde hissettiği, geleceğe ilişkin kötümser, karamsar düşünceler, geçmişe ilişkin yoğun pişmanlık, suçluluk duyguları ve düşüncelerinin taşındığı, bazen ölüm düşünceleri, bazen ölüm girişimi ve sonuçta ölümün olabildiği uyku, iştah, cinsel istek vb. ilgili fizyolojik bozuklukların olduğu bir hastalıktır (Alper, 1999).

Depresyondaki kişiler duygusal olarak kendilerini toplumdan yalıtırlar, insanlardan uzaklaşırlar ve aile etkinliklerine ya da toplumsal olaylara katılmaya karşı koyarlar. Arkadaşları ile ilişkileri bozular. Okul başarısında düşme ilk ortaya çıkan bulgulardan birisidir (Göğüş, 2000). Çocukluk ve ergenlik döneminde büyümenin doğal sonucu ya da hormonlarla ilgili değişiklikler nedeniyle çocuk ve ergenlerde depresyon tanısı koymak zor olabilir. Ergenlik döneminin olağan tepkileri depresyonla karıştırılabilir (Köroğlu, 2004).

1.2.5. Anksiyete

Anksiyete ilgili birçok tanım olmakla beraber kaygı; gelecekle ilgili insanı üzen ve bunaltan bir bekleme hali, kişinin bir uyarana karşı karşıya kaldığında yaşadığı, bedensel, duygusal ve zihinsel değişimlerle kendini gösteren bir uyarılmışlık durumudur. Kaygı; insanın yapısında var olan, çevresel ve psikolojik olaylara gösterilen duygusal bir tepkidir (Babaroğlu, 2006).

Çocukluk dönemi sonrasında ergenliğe geçişin ilk yıllarını içine alan erinlik dönemi, gelişim dönemine özgü yeni kaygı durumlarının gözlenebildiği bir evredir. Yaklaşık yaşlarını kapsayan erinlik çağındaki bir dizi fiziksel ve hormonal değişikliklere paralel olarak, kaygı ile birlikte utangaçlık, suçluluk, depresyon, öfke gibi olumsuz duyguların yoğun yaşandığı bir gelişim dönemidir (Vernon, 1993).

Bireyin psikososyal uyum süreçleri içerisinde önemli bir yer tutan kaygı hâli gerek psikologlar gerekse psikiyatrlar tarafından üzerinde en çok durulan konuların başında gelmektedir. Bireyin geleceğe yönelik hissettiği hoş olmayan, sıkıntı veren ve endişeye sevk eden psikolojik bir hâl olarak tanımlanabilecek olan kaygı, kaynağının belirsiz, süresinin ve şiddetinin zayıf olmasıyla korkudan ayrılmaktadır (Art, Yapıcı, ?).

Anksiyete kaygı, bunaltı, endişe veya sıkıntı her insan tarafından zaman zaman yaşanan korkuya benzer bir duygudur. Kişi bunu sanki kötü bir şey olacakmış gibi nedeni belirsiz bir sıkıntı, bir endişe duygusu olarak algılar. Oysa “korku”da neden (kedi, köpek, şimşek, fırtına, yüksek yerler, uçağa binme gibi) bellidir. Anksiyete, çok hafif bir tedirginlik veya gerginlik duygusundan panik derecesine kadar varan değişik yoğunluklarda yaşanılabilir.

1.2.6.Hostilite- Düşmanlık

Genel olarak öfke doyurulmamış isteklere, istenmeyen sonuçlara ve karşılanmayan beklentilere verilen duygusal tepkidir. Öfke diğer duygular gibi son derece doğal, evrensel ve sağlıklı olarak ifade edildiğinde yapıcı ve kişiler arası iletişimi düzeltici olabilen bir duygudur. Ancak öfke kontrol edilemeyen ve yıkıcı bir biçimde davranışlara yansyarak saldırgan ve son derece tahrip edici tepkilere dönüşme potansiyeline sahiptir (Soykan, 2003).

Sinirlilik ve titreme hali, sıkıntılarında dolayı başkalarından suçlu olduğu duygusu, kızma, öfkelenme, güvensizlik, birini dövme, yaralama, zarar verme isteği, bir şeyleri kırma dökme isteği gibi semptomları içerir (Rosenbaum, 1991).

Düşmanlık (buna inimicality) öfkeli iç reddine veya psikoloji reddeden bir şeklidir. George Kelly tarafından geliştirilen kişisel inşa psikoloji, bir parçasıdır. Günlük konuşmalarda da daha sık öfke ve saldırganlık ile eşanlamlı olarak kullanılır. Psikolojik açıdan, Kelly kasıtlı ret olarak düşmanlığı tanımlar.

1.2.7.Fobik Anksiyete

Bir duruma ya da objeye yönelik, her karşılaşmada ortaya çıkan panik duygusu/ yoğun anksiyetedir. Hastanın kendisi de korkularını mantıksız ve abartılı bulur. Kişi, korktuğu şeyden kaçınır, bu korkusu işlevselliğini, sosyal ilişkilerini, mesleki performansını etkiler (Kulaksızoğlu, 1998).

Genel olarak insanların ufak tefek takıntıları veya önemsiz korkuları vardır. Ancak bu korku ve takıntılar hayatı etkilemeye başladıysa psikolojik bir sorun yaşanıyor demektir. Bu tür davranış bozuklukları 'Anksiyete Bozuklukları'nın görülen biçimleri olabilir. Açıklanması zor korkular sürekli elleri yıkamak gibi çeşitli takıntılar ve zorlanmalar stres bozuklukları bunlar arasında gösterilebilir.

3 tipi vardır:1.agorofobi: panik bozukluk olmadan tek başına olabilir(Sokağa çıkma, evde yalnız kalamama). 2.özümlü fobiler: hayvan fobileri, durumsal özümlü fobiler (yükseklik, kapalı kalma, kan-yaralanma-enjeksiyon -diğerlerinden farklı olarak bu grupta bayılma da vardır...) 3.sosyal fobiler: Toplum önünde bir eylemi gerçekleştirmek istediğinde ya da sosyal etkileşime girdiğinde bakışları üzerinde hissetme, küçük

duruma düşmekten korkma. 13-18 yaşlarında ortaya çıkar. İki çeşittir: 1)Yaygın sosyal fobi: Çekingenlikle beraberdir. 2)Özgül sosyal fobi: Sadece belli bir alanda korku var (Kulaksızoğlu, 1998).

1.2.8.Paranoid Düşünce

Para (yanlış), noya (düşünce) olarak ayırırsak paranoya kelimesinin tam Türkçe karşılığının “yanlış düşünce” olduğunu söyleyebiliriz. Paranoid düşünceye sahip kişiler diğer insanların kendisine zarar vereceğini, kandırmaya kalkacağını ya da kullanmak isteyecekleri gibi düşüncelere inanabilir ve insanların güvenilirliği konusunda şüphe edebilir. Paranoid düşüncenin temel özelliği ise kişinin inkar ve projeksiyon düzeneklerini aşırı derecede kullanmaya eğilim göstermesidir.

Paranoid düşünmeye örnekler Başkalarını suçlamak, sabit fikirli, inatçı ve katı bir yapı kızmaya, öfkelenmeye ve agresifleşmeye hazır olma, otoriteye karşı başkaldırmadır.

Ortada tam ve geçerli bir kanıt ve herhangi bir gerçekçi temel bulunmaksızın kişinin aldatıldığından, takip edildiğinden, kullanıldığından, kendisine zarar verildiğinden veya zarar verilmek istendiğinden aşırı derece kuşulanması olarak tanımlanabilir. Çevresindekilerin samimiyetinden, bağlılığından ve güvenilirliğinden emin değildirlir. Sıradan olay ve durumlardan kendisine karşı bir aşağılanma, küçük düşürülme veya gözdağı verilmesi gibi anlamlar çıkarır. Sürekli kin besler. Görmezden gelinmeyi bağışlayamaz. Kişiler patolojik olarak kıskançtırlar. Güvensiz şüpheli tedirgin ve gergindirler genellikle soğuk ve ciddidirler (Rosenbaum, 1991).

1.2.9.Psikotizm

Başkalarının kişinin kendi düşüncelerini kontrol edebileceğini düşünme, kalabalık içerisinde yalnızlık hissetme, günahları için cezalandırılması gerektiğini düşünme gibi semptomları içerir. Belli fiziksel veya psikolojik nedenlere bağlı olarak, genel bir sistemin bozukluğuna ilişkin olarak gelişen bozukluğa denir (Anson, 1989).

Hezeyanlar, halüsinasyonlar, deorganize konuşma (sık sık konu dışı sapmalar gösterme), ileri derecede deorganize ya da katatonik davranış belirtilerinden en az birinin birden başlaması bu bozukluğun başlıca belirtileridir (Akt: Koç ve diğ., 2006).

1.2.10.Konuyla İlgili Yapılan Araştırmalar

Düzgün (1995), lise öğrencilerinin psikolojik belirtileri ile ana-baba tutumları arasındaki ilişkileri incelediği doktora tezinde şu sonuçlara ulaşmıştır: Öğrencilerde en çok görülen belirti sırayla depresyon, olumsuz benlik ve anksiyetedir. En az görülen belirti ise somatizasyondur. Kız öğrencilerinde hostilete, somatizasyon, depresyon, anksiyete, olumsuz benlik belirti düzeyleri erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Otoriter anne-baba tutumları öğrencilerin psikolojik belirti düzeylerini anlamlı ölçüde etkilerken, ilgisiz anne-baba tutumlarının bu belirtiler üzerinde önemli bir etkisi bulunmamaktadır. Demokratik anne-baba tutumunun ise bazı belirtiler üzerinde pozitif bir etkisi yokken, depresyon, anksiyete ve olumsuz benlik belirtileri üzerinde negatif yönde anlamlı düzeyde etkilemektedir.

Turner (1999), 570 ergen üzerinde yaptığı araştırmasında sağlık problemlerinin büyük ölçüde psikolojik ve davranışsal faktörlere bağlı olduğunu belirtmiştir. Akran desteğinin ergenlerin sağlığına olan etkisine dikkat çekerek benlik saygısı, kendine yeterlik ve kontrol odağı üzerinde önemini vurgulamıştır.

Alver (2003), bir araştırmasında çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanların empatik becerileri, karar stratejileri ve psikolojik belirtilerini incelemiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, kadınların psikolojik belirti düzeyleri erkeklerinkinden daha yüksektir. Yaş grubu yüksek olanların paranoid düşünceler ve somatizasyon, düşük olanların ise belirti toplamı puanları diğer gruplara göre daha yüksektir. Bekârlarda psikotizm ve depresyon belirti puanları evli ve boşanmışlara göre daha yüksektir. Eğitim, sosyal hizmetler, sağlık ve genel idari hizmetlerle ilgili kurum çalışanlarının psikolojik belirti puanları diğer kurum çalışanlarına göre daha yüksektir. Psikolojik belirtiler mantıklı karar verme stratejisini olumsuz, kararsızlığı olumlu olarak etkiler, empatik beceriyi ise etkilemez.

Görker, Korkmazlar, Durukan ve Aydoğdu (2004), biyopsikososyal bir değişme ve büyüme süreci içinde olan ergenlerin, hangi ruhsal yakınmalar ile Çocuk ve Ergen Psikiyatrisine başvurdukları ve hangi tanı ölçütlerini karşıladıklarını araştırmak amacıyla bu çalışmayı yapmışlardır. Yöntem: İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı'na 2001-2002 yılları arasında başvuran 12-18 yaş arası 1079 ergen (638 erkek, 441 kız), belirti ve

tanısal yönden geriye dönük olarak incelendi. Bulgular: Tüm olguların başvuru yakınmaları incelendiğinde, 226 belirti saptandı. Bulgular, sıklık sırasına göre cinsiyet farklılıkları gösterse de, en fazla görülen ortak yakınmaların sinirlilik, okul başarısızlığı, tırnak yeme, sıkıntı hissi, içe kapanıklılık, yaşlıları ile anlaşamama ve kardeş kıskançlığı olduğu görüldü. DSM-IV tanı ölçütlerine göre yapılan değerlendirmelerde 200 ergen tanı almadı. 613 ergen) Eksen I bozukluğu, 203 ergen Eksen II bozukluğu, 63 ergen Eksen III bozukluğu olarak tanı dağılımı gösterdiler. 165 ergen komorbid tanı aldı. Sonuç: Eksen I tanı dağılımlarının yüksek oranda olduğu ergenlerdeki tanılar değerlendirilerek tartışılmıştır. Tanı almayan grubun, DSM-IV tanı ölçütlerini karşılamaması, ergenlerde belirli tanısal değerlendirme içinde sınırlı kalınmayacağı olasılığını düşündürmektedir.

Deniz ve arkadaşları (2004), araştırmalarında psikolojik danışma servisine başvuran üniversite öğrencilerinin psikolojik belirti düzeylerini incelemiştir. Araştırma sonucuna göre:

1- Kız öğrencilerde somatik, anksiyete, obsesyon ve depresyon belirtileri erkek öğrencilerden yüksek çıkarken, erkeklerde ise paranoid ve öfke belirtileri puan ortalamaları kızlardan yüksek bulunmuştur.

2- Kazandığı bölümden memnun olup olmama değişkenine göre, psikolojik belirti toplam puan ortalaması, kazandığı bölümden memnun olmayan öğrencilerin 1,64; kazandığı bölümden memnun olanların puan ortalaması ise 1,49 olarak bulunmuştur. Kişiler arası duyarlılık alt boyutunda, kazandığı bölümden memnun olup olmama değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma bulunurken, diğer alt boyutlarda anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

3- Öğrencilerin barındıkları yer açısından puan ortalamaları, istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmamasına karşın, öğrencilerin yüksek düzeyde psikolojik belirtiyeye sahip oldukları görülmüştür.

Temel ve Aksoy (2005), araştırmaların da, Ergen ve Gelişimini, ergenlik döneminde gündeme gelen bedensel değişiklikleri, benlik ve kişilik gelişimini, cinsellik ve cinsiyet rolünün kazanılmasını, ahlâkî, zihinsel ve bilişsel gelişimi, ergen üzerinde aile, akran grupları ve okulun etkisini ve ergenin gelişimini etkileyen sosyal sorunları, kısacası

ergenlikle ilgili güncel sorunları aktüel ve pratik bir bakışla incelemişlerdir. Çalışma: bedensel değişiklikler ve ergen gelişimi, ergenlik döneminde benlik ve kimlik gelişimi, ergenlik döneminde cinsellik ve cinsiyet rolünün kazanılması, ergenlikte zihinsel ve bilişsel gelişim, ahlaki gelişim, ergen gelişiminde ebeveyn ve ailenin etkisi, ergen gelişiminde akran gruplarının etkisi, ergen gelişiminde okulun etkisi, ergenlikte mesleki gelişim, ergen gelişimini etkileyen sosyal sorunlar başlıklarını içeren on bölümden oluşmaktadır.

Deniz (2006) bu çalışmasında, Ergenlerin kişisel gelişimlerinde önemli bir yeri olan kaygı, depresyon, duygusal zeka ve sosyal beceri kavramları ayrıntılı olarak açıklamıştır. Diğer taraftan ergenlik dönemi gelişim özellikleri, ergen anne-baba ve ergen öğretmen ilişkileri üzerinde durmuştur. Ergenlerin psikolojik sorunlar yaşamaması ve uyumlarını artırmak için sosyal beceri davranışlarının önemi üzerinde uygulamalı örneklerle açıklamalarda bulunmuştur.

Sapmaz (2006), üniversite öğrencilerinin uyumlu ve uyumsuz mükemmeliyetçilik özelliklerini psikolojik belirti düzeyleri açısından incelemiş ve belirlenen mükemmeliyetçilik sınıflandırmaları ile araştırma kapsamında yer alan somatizasyon dışındaki tüm psikolojik semptomlar arasında farka dayalı bir ilişki olduğunu bulmuştur. Uyumsuz mükemmeliyetçilerin psikolojik belirti düzeyleri en yüksek grup olduğu belirlenmiştir. Bu sırayı mükemmeliyetçi olmayanlar takip ederken en düşük düzeyde psikolojik belirtilere sahip olan grubun uyumlu mükemmeliyetçiler olduğu görülmüştür. Cinsiyet değişkeninin ise, öğrencilerin mükemmeliyetçilik tutumlarıyla ilişkisi anlamlı bulunmamıştır.

Bayraktar (2007) tarafından yapılan “Gençlik Döneminde Görülen Bazı Psikolojik Belirtiler Ve Din Eğitimi İlişkisi -Obsesif Kompulsif Belirti Örneği” adlı yüksek lisans çalışması sonuçlarına göre: Cinsiyet, hayatın çoğunluğunun geçtiği yer, babanın olgusal durumu, dini bilgi düzeyi, namaz kılma, tövbe etme, oruç tutma, Kur’an-ı Kerim okuma ve dini inanç durumlarına göre obsesif kompulsif belirti puan ortalamaları arasında önemli bir istatistiksel fark olduğu bulunmuştur.

Sarı (2008) ergenlerin psikolojik belirti düzeyleri ve uyumlarının bazı değişkenler (sınıf, cinsiyet, ebeveynle çatışma yasama durumu, sigara kullanma ve ebeveynin anlayışlı davranma) açısını incelemiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin benlik

saygısının psikolojik belirti ve uyumları üzerinde önemli düzeyde bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Aynı zamanda ergenlerin benlik saygısı ile psikolojik belirti ve uyumları arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Araştırmanın diğer bir bulgusu ise ergenlerin sınıf değişkeni açısından psikolojik belirti puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmazken, uyum puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Cinsiyet, ebeveynle çatışma yaşama ve sigara kullanıp kullanmama değişkenleri açısından ergenlerin psikolojik belirti ve uyum puan ortalamaları arasından anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Ebeveynin anlayışlı davranıp davranmama değişkenine göre ergenlerin psikolojik belirti düzeyleri anlamlı düzeyde farklılaşırken, uyum puanlarında anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmamıştır.

Sezer (2009), araştırmasında müzikle terapinin sınav kaygısı, öfke ve psikolojik belirtiler üzerindeki etkisini incelemiştir. Yapılan uygulama sonucunda, Ney müziği, Klasik Türk müziği ve Klasik Batı müziği terapi gruplarındaki öğrencilerde terapi sonrası sınav kaygısı, öfke ve psikolojik belirtilerin ön-test ve son-test puanları arasındaki fark son-test lehine anlamlı bulunmuştur. Sekiz hafta sonra kontrol gruplarındaki öğrencilerde ise sınav kaygısı, öfke ve psikolojik belirtilerin ön-test ve son-test puanları arasındaki farklar anlamsız bulunmuştur.

Essau ve diğerleri (2000), yaşları 12- 17 arasında değişen 1035 ergen üzerinde yaptıkları çalışmalarında şu sonuçları elde etmişlerdir: %18, 6 ile anksiyete bozukları sıklıkla görülmektedir. Anksiyete bozuklukları türleri ele alındığında, fobi yaygın olarak görülürken post- travmatik stres bozukluğu ve obsesif- kompulsif bozukluk daha az rastlanmaktadır (%2'nin altında). Panik bozukluk ve genelleştirilmiş anksiyete bozukluğu %1'in altında oranla en az görülen bozukluklardır. Anksiyete bozukluğu kızlarda erkeklerden daha fazla olarak saptanmış ve bunun yaşla beraber arttığı gözlenmiştir.

Aarq ve diğerleri (2001), Norveç genelinde 6, 8 ve 10. sınıflara devam eden (11,13 ve 15 yaşlarında) ergenler üzerinde yaptıkları çalışmalarında şu sonuçlara ulaşmışlardır: 15 yaşındaki kız ergenler arasında erkek ergenlerden daha fazla psikolojik ve somatik şikayetler görülmüştür. Bu gruptakilerin %18'i daha az günlük psikolojik şikayet belirtirken %14'ü daha az günlük somatik şikayet ifade etmişlerdir. Ayrıca, kızların

belirti toplam puanları erkeklerin belirti toplam puanlarından anlamlı farklılık göstermiştir. Yine kız ergenlerde, yaşla beraber somatik şikayetler artış görülmektedir.

Puskar ve diğerleri (2003) çalışmalarında kırsal bölgede yaşayan 466 ergenin anksiyete ve depresyon semptomlarını ile somatik şikayetlerini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda anksiyete semptomlarının fiziksel şikayetler ve depresyon ile yüksek korelasyona sahip olduğu saptanmıştır. Kızlar, toplam anksiyete ve anksiyete bozukluğu türlerinde daha yüksek puanlara sahiptir.

Knekt ve diğ. (2008) bazı psikolojik belirtiler üzerinde kısa ve uzun dönemli terapilerin etkisini araştırmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, ilk yıl süresince kısa süreli psikodinamik psikoterapi gören kişiler depresyon ve anksiyetede, çözüm odaklı terapi gören kişilerse depresyonda, uzun süreli psikodinamik terapiden görenlere göre daha hızlı ilerleme göstermişlerdir. İkinci yıl süresince uzun ve kısa süreli terapiler arasında önemli bir fark bulunamamış ve 3 yıllık izleme sonucunda uzun dönemli psikodinamik psikoterapinin kısa süreli terapilere göre daha etkili olduğu bulunmuştur.

1.3.Sosyal Destek Tanımı

Bu bölümde sosyal destek kavramı ile ilgili tanımlamalar yer almaktadır. Sosyal destek kavramı çok yönlü bir yapı olarak değerlendirilmektedir. Bu sebeple ilgili kavramlar ve sosyal destek kavramının birey açısından farklı etkileşimlerine ait açıklamalara da bu bölümde yer verilmiştir.

Barrera ve Ainlay (1983) sosyal desteği bireyin ihtiyaç duyduğu, kendisine yardımcı olan kişilerin sayısı olarak açıklamışlardır.

Sarason, Levine, Basham ve Sarason (1983) sosyal desteği, bizi sevdiğini önemseydiğini, değer verdiğini bildiğimiz, güvendiğimiz insanların varlığı ve hazır bulunması olarak tanımlamaktadır. Lieberman, sosyal desteği, kişinin çevresinden edindiği, kabul edildiği ve sayıldığı düşüncesi olarak değerlendirmiştir (Sorias, 1988).

Rosa (1987), sosyal desteği, davranışların kötü etkilerini azaltan olaylar olarak tanımlamaktadır (Akt. Rosenfelt,1998). Rosenfelt ve Richman (1998), Sosyal desteğin tek yönlü değil de, çok yönlü bir şekilde tanımlanmasının daha uygun olacağını çünkü sosyal desteğin içerisinde birçok şeyi barındırdığını ve kişilere maddi, bilişsel ve

duygusal desteğin sağlanmasıyla bireylerin daha başarılı olabileceğini hissedeceğini açıklamıştır.

Caplan'a (1973) göre sosyal destek; duygusal sorunlarıyla baş edebilmesi için insanlara psikolojik kaynaklarını harekete geçirmede yardımcı olan, kişilere gerekli para ve materyal sağlayarak ya da beceri, bilgi ve öğüt vererek yüz yüze geldikleri stres yaratan özel durumlarla baş etmelerinde yardımcı olan, onların görevlerini paylaşan yakınlarından aldığı destektir (Aktaran: Eylon, 2001: 25).

Baldwin, sosyal desteğin kuramsal temelini Kurt Lewin'in alan kuramı ve davranış tanımına dayandığını ifade etmektedir. Lewin, davranışı kişi ve çevrenin bir fonksiyonu olarak görmüş, buna göre, davranışı belirlemede bireysel ve çevresel faktörlerin etkisinin olduğu ve her bir faktörün özel etkisine ilişkin bir yorumun söz konusu olduğunu belirtmiştir (Pearson, 1990). Lewin'in davranış tanımında yer alan çevre kavramı fiziksel çevreden farklı ama onun içerisinde yer aldığı psikolojik bir çevredir ve davranış bu psikolojik çevrede oluşan değişimdir. Bireyin psikolojik çevresinde değişiklik yapmasına yardımcı olmakla, olumsuz davranışlarını ortadan kaldırmaya ve yeni davranışlar kazanmasına yardımcı olunacağı düşünülmektedir (Akt. Yıldırım, 1997a).

Sosyal destek işlevlerinin yeterli olup olmadığı konusunda kişinin kendi yargısı algılanan sosyal destek olarak tanımlanmaktadır.(Procidano ve Heller, 1983; Aktaran: Sorias, 1989 a: 22).

Genel olarak algılanan sosyal destek; bireylerin yaşamlarının çeşitli rol alanlarında geliştirdikleri, kendilerine değer verildiği, özen gösterildiği, ihtiyaçları olduğunda başvurabilecekleri insanların bulunduğu, sahi oldukları ilişkilerde tatmin oldukları inancını işaret eden genel bir kanıdır (Baştürk, 2002: 9).

1.3.1.Sosyal Destek Türleri

Sosyal destek şekilleri farklı yazarlara göre farklı yaklaşımlarla açıklanmıştır. İçerik olarak büyük farklar bulunmamakla birlikte bazı nüansların olduğu görülmektedir.

Bireye rehberlik yapan ve geribildirim sağlayan sosyal destek türleri Caplan'a (1974) göre beş grupta toplanabilir:

- Duygusal destek (Emotional support): İlgi, sevgi, güven duygularının iletilmesine dayanır.
- Takdir desteği (Esteem support): Kişinin sorunları ve kusurlarıyla birlikte olduğu gibi kabul edildiği ve saygı duyulduğunun belirtilmesine dayanır.
- Maddi destek (Instrumental Support): Maddi yardım, araç-gereç ve hizmet verilmesine dayanır.
- Bilgisel Destek (Informational support): Sorunların çözülmesini sağlayabilecek bilgilerin verilmesi ya da becerilerin öğretilmesine dayanır.
- Beraberlik Desteği (Social companionship): Boş zamanların birlikte geçirilmesine dayanır (Akt: Torun, 1995).

Cohen ve Wills (1985) daha önceki sosyal destek tipolojilerinden yola çıkmış ve daha toparlayıcı bir ifadeyle dört destek türü açıklamışlardır:

- Duygusal Destek (Emotional Support): Sevgi, hoşlanma, anlayış, kabul görme, değer verilme, özen gösterilme, korunma gereksinimlerini kapsayan bu tür destek, literatürde ifade edici destek, değerlilik (esteem) desteği, yakın destek olarak da adlandırılmaktadır.
- Araçsal destek (Instrumental Support): Parasal yardımı, materyal kaynakları, araç gereç yardımı gibi somut yardımları içerir. Yardım; materyal ve somut yardım olarak da adlandırılmaktadır.
- Bilgisel destek (Informational support): Sorun kabul edilen olaylarla başa çıkmada, tanımlayıcı ve sorunu anlamayı içeren destek biçimi olarak tanımlanmaktadır.
- Yaygın destek (Diffuse support): Bos vakitlerde diğer insanlarla zaman geçirme, eğlenme, rahatlama, sosyal arkadaşlık olarak tanımlanmaktadır. Bu destek seklinin gruba dahil olma duygusuyla birlikte stresi azalttığı ve başkalarıyla problemler hakkında konuşmanın rahatlama sağladığı varsayılmaktadır.

1.3.2.Ergenlerde Sosyal Destek

Sosyal destek birçok kaynaktan alınabilir. Bu kaynakları şu şekilde ayırmak mümkündür:

Sosyal destek kaynakları informal: aile, arkadaşlar, komşu, akrabalar formal: danışmanlar, öğretmenler, sağlık profesyonelleri, din adamları gibi sosyal hizmetlerde çalışanlardan oluşur.

Ergenlik döneminde, yukarıda belirtilen iki sosyal destek kaynağından da yararlanılmaktadır. Çünkü bu dönem gibi zorlu ve mücadele gerektiren bir dönemde, diğer bireylerle sağlanan etkileşim ve destek; problemlere çözüm üretmede, ileriye yönelik sağlıklı ilişkiler kurmada, uygun kararlar verebilmede ve umutlu bir bakış açısı kazanmada çok etkili olmaktadır. Ergenlik dönemindeki öğrencilerin önemli destek kaynakları Yıldırım'a (1997) göre, aile, arkadaşlar ve öğretmenler şeklinde sıralanmaktadır.

Ergenlik dönemindeki bireyin en önemli sosyal destek kaynaklarını, ailesi, arkadaş grubu ve öğretmenleri oluşturur.

1.3.3.Sosyal Destek Algısına Ailenin Etkisi

Ergenlerin strese karşı cevaplarını etkileyen en önemli kaynaklardan birisi kuşkusuz aile ile olan ilişkinin kalitesidir. Çünkü ergenler sıklıkla potansiyel olarak stresli olaylara ailelerinin yanında maruz kalırlar ve aile bu durumlarda çocuğunun başa çıkması konusunda yardımcı olmakla sorumludur, bu anlamda ailenin büyük rol oynadığı şaşırtıcı değildir (Power, 2004).

Wallerstein (1983), aileden alınan sosyal desteğin miktarının ergenlerin psikolojik sağlıkları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu belirtmiştir (Akt. Erdeğer, 2001). Aile, bireyin yaşamdan doyum sağlamasında, işlevlerini etkili bir biçimde yerine getirmesinde ve yaşadığı topluma uyum sağlayabilen bir kişi olarak yetişmesinde öncelikli etkiye sahip bir kurumdur (Akt. Türküm ve diğ., 2001). Bireyler arası sınırları iyi tanımlanmış ve iletişimin fazla olduğu ailelerde yetişen çocukların sorunlarını daha rahat çözdüğü, okul başarılarının daha yüksek olduğu, mutsuz ve çekişmeli ailelerde ise

içe dönük ve bağımlı kişilik geliştirdikleri, ruh sağlıklarının bozulduğu görülmektedir (Erol, 1992).

Ergenle iletişim kurmak genellikle zordur. Ergen, yaşamını çok hızlı ve çok yönlü bir biçimde etkileyen değişimlerle geçirirken, anne-baba da değişen çocuğunu anlamak için uğraşır. Bu değişimlere rol ve beklentilerin belirsizliği de eklenince ergen benzer olaylara yalnızca farklı tepkiler değil, ayrıca tam anlamıyla karşıt duygusal tepkiler de verebilmektedir. Anne-babalar ergen çocuklarını anlamak için çok enerji harcarlar. Eğer ergenin ne demek istediğini anlamak yerine, onu doğru yola sokmaya çalışılırsa bu enerjinin büyük bölümü boşa gider. Büyük olasılıkla ergen anne-babanın onu anlamadığını, çünkü onların kendisini dinlemediğini düşünür. Anne-babanın ergeni kendi yaşadıkları deneyimler ve edindikleri bilgiler doğrultusunda yönlendirmeleri gerekebilir. Önemli gelişimsel görevlerin tamamlandığı ergenlik döneminde, ergen ve ana-baba ilişkilerinde, ergenin bağımsızlık talebinden dolayı bir süre çatışma yaşanmaktadır ve bu çatışmadan dolayı ailenin dengesi bozulabilmektedir. Bu süreçte ana-babanın göstereceği tutum, bu dönemin bas edilebilecek bir huzursuzluktan yardım almayı gerektirecek ciddi bir çatışmaya dönüşmesine sebep olabilmektedir (Robin ve Foster, 1989).

Bir sistem olarak ailenin ergenler üzerindeki etkileri araştırmacıların ilgisini çeken bir konu olmuştur. Araştırma bulguları, erkek öğrencilerin anne-babalarından çatışmalı biçimde bağımsız olmalarının kimlik yargılarını olumsuz yönde etkilediğini (Lucas, 1997); aileleriyle ilişkilerinin olumlu olmasının ergenlerin sosyal uyumlarının olumlu yönde etkilediğini yansıtmaktadır (Akt. Türküm ve diğ., 2001).

ABD’de yapılan çalışmalarda ergenlerde ölüm oranının giderek artış gösterdiğine dikkat çekilmektedir. Bu ölümlerin ikinci büyük nedeni olarak intihar bulunmuştur. Bu durumla ilişkili olabileceği düşünülen bir faktör olarak da yetersiz ana-baba ergen iletişimi gösterilmiştir (Akt. Erdeğer, 2001).

1.3.4.Sosyal Destek Algısına Arkadaşın Etkisi

Diğer gelişim dönemlerinden farklı olarak, anne-babadan duygusal kopmanın gerçekleşmesi ya da sağlıklı bağımsız bir yetişkin olabilmesi için bağımlılığın azalması gereken ergenlik döneminde, yaşıt grubunun desteği temel alınmaktadır. Bu dönemde

ergen, yaşıtlı grubu ile bağımsızlık denemeleri yapmakta ve yaşıtlı grubunun değerlerine uyum sağlama çabası göstermektedir. Yaşıtlı grubunun değerleri, grup kararları, giyim, davranış biçimleri genç için çok önemli olmaktadır (Çakır, 1993). Ergeni en iyi anlayan arkadaşlarıdır. Kendisi gibi evden kopan, bağımsızlık arayan arkadaş kümesine sığınır (Yörükoğlu, 2004).

Akran ilişkileri ve akran grubunun yapısı, ergenlik dönemi içerisinde zamanla değişme eğiliminde ve aile ilişkilerine oranla kısa ömürlü olsa da, yakın arkadaşlıklar aidiyet duygusunu beslemekte depresyonu azaltan faktör olmaktadır (Newman & diğerleri, 2007). Isakson ve Jarvis'e göre; sosyal etkileşme üzerindeki vurgunun artması, aynı oranda baskının da artmasına sebep olmaktadır. Olumlu akran ilişkileri kurmakta yaşanan zorluklar, ergende, yalnızlık, sinirlilik, suçluluk, okulu bırakmak ve madde kullanımı ile sonuçlanabilir (Hussong, 2000).

1.3.5.Sosyal Destek Algısına Okulun ve Öğretmenin Etkisi

Ergenin içerisinde yer aldığı diğer bir sosyal çevre olan okul, bireye bir yandan arkadaşları ile birlikte olma imkanı sağlarken bir yandan da zihinsel güçlerini akademik bir yolla kullanma imkanı sağlar. Eğer okul, bireyin karşılaştığı sorunlarda ona destek sağlamazsa bu sorunları tek başına çözmesini beklerse, zayıf bir kişiliğin oluşması kaçınılmaz bir hal alır (Yavuzer, 1992; Kılıççı, 1992).

Öğretmen eğitim-öğretim sürecinin en önemli öğesidir. Bir öğrenci yaklaşık olarak bir günün üçte birini ve bir yılın % 50' sine yakın bir kısmını öğretmenleriyle etkileşim içinde geçirir. Öğrenciler öğretmenleri aracılığı ile içinde yaşadığı toplumun değerlerini ve kültürel özelliklerini öğrenmenin yanı sıra öğretmenini model alarak ya da onu taklit ederek tutumlarını, alışkanlıklarını ve değerlerini geliştirir (Balkıs, 2006). Okul öncelikle ve özellikle öğretmen yoluyla öğrenci üzerinde etkide bulunur.

Ergenler kendilerini ve öğretmen arasında nesnel bir psikolojik bir bağın kurulması için gerekli niteliklere çok önem verirler. Öğretmen tarafından anlaşılma ve tanınma gereksinmesi, sadece bir yetişkin tarafından basit bir değerlendirme isteği değil daha çok başka bir kişi tarafından tanınarak ve anlaşılacak kendini tanıma ve anlama isteğidir. Öğrencilerini gerçekten çok güçlü şekilde etkileyen öğretmen vardır. Bu etkiler ergeni rahatsız edebilir. Çünkü işlenen konular üzerinde onun kendi başına kişisel bir tanı

edinmesine engel olur. Öte yandan öğretmenin çok hoşgörülü ve babacan tutumu da öğrencilerde güven yaratmaz, güven arayan ergen öğretmenin zayıflığında hiçbir dayanak noktası bulamaz. Son bir sorundan tek öğretmenli okuldan, çok öğretmenli bir okula geçiştir. Aniden çok çeşitli etkilere maruz kaldığını hissetmek ergen için kaygı ve uyumsuzluk kaynağı olabilir (Hamacheck ve Adams, 1995).

Sonuç olarak ergen kişilik gelişimi ve sosyalleşme sürecinde olumsuz çevre koşullarının yarattığı engellerle karşılaşır, gerekli sosyal desteği alamazsa, yetişkin yaşamı için gerekli yetenekleri geliştiremediği gibi, stresle başa çıkma gibi zorlamalı durumlarla başa çıkma konusunda yetersiz kalır, özgüven duygusu gelişemez ve kaygı yaşantıları içerisine girer (Geçtan, 1993).

1.3.6.Konuyla İlgili Yapılan Araştırmalar

Çakır (1993), araştırmasında 12-22 yaş grubundaki gençlerde çok yönlü algılanan sosyal destek ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik araştırmasını yapmıştır. Araştırma sonucunda, yaş ve ergenlik evrelerine göre oluşturulmuş yaş grupları arasında algılanan sosyal destek arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Ayrıca, sosyo-kültürel düzey ve yaş değişkenlerinin algılanan sosyal desteği etkilediği saptanmıştır. Cinsiyete göre bakıldığında ise kızlar ve erkekler arasında sosyal destek kaynakları arasında fark bulunmamıştır.

Güngör (1996), üniversite öğrencilerinin arkadaş ve aileleri ile ilişkilerini sosyal destek, doyum ve yalnızlık bağlamında incelediği yüksek lisans tezinde, deneklerin genel olarak sosyal destek algılarının yüksek olduğu, arkadaş ve aileleriyle olan ilişkilerinden memnun oldukları ve yalnızlık düzeylerinin düşük olduğu bulunmuştur. Kızların aile ve arkadaş desteği algılarının, erkeklerin destek algılarının, erkeklerin destek algılarından daha fazla olduğu bulunmuştur. Ayrıca, duygusal yalnızlığın sosyal yalnızlığa oranla daha çok yaşandığı, duygusal ilişkisi olmayan öğrencilerin, olanlara oranla duygusal yönden daha yalnız oldukları görülmüştür. Erkeklerin kızlara oranla kendilerini daha yalnız hissettikleri bulunmuştur.

Yıldırım (1997), tarafından yapılan bir başka çalışmada, akademik başarı düzeyleri düşük (lise) ve yüksek (süper lise) olan lise öğrencilerinin sosyal destek düzeyleri incelenmiştir. Araştırma kapsamına akademik başarısı düşük 320 (184 kız, 136 erkek)

ve akademik başarısı yüksek 288 (196 kız, 92 erkek) olmak üzere toplam 608 lise öğrencisi alınmıştır. Araştırmaya ilişkin veriler algılanan sosyal destek ölçeği (ASDÖ) ile elde edilmiştir. Akademik başarıları yüksek öğrencilerin, akademik başarısı düşük öğrencilere göre, aile ve öğretmenlerinden daha çok destek algıladıktan bulunmuştur.

Ören ve Gençdoğan (1998), tarafından yapılan çalışmada da, üniversite öğrencilerinde aile ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek düzeyleriyle, empatik beceriler arasındaki ilişki araştırılmıştır. Çalışma, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı 1., 2., 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 47 kız, 79 erkek olmak üzere toplam 126 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Empatik beceri düzeyleriyle, aile ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek düzeyleri, cinsiyet ve sınıf değişkenlerine göre incelenmiştir. Araştırma sonucunda, empatik beceri puanı ve aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek puanı açısından, kız ve erkekler arasında fark olmadığı, sınıf düzeyi açısından ise, sadece empatik beceri puanı yönünden fark olduğu ve bu farkın sınıf düzeyi yükseldikçe arttığı, empatik beceri ile aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek arasında bir ilişkinin olmadığı bulunmuştur.

Bayram (1999), tarafından yapılan çalışmada, bir grup gençte ruhsal belirti ve sosyal destek ilişkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda ruhsal belirti ile sosyal destek arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur, algılanan sosyal destek düzeyi arttıkça, ruh sağlığı düzeyinin daha iyi olduğu, algılanan sosyal destek düzeyi azaldıkça da ruh sağlığı düzeyinin bozulmakta olduğu ve ruhsal belirtilerde artış olduğu gözlenmiştir. Ekonomik düzey ve aylık gelir düzeyi değişkenleri ele alındığında, ekonomik ve gelir düzeyinin düşmesine bağlı olarak algılanan arkadaş, aile ve total destek düzeylerinin de düştüğü, basan düzeyi yükseldikçe algılanan arkadaş, aile ve total destek düzeylerinin de yükseldiği bulunmuştur.

Yıldırım (1999), tarafından yapılan bir başka çalışmada, sosyal destek programının etkililiği, ailelerinden yeterince destek görmeyen 26 öğrenci deney grubuna ve 28 öğrenci de kontrol grubuna alınarak yapılmıştır. Araştırmada Yıldırım tarafından geliştirilen Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ) kullanılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının aile desteği ön test puan ortalamaları arasında manidar bir farklılık bulunmamıştır. Sonuç olarak, sosyal destek programına katılan ana-babaların

çocuklarının aile desteği puan ortalamaları arasında anlamlı bir yükselme olduğu görülmüştür.

İlden (1999), araştırmasında geçiş dönemindeki ergenlerde kişilik özellikleri ve sosyal desteğin kaygı ve akademik başarıdaki rolünü incelemiştir. Sonuçlar, başarı beklentisi, düşük sosyo-tropik kişilik özelliği ve anne-baba eğitiminin akademik başarıyı anlamlı olarak belirlediğini ortaya koymuştur.

Eker, Arkar ve Yıldız (2001), “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden Geçirilmiş Formunun Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirliği” çalışmalarında, ölçeğin faktör yapısının genellenebilirliği doğrulanmıştır. Ölçekler, özellikle psikiyatri ve cerrahi örneklemelerinde, genel olarak beklendiği yönde sosyal destek, yalnızlık, umutsuzluk, olumsuz sosyal ilişki ve bir belirti tarama listesi ölçekleriyle anlamlı korelasyon göstermişlerdir. Ayrıca, psikiyatri örnekleme, diğer örneklemelerle karşılaştırıldığında, en az miktarda sosyal destek bildirmiştir. Tüzün (1997) tarafından yapılan çalışma da, üniversite öğrencilerinde yaşam olayları, depresyon, sosyal destek sistemleri ve yasama nedenleri ilişkisi, intihar olasılığı düzeyinde 401 üniversite öğrencisi üzerinde incelenmiştir. Araştırma sonucunda, intihar olasılığı ölçeğinin tüm alt ölçekleri için, en iyi depresyonun sonuçları yordadığı bulunmuştur. Diğer önemli yordayıcılarında; arkadaştan ve aileden algılanan desteğin ve yasama nedenlerinin olduğu görülmüştür.

Şencan (2009), araştırmasında lise öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeyi ile sosyal yetkinlik beklentisi düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelemiştir. Yapılan analizler sonucunda aileden ve arkadaşlardan algılanan sosyal destek düzeyi ile sosyal yetkinlik beklentisi düzeyi arasında düşük düzeyde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Leavy (1983) tarafından geniş örneklemeler üzerinde yapılan koruyucu sağlık alanındaki çalışmalarda, sosyal desteklerin, bedensel ya da ruhsal hastalıklara karşı dayanma gücü verdiği bulunmuştur.

Monroe (1983), sosyal destek kaynaklarıyla, psikolojik düzensizlikler arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda, psikolojik düzensizlikle sosyal destek kaynakları

arasında ilişki olduğu, sosyal destek düzeyi yükseldikçe psikolojik düzensizliklerde azalmalar olduğunu ortaya koyulmuştur.

Armsden ve Grenenberg (1987) tarafından yapılan çalışmada, algılanan aile ve arkadaş desteğiyle, ergenlerin benlik saygısı, yaşam doyumu ve duygulanımları arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bu amaçla, 179 lise öğrencisi (yas:16-20) üzerinde araştırma yürütülmüştür. Araştırma sonucunda, algılanan arkadaş ve aile desteği ile psikolojik sağlık arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Windle (1990), ergenlerde aile ve arkadaştan algılanan sosyal destek ve mizacın suçlu davranış ve depresif belirtilerle ilişkisini, yaş ortalaması 15,5 olan 975 ergen üzerinde araştırmıştır. Araştırma sonucunda, aile ve arkadaş desteğini yüksek algılayan ergenlerde suça yönelik davranışların ve depresif belirtilerin daha düşük olduğu bulunmuştur.

Lasko ve ark. (1996), 455 ergen üzerinde yaptıkları çalışmada sosyal destek, anne-baba mutsuzluğu, benlik algısı, risk alma davranışı, içtenlik (dostluk) ile depresyon arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırma sonucunda, depresif ergenlerin, düşük benlik algısına sahip oldukları, düşük sosyal destek algıladıkları, ebeveynleriyle ilişkilerinde içtenliğin ve sıcak bir iletişimin olmadığı bulunmuştur. Ayrıca, bu ergenlerin, ebeveynlerini de, mutsuzluk gibi benzer olumsuz duygulara sahip olarak algıladıkları bulunmuştur. Literatür taramasında, sosyal destek ile bedensel ve psikolojik rahatsızlıklar arasındaki ilişkiyi araştıran çalışmalara da rastlanmıştır.

Malecki 'nin (1999), ergenlerin algılanan sosyal destek seviyelerini ve sosyal desteğin önemini incelediği araştırmasının örneklemini, Batı Illinois'deki 198 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma bulguları, yaşı daha büyük olan ergenlerin küçüklere göre daha az algılanan sosyal destek belirttiklerini ortaya koymuştur. Ayrıca, her seviyedeki kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha fazla algılanan sosyal destek seviyesi bildirmişlerdir. Bunun yanında, araştırma algılanan sosyal desteğin öğrencilerin özgüvenleri ile ilişkili olduğunu ortaya çıkarmıştır.

1.4. Erteleme Davranışı

Erteleme terimi doğrudan Latince bir "procrastinore" kelimesinden gelmektedir, yaygın bir şekilde literatürde " bir diğer güne kadar işi son ana bırakmaya da

geciktirme” anlamındadır .“pro” ileriye doğru hareketi ima eden yaygın bir zarf ve “crostinus” yerine ait anlamındadır (Ferrari ve diğ., 1995).

Erteleme davranışının bir türü olarak nitelendirebileceğimiz akademik erteleme davranışı, genel anlamda akademik kökenli görevleri içermekte ve akademik işlerin bazı nedenlere bağlı olarak geciktirilmesi olarak tanımlanabilmektedir (Senecal,Koestner ve Vallerand ,1995).

Burka ve Yuen (1983) ertelemeyi işleri sonraya bırakma davranışı olarak tanımlamaktadır. Bireyde, sorun yaratan ertelemeyi sorun yaratmayan ertelemeden ayırmak için, ertelemenin kişide sıkıntı yaratıp yaratmadığının temel ölçüt olduğunu belirtmektedirler. Ayrıca ertelemenin sorun olduğunu ve kişide sıkıntı yarattığını belirlemede iki boyut olduğuna vurgu yapılmaktadır. Birincisi, ertelemenin çok fazla bedeli olmayan dışsal sonuçlardan (örneğin kütüphaneye kitapların geç verilmesi gibi) oldukça ciddi sonuçlara yol açan (iş kaybı ya da kişinin evliliğinin tehlikeye girmesi gibi) dışsal sonuçlara neden olması gerekmektedir. İkincisi erteleyen kişinin, bu davranıştan dolayı sinirlilik, pişmanlık ve çaresizlik duyması gibi içsel sonuçları olması gerekmektedir.

Milgram ve Tenne (2000) erteleme kavramını, bir kişilik özelliği olarak ya da davranışsal olarak geciktirmeye yatkınlık ve bununla ilgili olarak görevleri yapmaktan ya da kararları vermekten kaçınma olarak tanımlamaktadır.

Araştırmacılar ertelemenin görevden kaçınma ya da görevi geciktirme gibi sadece davranışsal boyutu olmadığı aynı zamanda bilişsel ve duyuşsal boyutları da içermesi gerektiği konusunda ortak bir görüşe sahip olduğu görülmektedir (Haycock, McCarthy ve Skay, 1998; Solomon ve Rothblum, 1984).

Bunlar; Ertelemenin davranışsal boyutu ile ilgili ertelemeyi, belli bir zaman içinde yapılması gereken işin geciktirilmesi ve /ya da tamamlanmaması olarak ele almaktadır (Tuckman, 1991; Knaus, 1998). Bazı araştırmacılar ise ertelemeyi, yapılması gereken işin tamamlanmasının gereğinden fazla zaman alması ya da çok uzun sürmesi olarak ele almaktadır (Senecal, Lavoie ve Koestner, 1995; Rothblum, Solomon ve Murakami, 1986). Sonuç olarak ertelemenin davranışsal boyutu, belli bir zaman içinde yapılması gereken işi, oyalanma davranışlarıyla birlikte, başlatmayı, sürdürmeyi ya da

tamamlamayı alışkanlık olarak geciktirme eğilimi olarak tanımlanabilir (AKT, Çakıcı, 2003).

Ertelemenin bilişsel boyutunda ise araştırmacılar ertelemenin, kişinin niyetleriyle, amaçlarıyla ya da öncelikleriyle performansı arasında bir uyumsuzluk olması gerektiğini belirtmektedir (Blunt ve Pychyl, 1998; Ferrari, 1993; Lay, 1986, Lay ve Burns, 1991; Senecal ve diğerleri, 1997).

Ertelemenin duyuşsal boyut Knaus (1998), Haycock ve diğerleri (1998), Rothblum ve diğerleri (1986), Senecal, Koestner ve Vallerend (1995), Solomon ve Rothblum (1984) gibi araştırmacılar kişinin bir işe başlayamama, sürdürememe ya da tamamlayamama yaşantılarında baskı, stres ya da rahatsızlık duyması gerektiğini belirtmektedir.

Ellis ve Knaus (1977) erteleme davranışını;

a) Genel erteleme: düzenleme ve zamanı yönetme yetersizliğinden dolayı gündelik sorumlulukları yerine getirmede yaşanan güçlükler,

b) Kompulsif ya da işlevsel olmayan erteleme: aynı bireydeki hem davranışsal erteleme eğilimi hem de karar vermeyi erteleme eğilimi,

c) Karar vermeyi erteleme: zamanlı karar vermedeki yetersizlik,

d) Nevrotik erteleme: önemli yaşam kararlarını vermedeki erteleme eğilimi,

e) Akademik erteleme: ev ödevlerinin, sınavlara hazırlanmanın ya da dönem sonunda teslim edilecek ödevlerin son dakikada yapılması, olmak üzere beş boyutta ele almaktadırlar.

Araştırmamızda erteleme davranışının akademik erteleme boyutu incelenmektedir.

1.4.1. Akademik Erteleme Tanımı

Akademik erteleme davranışı tipik olarak; akademik göreve başlama ya da tamamlamayı bir sonraki güne bırakmada irrasyonel bir eğilim olarak tanımlanmaktadır (Senecal ve diğ., 2003).

Solomon ve Rothblum (1984), açık bir ifadeyle, akademik erteleme davranışını sınava hazırlanma, dönem ödevi hazırlama, okulla ilgili idari işler, katılım görevi gibi temel akademik görevlerin belli nedenlerle geciktirilmesi olarak tanımlanmaktadır.

Bazı araştırmalar, akademik erteleme davranışının zamanla geliştirilip yok edilemeyeceğini, aynı seyirde devam edeceğini savunurken (Charlebois, 2007), bazı araştırmalar da, bu grsn aksine, akademik erteleme davranışının bireyin okulda kalma süresi uzadıkça arttığını hatta mezun olduktan sonra da artarak devam ettiğini ifade etmiştir (Ferrari, 2004; Beswick, Rothblum ve Mann, 1988).

1.4.2.Akademik Erteleme Davranışı Nedenleri

1. Görevden Kaynaklanan Nedenler ve Başarisızlık Korkusu

Başarıyla ilişkili korku ya da başarisızlık korkusunun genellikle kaçıma davranışıyla sonulanıldığına inanılmaktadır. Akademik erteleme davranışı başarisızlık korkusu sonucu olarak incelenebilir. Bir görevi yerine getirmek için gereken becerilerinin olmayışını algılama ve başarisızlık korkusu kişinin geciktirmelerini arttırır (Ferrari ve diğ., 2005).

Ferrari ve diğ. (1998), yapılan çalışmada, başarisızlık korkusunu, sosyal onaylanmama korkusu ve görev beğenilmezliğinin akademik erteleme davranışını açıklayabildiğini bulmuşlardır. Uzun-zer (2005) akademik erteleme davranışı nedenlerini ise, başarisızlık korkusu, risk alma, tembel ve kontrole karşı isyan bulunmuştur. Schraw ve diğ. (2007), yapmış oldukları çalışmada öğrencilerde, kişisel ilgilinin ertelemenin nedeni için önemli olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler, daha az ilgi gösterilen Őeylerin, daha fazla erteleneceğini belirtmişlerdir.

2. Motivasyon

Akademik erteleme yapan öğrencilerde erteleme öğrenmenin altında yatan bir olgudur. Öğrencilerin konuya tam olarak hakim olması, içsel motivasyonlarının çokluğu ile derinlemesine öğrenmeyi içerir. Yüzeysel olarak çalışılan ya da öğrenilen Şeyler daha fazla ertelenmektedir. Oysa derinlemesine öğrenilen ya da çalışılan materyale ilgi, zevk alma, hoşlanma, daha çok öğrenmek isteme olasılığı daha fazladır. Yüzeysel düzeyde ise öğrenciler rahatsızlık ve hoşnutsuzluk duyarlar. O işten keyif almazlar (Orpen, 1998).

Brownlow ve Reasinger (2000), 96 ğrenci üzerinde yapmış oldukları çalışmada Rothblum ve Solomon (1984) tarafından geliştirilen, Erteleme Davranışı Değerlendirme

Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre; yüksek akademik erteleme davranışının düşük akademik erteleme davranışından daha az motive edilmiş olduğu, akademik erteleme davranışının nedenleri için yapılan istatistiksel analiz sonuçlarında ise hoşlanılmayan görev ve karar alma zorluğunun akademik erteleme için bir neden olduğu bulunmuştur. Yüksek akademik erteleme davranışının düşük akademik erteleme davranışından daha fazla karar almada zorluk yaşayacaklardır.

3. Akademik alan

Araştırma sonuçları; akademik erteleme davranışının düşük akademik performansa neden olduğunu göstermektedir (Ackerman ve Gross, 2005).Ferrari ve Beck (1998); erteleme davranışının erteleme davranışından olmayanlar kıyasla içinde buldukları dönemde daha sıklıkla yasal mazeretler kullanmaktadırlar. Akademik erteleme davranışının akademik erteleme davranışından olmayanlara kıyasla içinde buldukları dönem süresince daha sahte bahaneler kullandıklarını rapor etmişlerdir.

4. Genel ruh durumu

Bir öğrenci; sınavlara çalışmak ve arkadaşlarıyla dışarı çıkma arasında sınav döneminde ya da önemli bir proje üzerinde çalışma da çatışma yaşayabilir. Bu öğrenci duygularıyla çatışma yaşadıkten sonra akademik amaçlarını devam ettirmede zorluk yaşayacaktır ve bu yüzden sınav için çalışmayı erteleyecektir.(Aydoğan ,2008)

Deniz ve diğ., (2007) üniversite öğrencilerinin duygusal zeka yeteneklerini akademik erteleme davranışının ve denetim odağı açısından açıklanmasına yönelik yapmış oldukları çalışmalarında, Çakıcı (2003) tarafından geliştirilen “Akademik Erteleme Ölçeği” kullanmışlardır. Çalışmanın sonuçlarına göre ise, duygusal zekâ alt boyutlarında uyumluluk ve stresle başa çıkma alt boyutlarının akademik erteleme davranışının anlamlı düzeyde yordamaktadır. Ayrıca çalışmanın bir diğere sonucuna göre; üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışının ile duygusal zekâ yeteneklerinden kişisel beceriler, uyumluluk, stresle başa çıkma ve genel ruh durumu alt boyutları arasında negatif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır.

1.4.3.Akademik Erteleme Davranışının Sıklığı

Erteleme davranışı eğilimi genel bir problemdir (Harriot ve Ferrari, 1996) ve hemen hemen her bireyin erteleme davranışı eğilimi gösterdiği belirtilmektedir (Senecal, 19 Koestner ve Vallerand, 1995).

Ellis ve Knaus (1977) yaptıkları çalışmada, üniversite öğrencilerinin yaklaşık %95'inin erteleme eğilimi içerisinde olduğunu ortaya koymaktadırlar. Potts ise (1987), üniversite öğrencilerinin yaklaşık %75'inin kendilerini ertelemeci olarak nitelendirdiklerini ifade etmektedir. Hill ve diğ. (1978) ise, üniversite öğrencilerinin %90'ının en az bir defa akademik işlerinin ertelediklerini, %50'sinin de akademik işlerinin yarıdan fazlasını ertelediklerini bulgulamışlardır.

Solomon, Rothblum (1984), üniversite öğrencilerinin %40'ından fazlasının akademik erteleme davranışı gösterdiğini ve bundan dolayı kaygı yaşadıklarını belirtmişlerdir.

1.4.4.Konuyla İlgili Yapılan Araştırmalar

Çakıcı (2003) lise ve üniversitede öğrenim gören öğrencilerin genel erteleme ve akademik erteleme davranışı ile özsaygı, mükemmeliyetçi kişilik özelliği ve akademik başarı arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırma, 260 lise ve 367 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Araştırma bulgularına göre üniversite öğrencileri, lise öğrencilerine göre daha fazla akademik erteleme davranışı göstermektedir. Özsaygı düzeyi düşük olan öğrencilerin daha fazla erteleme davranışı gösterdiklerinin ifade edildiği bu çalışmada, ana-baba okul başarısı değerlendirme, okul başarısından doyum düzeyi, kişinin kendisine yönelik mükemmeliyetçiliği ve kişinin başkalarının kendisinden beklentileri ile ilgili mükemmeliyetçiliğinin lise öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının önemli yordayıcıları olduğu ortaya konmaktadır. Üniversite öğrencilerinde ise, akademik başarının, öğrencinin kendisine yönelik mükemmeliyetçiliğinin ve kişinin başkalarının kendisinden beklentileri ile ilgili mükemmeliyetçiliğinin akademik erteleme davranışını önemli derecede yordadığı belirtilmektedir.

Balkıs (2006) öğretmen adaylarının davranışlarındaki erteleme eğiliminin, düşünme ve karar verme tarzları ile ilişkisini incelediği çalışmasına 589'u kız ve 395'i erkek olmak üzere toplam 984 öğretmen adayı katılmıştır. Bulgular incelendiğinde, erteleme eğilimi

ile rasyonel karar verme ve düşünme stili arasında anlamlı düzeyde negatif ilişki bulunurken, bağımlı, kaçınan ve anlık karar verme stilleri arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki bulunmuştur. Bulgulara göre, erteleme davranışı cinsiyet, yaş ve bölüme göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. Buna ek olarak, erkek öğretmen adaylarının genel, akademik ve karar vermeyi erteleme eğilimleri kız öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu görülmektedir.

Özer (2007), akademik erteleme davranışının yaygınlığı, olası sebepleri, cinsiyet farkı ve akademik başarıyla olan ilişkisini incelemiştir. Araştırmasına 784 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin %52'si akademik erteleme davranışı göstermektedir. Çalışma sonucunda, erkek öğrencilerin kız öğrencilerden daha fazla erteleme davranışı sergiledikleri rapor edilmiştir. Erteleme davranışının en sık sergilendiği alanlar ise sırasıyla sınavlara hazırlanma, dönem ödevi hazırlama ve haftalık okuma ödevlerini tamamlama olarak belirtilirken, okulla ilgili yönetsel işler, katılım görevleri ve okulla ilgili genel görevler alanlarında ertelemenin daha az olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca, akademik erteleme davranışı ile akademik başarı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Başarısızlık korkusunun, risk alma davranışının, tembelliğin ve kontrol edilmeye karşı isyanın öğrencilerin erteleme davranışının olası yordayıcıları olduğu saptanmıştır.

Aydoğan (2008), lise son sınıf öğrencilerinin akademik erteleme davranışlarının benlik saygısı, durumluluk kaygı ve öz-yeterlik inançları açısından açıklanabilirliğini araştırmıştır. Araştırmaya 400 lise son sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırmada akademik erteleme davranışı ile benlik saygısı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkiye rastlanırken, akademik erteleme davranışı ile durumluluk kaygı ve öz yeterlilik inançları arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Bununla birlikte, yüksek ve orta düzeyde akademik erteleme davranışı gösteren öğrencilerin düşük düzeyde akademik erteleme davranışı gösteren öğrencilere oranla daha fazla durumluluk kaygı yaşadığı ortaya konmuştur.

Akkaya (2008) ise cinsiyet, yaş, akademik başarı, mükemmeliyetçilik ve depresyonun akademik erteleme davranışı üzerindeki rolünü araştırmıştır. Araştırmaya eğitim fakültesi öğrencisi katılmıştır. Çalışma bulgularına göre, kendine yönelik mükemmeliyetçilik, başkalarına yönelik mükemmeliyetçilik, depresyon ve akademik

başarı kız öğrenciler için yordayıcı değişkenler iken, erkek öğrencilerde erteleme davranışını yordayan tek değişkenin kendine yönelik mükemmeliyetçilik olduğu belirlenmiştir.

Akbay (2009) ise cinsiyete göre, akademik güdülenme, akademik yükleme stilleri ve akademik öz yeterlik inancının üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışını ne derecede yordadığını incelemiştir. Toplam örneklem ve erkek örneklem grubu için yapılan regresyon analizi sonuçlarına göre, akademik güdülenme, akademik öz yeterlik ve akademik yükleme stillerinin üniversite öğrencilerinin akademik erteleme davranışını anlamlı düzeyde yordadığı görülmektedir. Diğer yandan, kız örneklem grubu için yapılan regresyon analizi sonucunda ise, akademik güdülenme ve akademik yükleme stillerinin akademik erteleme davranışını anlamlı düzeyde yordadığı, ancak akademik öz yeterlik inancının kızların akademik erteleme eğilimlerine bir katkısı olmadığı belirlenmiştir.

Beswick, Rothblum ve Mann (1988) öğrencilerin akademik başarılarıyla akademik erteleme davranışı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu çalışmada akademik başarı öğrencilerin psikoloji dersine ilişkin verilen dönem ödevinin taslağı, bu ödevden aldıkları not ve öğrencilerin psikoloji sınavından aldıkları sınav notu açısından değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin dönem ödevine ilişkin hazırladıkları taslaktan aldıkları not ile akademik erteleme davranışları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki ($r=-.26$), ödevden aldıkları not ile erteleme davranışları arasında negatif yönde anlamlı ilişki ($r=-.21$) ve psikoloji dersi final sınavından aldıkları not ile akademik erteleme davranışları arasında yine negatif yönde anlamlı bir ilişki ($r=-.30$) bulunmuştur. Sonuç olarak, öğrencilerin erteleme davranışları ile akademik başarıları arasında olumsuz bir ilişki bulunmaktadır.

Loebenstein (1996), 364 üniversite öğrencisinin katıldığı bir çalışmada erteleme eğilimi ile akademik öz yeterlilik arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan analizlerde erteleme eğilimi ile akademik öz yeterlilik arasında anlamlı düzeyde negatif bir ilişki olduğu görülmüştür.

Owens ve Newbegin (1997) lise öğrencilerinde okul başarısı ve akademik erteleme konusunda yaptıkları çalışmada öğrencilerin İngilizce ve matematik derslerinden aldıkları notlarla erteleme davranışları arasında negatif ilişki bulmuşlardır. Regresyon

analizi sonucunda öğrencilerin akademik erteleme davranışını yordayan en güçlü değişken ders notları olarak bulunmuştur.

Haycock ve arkadaşları (1998), Erteleme eğilimi ile öz yeterlilik ve anksiyete arasındaki ilişkiyi incelemek için düzenledikleri çalışmaya 141 üniversite öğrencisi katılmış. Yapılan veri analizlerinde, erteleme eğilimi, öz yeterlik düzeyi ile ($r = -.40, p < .01$); toplam yeterlilik gücü ile ($r = -.50, p < .01$) ve ortalama yeterlik gücü ile ($r = -.39, p < .01$) düzeyinde negatif yönde, erteleme eğilimi ile durumsal anksiyete düzeyi arasında ($r = .31, p < .01$) ve kişilik özelliği olan anksiyete düzeyi arasında ($r = .23, p < .01$) düzeyinde pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Ancak cinsiyet ve yaş açısından anlamlı bir ilişki görülmemiştir. Yapılan regresyon analizlerinde, öz yeterlilik ve anksiyete düzeyi birlikte erteleme eğiliminin % 29 'unu açıklayabildiği görülmüştür. Erteleme eğilimini öngörmeye toplam yeterlilik gücünün önemli bir faktör olduğu rapor edilmiştir.

Farran (2004) doktora tezinde akademik erteleme eğiliminin öngörülerini incelemek için düzenlediği çalışmaya 186 üniversite öğrencisi katılmış. Yapılan analizlerde akademik erteleme eğilimi ile depresyon, kaygı, ve akademik görevlere yönelik yeterlilik duygusu ve öğrencilik rolüne yönelik değerlilik duygusu ve global değerlilik duygusuna yönelik olumsuz inançlar arasında anlamlı düzeyde pozitif ilişki olduğu görülmüştür. Akademik benlik kavramının akademik erteleme eğilimini güçlü bir şekilde öngörebildiği, akademik erteleme eğilimi ile depresyon ve akademik erteleme eğilimi ile kaygı arasında arabulucu rolü üstlendiği görülmüştür.

Washington (2004), erteleme eğilimi ile depresyon arasındaki ilişkiyi incelemek için düzenlediği çalışmaya 420 üniversite öğrencisi katılmış. Yapılan veri analizlerinde erteleme eğilimi ile depresyon arasında $p < .05$ düzeyinde anlamlı pozitif bir ilişki görülmüştür. Erteleme eğiliminin cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan analizlerde ise kız öğrencilerin erteleme eğilimi düzeylerinin erkek öğrencilerinkinden daha yüksek olduğu görülmüştür.

BÖLÜM 2:YÖNTEM

2.1.Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, 2009-2010 Eğitim-Öğretim yılı ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ve akademik erteleme arasındaki ilişki; öğrencilerin demografik özellikleri açısından incelenmeye çalışılmıştır. Yapılan araştırma ilişkisel tarama modelidir.

2.2.Evren ve Örneklem

Düzce İl merkezinde, 2009-2010 Eğitim-Öğretim Yılında farklı okul türünde liseye devam eden 9., 10. ve 11. Sınıfa giden 380 öğrenci araştırmanın evrenini oluşturmaktadır.

Bu bölümde örnekleme oluşturan öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri cinsiyeti, yaşı, sınıfı, okul türü, algılanan eğitim düzeyi, annenin ve babanın yaşama durumu, anne ve babanın öz-üvey durumu, anne ve babanın evlilik durumu, kardeş sayısı, dünyaya geliş sırası, algılanan sosyoekonomik düzeyi, yaşamının çoğunu geçirdiği yer hakkında bilgiler yer almaktadır.

Örnekleme oluşturan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımları şu şekildedir:

Tablo 1: Örneklemi Oluşturan Öğrencilerin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımları

SOSYO-DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE DAĞILIM		N	%
Cinsiyet	Kız	151	39,7
	Erkek	229	60,3
Yaş	14	9	2,4
	15	115	30,3
	16	114	30
	17	142	37,4

Tablo 1'in devamıdır.

Sınıf Düzeyi	9	122	32,1
	10	130	34,2
	11	128	33,7
Okul Türü	Fen Lisesi	99	26,1
	Anadolu Lisesi	91	23,9
	Düz Lise	86	22,6
	Meslek Lisesi	104	27,4
Algılanan Eğitim Düzeyi	Düşük	24	6,3
	Orta	282	74,2
	Yüksek	86	22,6
Annenin Yaşama Durumu	Sağ	378	99,5
	Ölü	2	,5
Babannın Yaşama Durumu	Sağ	366	96,3
	Ölü	14	3,7
Annenin Öz-Üvey Olma Durumu	Öz	378	99,5
	Üvey	2	,5
Babannın Öz-Üvey Olma Durumu	Öz	379	99,7
	Üvey	1	,3
Evlilik Durumu	Evli Birlikte	353	92,9
	Evli Ayrı	3	,8
	Boşanmış	9	2,4
	Evliyken Ölmüş	15	3,9

Tablo 1'in devamıdır.

Kardeş Sayısı	0	18	4,7
	1	117	30,8
	2	130	34,2
	3	66	17,4
	4 ve daha fazlası	49	12,9
Dünyaya Geliş Sırası	1	153	40,3
	2	132	34,7
	3	59	15,5
	4. ya da daha fazla	36	9,5
Algılanan Sosyoekonomik Düzey	Düşük	50	13,2
	Orta	311	81,8
	Yüksek	19	5
Yaşamının Çoğunu Geçirdiği Yer	İl	202	53,2
	İlçe	73	19,2
	Kasaba/Köy	105	27,6
TOPLAM		380	100

- Örnekleme oluşturan öğrencilerin sosyo-demografik özelliklere göre dağılımı Tablo 1'de incelenmiştir.
- Örnekleme oluşturan öğrencilerin 151'i kız (%39,7), 229'u erkektir (% 60,3).
- Örnekleme oluşturan öğrencilerin 9'u (%2,4) 14 yaşında, 115'i (%30,3) 15 yaşında, 114'ü (%30) 16 yaşında, 142'si (%37,4) 17 yaşındadır.
- Örnekleme oluşturan öğrencilerin 122'si (%32,1) 9.sınıfta, 130'u (%34,2) 10.sınıfta, 128'i (%33,7) 11. sınıfta okumaktadır.
- Örnekleme oluşturan öğrencilerin 99'u (%26,1) Fen lisesine, 91'i (%23,9) Anadolu lisesine, 86'ı (%22,6) Düz liseye, 104'ü (%27,4) Meslek lisesinde okumaktadır.

- Örnekleme oluşturan öğrencilerin algılanan eğitim düzeyi 24'ünün (%6,3) düşük, 282'sinin (%74,2) orta, 86'ı (%22,6) yüksek çıkmıştır.
- Örnekleme oluşturan öğrencilerin annelerinin ve babalarının yaşama durumları 378'sinin (%99,5) annesi sağ, 2'sinin (% ,5) annesi ölü; 366'sının (%96,3) babası sağ, 14'ünün (%3,7) babası ölüdür.
- Örnekleme oluşturan öğrencilerin annelerinin ve babalarının öz-üvey olma durumları 378'sinin (%99,5) annesi öz, 2'sinin (% ,5) annesi üvey; 376'sının (%99,7) babası öz, 1'inin (% ,3) babası üveydir.
- Örnekleme oluşturan öğrencilerin annelerinin ve babalarının evlilik durumları 353'ü (%92,9) evli birlikte, 3'ü (% ,8) evli ayrı, 9'u (%2,4) boşanmış, 15'i (% 3,9) evliyken ölmüştür.
- Örnekleme oluşturan öğrencilerin kardeş sayıları 18'inin (%4,7) hiç kardeşi yok, 117'sinin (% 30,8) 1 kardeşi, 130'unun (%34,2) 2 kardeşi, 66'sının (% 17,4) 3 kardeşi,49'unun (%12,9) 4 ve daha fazla kardeşi vardır.
- Örnekleme oluşturan öğrencilerin dünyaya geliş sırasına göre 153'ünün (%40,3) 1. çocuk, 132'sinin (% 34,7) 2.çocuk, 59'unun (%15,5) 3.çocuk, 36'sının (% 9,5) 3 kardeşi,49'unun (%12,9) 4. ya da daha sonraki çocuklardır.
- Örnekleme oluşturan öğrencilerin algılanan ekonomik düzeylerini 50'si (%13,2) düşük, 311'i (% 81,8) orta, 19'u (%5) yüksek düzeyde algılamıştır.
- Örnekleme oluşturan öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yer 202'sinin (%53,2) il, 73'ünün (% 19,2) ilçe, 105'inin (%27,6) kasaba/köydür.

2.3.Veritoplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanmasında 'kişisel bilgi formu', sosyal destek durumunu ölçmek için 'Çocuk ve ergenler için sosyal destek değerlendirme ölçeği' ve psikolojik belirtileri belirlemek için 'Kısa semptom envanteri' kullanılacaktır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Bu anket formunda; cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi, okul türü, algılanılan akademik başarı, anne-babanın yaşama-öz/üvey olma – evlilik durumları, kardeş sayısı, dünyaya geliş sırası, algılanılan sosyoekonomik düzey ve yaşamının çoğunu geçirdiği yer değişkenlerine ilişkin sorular yer almaktadır. Öğrencilerin bilgilerini analiz ederken bazı değişkenlerde gruplama yoluna gidilmiştir. Anne ve babaların hayatta olup olmama ve öz-üvey olma durumlarına göre olan veriler tek grupta toplanmıştır.

2.3.2. Kısa Semptom Envanteri

Kısa semptom envanteri, SCI-90-R ile yapılan sonucunda ortaya çıkan SCL-90-R'nin kısa formu kullanılmıştır. SCL-90-R'nin 9 faktörüne dağılmış olan 90 madde arasından her faktörden en yüksek yükü almış olup 53 madde seçilmiş ve 5-10 dakikada uygulanabilen benzer yapıda bir kısa ölçek elde edilmiştir.

KSE, 53 sorudan oluşan likert tipi bir ölçektir. Ölçeği yanıtlayan birey her soru için (0) "Hiç" ; (1) "Biraz; (2) "Orta derecede"; (3) Epey; (4) "Çok fazla şeklindeki şıklardan birini işaretlemektedir. Puanlamada, her maddeye 0-4 arasında bir puan verilmektedir.

Aynen SCL-90-R de olduğu gibi 9 alt ölçek ve ek maddelerden oluşmuştur. Alt ölçekler aşağıda verilmektedir.

1-Somatizasyon	2-Obsesif- kompulsif bozukluk	3-Kişilerarası duyarlılık
4-Depresyon	5-Anksiyete bozukluğu	6-Hostilite
7-Fobik anksiyete	8-Paranoid düşünceler	9-Psikotizm ve Ek maddeler

Kısa Semptom Envanteri'nin alt ölçeklerinin madde dağılımı şu şekilde şekildedir; Somatizasyon (7 madde), Obsesif-Kompulsif Bozukluk (6 madde), Kişiler arası Duyarlılık (4 madde), Depresyon (6 madde), Anksiyete Bozukluğu (6 madde), Hostilite (5 madde), Fobik Anksiyete (5 madde), Paranoid Düşünceler (5 madde), Psikotizm (5 madde) ve Ek Maddelerden (4 madde) oluşmaktadır. Alt ölçeklerin toplamının 53'e bölünmesi ile rahatsızlık ciddiyeti indeksi bulunur (Savaşır ve Şahin, 1997: 115).

2.3.2.1.Kısa Semptom Envanteri'nin (KSE) Güvenirliği ve Geçerliği

Ölçeğin güvenirliğini belirlemek amacıyla 2002 yılında Şahin, Batıgün ve Uğurtaş; ölçeğin ergenler için kullanımının geçerlik, güvenirlik ve faktör yapısı araştırmasını 13-17 yaş aralığındaki 597 ergen üzerinde yapmışlardır. KSE'nin ergen yaş grubu için güvenilirliliğini saptamak amacıyla Cronbach Alfa güvenilirlilik katsayıları hesaplanmış, alt ölçeklerden elde edilen iç tutarlılık katsayılarının .70 (somatizasyon) ile .80 (depresyon) arasında değiştiği; envanterin toplam puanı üzerinden bulunan iç tutarlılık katsayısının ise .94 olduğu görülmüştür (Şahin ve ark., 2002).

İç tutarlık: üç ayrı çalışmada ölçeğin toplam puanından elde edilen Cronbach Alfa iç tutarlık katsayıları 0.99 ve 0.95, alt ölçeklerden elde edilen katsayılar ise 0.55 ile 0.86 arasında değişmektedir (Savaşır ve Şahin, 1997: 118).

Ölçeğin güvenirliğini belirlemek amacıyla KSE'nin ergen yaş grubu, ölçüt bağıntılı geçerlik kriterleri olarak kullanılan Sosyal Karşılaştırma Ölçeği(SKÖ), Beck Depresyon Ölçeği (BDE), Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri (SKE) ve Yaşam Memnuniyeti Ölçeği (YMÖ) ile korelasyonlarına bakılmıştır ve SKÖ ile $r = -.21$ (somatizasyon) ve $r = -.40$ (olumsuz benlik), BDE ile $r = .41$ (somatizasyon) ve $r = .63$ (depresyon), SKE ile $r = .40$ (somatizasyon) ve $r = .70$ (depresyon) ve YMÖ ile $r = -.24$ (somatizasyon) ve $r = -.43$ (depresyon) arasında değişen korelasyonlar bulunmuştur (Şahin ve ark., 2002).

Geçerlik ve Güvenirlik çalışmaları doğrultusunda, KSE'nin uyarlanmış Türkçe formunun, ergenlerin psikolojik sorunlarını geçerli ve güvenilir biçimde ölçtüğu kabul edilebilir (Şahin ve ark., 2002).

2.3.3.Çocuk ve Ergenlerde Sosyal Destek Değerlendirme Ölçeği'nin (Ç-SDDÖ)

Dubow ve Ullman (1989) tarafından, çocukların aileleri, arkadaşları (yakın arkadaşlar ve sınıf arkadaşları) ve öğretmenlerinden aldıkları sosyal desteğe ilişkin algılarını değerlendirmek amacıyla geliştirilen ve özgün adı 'Social Support Appraisals Scale for Children (APP)' olan ölçek, Cobb'un (1976) sosyal destek tanımını temel alan maddelerden oluşmaktadır. Maddeler çocuğun kendisini, içinde yer aldığı sosyal ađ tarafından ne derece sevilen, ilgi gösterilen, değer verilen ve kabul edilen biri olarak değerlendirdiğini ölçmektedir. İlk geliştirildiğinde 31 maddeden oluşmakta olan ölçek,daha sonra Dubow ve arkadaşları (1991) tarafından gözden geçirilerek, sınıf

arkadaşları ve öğretmenlerden alınan desteğe ilişkin 10 yeni maddenin eklenmesiyle 41 maddelik son halini almıştır. Gökler tarafından ölçeğin çocuklar için sosyal destek değerlendirme ölçeği Türkçe formunun çocuk ve ergenlerde kullanılmak üzere psikometrik özelliklerinin sınanması çalışması yapılmıştır. Ölçek 9-17 yaşındaki çocuk ve ergenler için uygun bulunmuştur. Her maddede beşli ölçek (1 = hiçbir zaman, 2 = nadiren/çok ender olarak, 3 = bazen, 4 = çoğu zaman, 5 = her zaman) üzerinden yanıt verilmektedir. Ölçeğin özgün formundan alınabilecek en yüksek puan 205'tir.

Üç faktör altında toplanmıştır:

- Faktör I -Arkadaş Desteği (19 madde);
- Faktör II -Aile desteği (12 madde);
- Faktör III -Öğretmen Desteği (10 madde)den oluşmaktadır.

2.3.3.1. Çocuk ve Ergenlerde Sosyal Destek Değerlendirme Ölçeği'nin (Ç-SDDÖ)

Güvenirliliği ve Geçerliliği

Ölçeğin güvenirliliğine ilişkin bilgi, Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı, test-tekrar test tekniği, iki yarım güvenirliliği ve madde test korelasyonu ile elde edilmiştir.

a) Cronbach alfa güvenirlilik katsayıları: Yapılan iç tutarlık analizi sonucunda, 358 katılımcıdan tüm ölçek için elde edilen Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .93 olarak bulunmuştur. Ölçeğin alt boyutları için elde edilen iç tutarlık katsayıları da, arkadaşlardan alınan destek, aileden alınan destek ve öğretmenden alınan destek alt boyutları için sırasıyla .89, .86 ve .88 olarak hesaplanmıştır (Gökler, 2007).

b) Test tekrar-test güvenirliliği: Ölçeğin zaman içindeki tutarlılığına bakmak amacıyla, ölçek, ilk uygulamadan iki hafta sonra 68 çocuk ve ergene bir kez daha verilmiştir. Bunun sonucunda elde edilen test-tekrar test güvenirlilik katsayısı tüm ölçek için .49 ($p < 0.01$) olarak bulunmuştur (Gökler, 2007).

c) İki yarım güvenirliliği: Ölçeğin iki-yarım güvenirliliği (Guttman) .82 olarak belirlenmiştir (21 maddeden oluşan birinci yarım için = .86; 20 maddeden oluşan ikinci yarım için = .90) (Gökler, 2007).

d) Madde-toplam güvenilirliği: Ölçeğin her bir maddesinin toplam puanla korelasyonunu hesaplamak amacıyla yapılan madde test korelasyonu sonucunda, maddelerin toplam puanla ilişkisinin .34 ile .64 arasında değiştiği saptanmıştır (Gökler, 2007).

Ölçeğin geçerliğini belirlemek üzere, hem faktör yapısına hem de ölçüt geçerliğine bakılmıştır.

a) Ölçeğin Faktör Yapısı: Ölçeğin yapı geçerliği konusunda bilgi edinebilmek için, varimax eksen döndürme yöntemiyle temel bileşenler analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin maddeleri, toplam varyansın % 40,22'sini açıklayan üç faktör altında toplanmıştır. Hiçbir faktör altına girmeyen ve ölçeğin iç tutarlığını düşürdüğü saptanan 42. madde ölçekten çıkarılmıştır. 19 maddeden oluşan birinci faktör (Arkadaştan alınan destek) varyansın %14,83'ünden, 12 maddeden oluşan ikinci faktör(Aile desteği) %13,45'inden ve 10 maddeden oluşan üçüncü faktör(Öğretmen desteği) %11,94'ünden sorumludur. Elde edilen faktör yapısı, Dubow ve Ullman'ın (1989) sonuçlarıyla tutarlıdır ve maddeler özgün ölçekte olduğu gibi ölçmeyi amaçladığı faktörler altında yer almaktadır. Alt ölçekler sırasıyla 'Arkadaşlardan Alınan Destek','Aileden Alınan Destek' ve 'Öğretmenden Alınan Destek' olarak isimlendirilmiştir (Gökler, 2007).

b) Ölçüt geçerliliği: Çocuklar için Sosyal Desteği Değerlendirme Ölçeği'nin ölçüt geçerlik düzeyini belirlemek amacıyla ölçekten elde edilen toplam puanlar ile Çocuklar için Depresyon Ölçeği'nden elde edilen toplam puanlar arasındaki ilişkiye bakılmıştır. İki ölçekten elde edilen puanlar arasında negatif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -.62$; $p < 0.01$) (Gökler, 2007).

2.3.4.Aitken Erteleme Eğilimi Ölçeği

Aitken (1982) tarafından, öğrencilerin akademik görevleri erteleme eğilimlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek tek boyutlu toplam 16 maddeden oluşan 5'li derecelmeli likert tipi bir ölçektir. Bireylerden kendilerini her madde için 1(Tamamıyla Yanlış) ile 5(Tamamıyla Doğru) puan aralığında derecelendirmeleri istenmektedir. Yüksek puanlar bireylerin erteleme eğilimine sahip olduklarını gösterir. Ölçeğin uyarılama çalışmaları Balkıs (2006) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı $\alpha = .89$ olarak görülmüştür.

2.3.4.1.Aitken Erteleme Eğilimi Ölçeğinin Güvenirliği ve Geçerliği

Ölçeğin güvenirliliğini belirlemek üzere Test- tekrar test için yapılan analizlerde Pearson korelasyon katsayısı $r = .87$, $p < .001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Yapılan analizler sonucunda, faktör yüklerinin %38.38'ini oluşturan 6.14 öz değerli (eigenvalue) temel faktör olarak varsayılan bir faktör üzerinde toplandığı görülmüştür (Balkıs, 2006).

Güvenirlik çalışmalarına bakıldığında ölçek bu alanda uzman üç yargıcı tarafından, İngilizce 'den Türkçe 'ye ve Türkçe 'den İngilizce 'ye çevrilmiş ve çevriler karşılaştırılarak tek form üzerine fikir birliğine varıldıktan sonra ölçeğin Türkçe formu Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinde farklı bölümlerinde öğrenim gören 293 öğrenciye uygulanmıştır. Bunların 100' üne dört hafta sonra güvenilirlik için test-tekrar test uygulaması yapılmıştır.

Ölçek içindeki her maddenin akademik görevleri erteleme eğilimi düzeyini ölçüp ölçmediğini ayırt etmek için madde toplam (item-total) korelasyonlarına bakıldığında, .15 ile .75 arasında bir değişim olduğu görülmüştür. Madde test korelasyonları iç tutarlılık analizleri hesaplandıktan sonra $r = .30$ ' un altında olan 5, 7, 19. maddeler çıkarıldıktan sonra kalan maddeler üzerinde yapılan analizler sonucunda toplam puanda iç tutarlık katsayısı $a = .86$ ' dan, $a = .89$ ' a yükseldiği görülmüştür. Böylelikle ölçekten toplam 3 madde çıkarıldığında ölçekteki madde sayısı 16'e indirgenmiştir (Balkıs, 2006).

Ölçeğin geçerliğini belirlemek üzere yapılan analizler:

a)Yapı Geçerliği: Aitken Akademik Erteleme Eğilimi Ölçeği'nin yapı geçerliğini belirlemek amacı ile faktör analizi yapılmıştır. Ölçeğin faktör yapısı temel bileşenler yöntemiyle analiz edilmiştir. Bulgular toplam varyansın %38.38'ini oluşturan 6.14 öz değerli(eigenvalue) temel faktör olarak varsayılan bir faktör bulunmuştur (Balkıs, 2006)

b)Ölçüt Geçerliği: Ölçeğin ölçüt geçerliği için yapılan bir başka çalışmada, Scott ve Bruce (1995) tarafından geliştirilen ve Taşdelen (2002) tarafından Türkiye'ye uyarlama çalışması yapılan Karar Verme Stilleri Ölçeği ile ilişkisine bakılmıştır. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerinden oluşan 100 kişilik bir gruba yapılan uygulamada, elde edilen veriler üzerinde yapılan analizlerde her iki ölçek arasındaki korelasyona bakılmıştır. Aitken Akademik Erteleme Eğilimi ölçeğinde elde edilen

puanlar ile rasyonel karar verme stili arasında negatif, kaçınan ve anlık karar verme stilleri arasında pozitif bir ilişkinin olması beklenmektedir. Yapılan analizlerde Aitken Akademik Erteleme Eğilimi Ölçeğinde elde edilen puanlar ile rasyonel karar verme stili arasında $r = -.390$, $p < .001$; kaçınan karar verme stili arasında $r = .618$, $p < .001$; ve anlık karar verme stili arasında $r = .289$, $p < .001$ düzeyinde anlamlı ilişki bulunmuştur. Bütün bu sonuçlar Aitken Akademik Erteleme Eğilimi Ölçeği'nin ölçüt geçerliğine sahip olduğunu göstermektedir. Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde Aitken Akademik Erteleme Eğilimi Ölçeği'nin erteleme eğilimi konusunda veri toplamada güvenilir ve geçerli bir ölçme aracı olarak kullanılabileceğini göstermektedir (Balkıs, 2006).

2.4.Verilerin Toplanması

2009-2010 Eğitim- Öğretim Yılında Düzce'de liseye devam eden 380 öğrenciye uygulanmıştır. Anket uygulamalarında okulların rehber ve psikolojik danışmanlarından yardım alınmış ve konuyla ilgili bilgilendirilmişlerdir. Öğrencilerin ölçekleri samimi olarak cevaplandırmalarını sağlayabilmek için, ölçekler doldurulmadan önce deneklere araştırmanın amacı ve yanıtlarını gizli kalacağı, sonuçların bireysel olarak incelenmeyeceği, tüm grubun sonuçlarının toplu olarak değerlendirileceği ile ilgili bilgi verilmiştir. Uygulama sırasında öğrencilerin isim belirtmemeleri özellikle belirtilmiş kişisel bilgi formu ve üç ölçekte öğrencilere bir arada verilmiştir. Doldurulan ölçekler karışık bir şekilde toplanmıştır. Öğrencilerin kâğıtları incelenmiş yanıtları değerlendirmeye alınmıştır.

2.5.Verilerin Analizi

Verilerin analizinde araştırmada elde edilen verilere, farklılıkların anlamlılık testi için ikili gruplarda “Bağımsız Grup t Testi”, ikiden fazla olan gruplarda “Tek Yönlü Varyans Analizi (F Testi)”, “Pearson Korelasyon Testi”. Tek yönlü varyans analizi sonucunda çıkan “F” değerinin anlamlı olması durumunda, hangi grupların ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark olduğunun belirlenmesi için ise gerekli “Tukey” testi uygulanmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

BÖLÜM 3: BULGULAR

Düzce İl merkezinde, 2009-2010 Eğitim-Öğretim yılında farklı okul türünde okuyan 380 ortaöğretim öğrencisinden oluşturmaktadır.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmada cevap aranan sorulara ilişkin bulgular tablolaştırılarak verilmiştir.

1.Öğrencilerin psikolojik belirtilerinin, sosyal destek algısı ve akademik erteleme ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında ilişki var mıdır? Sorusuna yönelik ‘Pearson Korelasyon Testi’ tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 2, Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 2.Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin, Sosyal Destek Algılarının ve Akademik Ertelemelerinin Ortalamaları ve Standart Sapmaları

	N	Ortalama	Standart Sapma
Somatizasyon	380	.8187	.73737
OKB	380	1.3259	.77949
Kişiler Arası Duyarlılık	380	1.1999	.86285
Depresyon	380	1.1592	.98375
Anksiyete Bozukluğu	380	1.0833	2.76846
Hostilite	380	1.4237	1.02834
Fobik Anksiyete	380	.7416	.66821
Paranoid Düşünce	380	1.3137	.78247
Psikotizm	380	.8574	.69173
Genel Psikolojik Belirti	380	1.1079	.70366
Arkadaştan Alınan Destek	380	74.2553	21.27755
Aileden Alınan Destek	380	48.6342	11.43251
Öğretmenden Alınan Destek	380	34.7921	6.83553
Genel Sosyal Destek Algısı	380	157.6816	28.26591
Akademik Erteleme	380	39.9211	10.81502

Tablo 2 incelendiğinde psikolojik belirtiler ölçeğinden alınan ortalamalar somatizasyon .8187, OKB 1.3259, kişiler arası duyarlılık 1.1999, depresyon 1.1592, anksiyete bozukluğu 1.0833, hostilite 1.4237, fobik anksiyete .7416, paranoid düşünce 1.3137, psikotizm .8574, genel psikolojik belirti 1.1079 olarak hesaplanmıştır. En yüksek

ortalama hostilete’de en düşük ortalama fobik anksiyede görülmüştür. Bu durum öğrenciler arasında en çok hostiletinin yaşandığını göstermektedir.

Sosyal destek algısı ölçeğinden alınan ortalamalar arkadaştan alınan sosyal destek

74.2553, aileden alınan sosyal destek 48.6342, öğretmenden alınan sosyal destek 34.7921, genel sosyal destek algısı 157.6816 olarak hesaplanmıştır.

Akademik erteleme ölçeğinden alınan ortalama 39.9211 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 3. Öğrencilerin Psikolojik Belirtilerinin Sosyal Destek Algısı ve Akademik Erteleme Korelasyon Analizi Sonuçları

Psikolojik Belirtiler		Arkadaştan Alınan Destek	Aileden Alınan Destek	Öğretmenden Alınan Destek	Genel Sosyal Destek Algısı	Akademik Erteleme
Somatizasyon	R	-,150(**)	-,286(**)	-,170(**)	-,270(**)	,079
	p	,003	,000	,001	,000	,123
	N	380	380	380	380	380
OKB	R	-,134(**)	-,217(**)	-,178(**)	-,232(**)	,177(**)
	p	,009	,000	,001	,000	,001
	N	380	380	380	380	380
Kişiler Arası Duyarlılık	R	-,152(**)	-,255(**)	-,222(**)	-,270(**)	-,061
	p	,003	,000	,000	,000	,236
	N	380	380	380	380	380
Depresyon	R	-,195(**)	-,392(**)	-,310(**)	-,380(**)	,128(*)
	p	,000	,000	,000	,000	,013
	N	380	380	380	380	380
Anksiyete Bozukluğu	R	-,057	-,062	-,116(*)	-,096	,123(*)
	p	,267	,231	,023	,062	,016
	N	380	380	380	380	380
Hostilite	R	-,117(*)	-,289(**)	-,213(**)	-,256(**)	,240(**)
	p	,023	,000	,000	,000	,000
	N	380	380	380	380	380
Fobik Anksiyete	R	-,125(*)	-,266(**)	-,224(**)	-,256(**)	,049
	p	,015	,000	,000	,000	,341
	N	380	380	380	380	380

Tablo 3'ün devamıdır.

Paranoid Düşünce	R	-,216(**)	-,333(**)	-,251(**)	-,358(**)	,068
	P	,000	,000	,000	,000	,184
	N	380	380	380	380	380
Psikotizm	R	-,188(**)	-,306(**)	-,261(**)	-,328(**)	,191(**)
	P	,000	,000	,000	,000	,000
	N	380	380	380	380	380
Genel Psikolojik Belirti	R	-,183(**)	-,342(**)	-,291(**)	-,345(**)	,163(**)
	P	,000	,000	,000	,000	,001
	N	380	380	380	380	380

Tablo 3'de öğrencilerin psikolojik belirtileri ile sosyal destek algı düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı $-.345$ ($p < 0.01$) olarak bulunmuştur. Öğrencilerin psikolojik belirtileri ile sosyal destek algısı arasında negatif doğrusal anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre genel psikolojik belirtiler arttıkça sosyal destek algısı azalmıştır.

Genel psikolojik belirtiler ile genel sosyal destek algısının alt boyutlarıyla arasındaki ilişki arkadaşan alınan destek $r = -.138$; aileden alınan destek $r = -.342$; öğretmenden alınan destek $r = -.291$ olarak bulunmuştur.

- Somatizasyon ile genel sosyal destek arasındaki ilişki $r = -.270$; alt boyutlarıyla ilişkisi arkadaşan alınan destek $r = -.150$; aileden alınan destek $r = -.286$; öğretmenden alınan destek $r = -.170$ olarak hesaplanarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.
- OKB ile genel sosyal destek arasındaki ilişki $r = -.232$; alt boyutlarıyla ilişkisi arkadaşan alınan destek $r = -.134$; aileden alınan destek $r = -.217$; öğretmenden alınan destek $r = -.178$ olarak hesaplanarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.
- Kişiler arası duyarlılık ile genel sosyal destek arasındaki ilişki $r = -.270$; alt boyutlarıyla ilişkisi arkadaşan alınan destek $r = -.152$; aileden alınan destek $r = -.255$; öğretmenden alınan destek $r = -.222$ olarak hesaplanarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

- Depresyon ile genel sosyal destek arasındaki ilişki $r = -.380$; alt boyutlarıyla ilişkisi arkadaştan alınan destek $r = -.195$; aileden alınan destek $r = -.392$; öğretmenden alınan destek $r = -.310$ olarak hesaplanarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.
- Anksiyete bozukluğu ile genel sosyal destek arasındaki ilişki $r = -.096$; alt boyutlarıyla ilişkisi arkadaştan alınan destek $r = -.057$; aileden alınan destek $r = -.062$; öğretmenden alınan destek $r = -.116$ olarak hesaplanarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.
- Hostilite ile genel sosyal destek arasındaki ilişki $r = -.256$; alt boyutlarıyla ilişkisi arkadaştan alınan destek $r = -.117$; aileden alınan destek $r = -.289$; öğretmenden alınan destek $r = -.213$ olarak hesaplanarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.
- Fobik Anksiyete ile genel sosyal destek arasındaki ilişki $r = -.256$; alt boyutlarıyla ilişkisi arkadaştan alınan destek $r = -.125$; aileden alınan destek $r = -.266$; öğretmenden alınan destek $r = -.224$ olarak hesaplanarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.
- Paranoid düşünce ile genel sosyal destek arasındaki ilişki $r = -.358$; alt boyutlarıyla ilişkisi arkadaştan alınan destek $r = -.216$; aileden alınan destek $r = -.333$; öğretmenden alınan destek $r = -.251$ olarak hesaplanarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.
- Psikotizm ile genel sosyal destek arasındaki ilişki $r = -.328$; alt boyutlarıyla ilişkisi arkadaştan alınan destek $r = -.188$; aileden alınan destek $r = -.306$; öğretmenden alınan destek $r = -.261$ olarak hesaplanarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin psikolojik belirtileri ile akademik erteleme düzeyleri arasındaki ilişki incelendiğinde, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ,163 ($p < 0.01$) olarak bulunmuştur.

Öğrencilerin psikolojik belirtileri ile akademik erteleme arasında pozitif doğrusal anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre psikolojik belirtiler arttıkça akademik ertelemeye artmaktadır.

- Somatizasyon ile akademik erteleme arasındaki ilişki incelendiğinde $r = 0.79$ olarak hesaplanmış ve aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. ($p > 0,05$)
- Okb ile akademik erteleme arasındaki ilişki incelendiğinde $r = .177$ olarak hesaplanmış ve aralarında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. ($p < 0,05$)
- Kişiler arası duyarlılık ile akademik erteleme arasındaki ilişki incelendiğinde $r = -.061$ olarak hesaplanmış ve aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. ($p > 0,05$)
- Depresyon ile akademik erteleme arasındaki ilişki incelendiğinde $r = .128$ olarak hesaplanmış ve aralarında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. ($p < 0,05$)
- Anksiyete bozukluğu ile akademik erteleme arasındaki ilişki incelendiğinde $r = .123$ olarak hesaplanmış ve aralarında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. ($p < 0,05$)
- Hostilite ile akademik erteleme arasındaki ilişki incelendiğinde $r = .240$ olarak hesaplanmış ve aralarında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. ($p < 0,05$)
- Fobik anksiyete ile akademik erteleme arasındaki ilişki incelendiğinde $r = .049$ olarak hesaplanmış ve aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. ($p > 0,05$)
- Paranoid düşünce ile akademik erteleme arasındaki ilişki incelendiğinde $r = .068$ olarak hesaplanmış ve aralarında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. ($p > 0,05$)
- Psikotizm ile akademik erteleme arasındaki ilişki incelendiğinde $r = .191$ olarak hesaplanmış ve aralarında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. ($p < 0,05$)

2. Cinsiyetlerine göre öğrencilerin, psikolojik belirtilerinin algılanan sosyal destek ve Akademik erteleme ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır? Sorusuna yönelik “Bağımsız Grup T-Testi” tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 4, Tablo 5, Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 4.Öğrencilerin Cinsiyete Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve T- Testi Sonuçlar

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	T	p
Somatizasyon	Kız	151	1.0350	.84868	4,780	,000
	Erkek	228	.6754	.61457		
OKB	Kız	151	1.4757	.81749	3,080	,002
	Erkek	228	1.2266	.73847		
Kişiler Arası Duyarlılık	Kız	151	1.4487	.95713	4,694	,000
	Erkek	228	1.0351	.75229		
Depresyon	Kız	151	1.3974	1.13102	3,903	,000
	Erkek	229	1.0022	.83952		
Anksiyete Bozukluğu	Kız	151	1.1965	.83335	,646	,518
	Erkek	229	1.0087	3.50277		
Hostilite	Kız	151	1.4874	.93054	,981	,327
	Erkek	229	1.3817	1.08798		
Fobik Anksiyete	Kız	151	.8305	.72028	2,115	,035
	Erkek	229	.6830	.62627		
Paranoid Düşünce	Kız	151	1.4556	.81065	2,899	,004
	Erkek	229	1.2201	.75052		
Psikotizm	Kız	151	.9934	.75381	3,149	,002
	Erkek	229	.7677	.63343		

Tablo 4 incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre ergenlerin psikolojik belirti puanlarının ortalamaları somatizasyon da kız öğrencilerde 1.0350, erkek öğrencilerde .6754; OKB 'de kız öğrencilerde 1.4757, erkek öğrencilerde 1.2266; Kişiler arası duyarlılıkta kız öğrencilerde 1.4487,erkek öğrencilerde 1.0351; Depresyon'da kız öğrencilerde 1.3974, erkek öğrencilerde 1.0022; Anksiyete bozukluğunda kız

öğrencilerde 1.1965, erkek öğrencilerde 1.0087; Hostilite kız öğrencilerde 1.4874, erkek öğrencilerde 1.3817; Fobik anksiyete kız öğrencilerde .8305, erkek öğrencilerde .6830; Paranoid düşünme kız öğrencilerde 1.4556, erkek öğrencilerde 1.2201; Psikotizmde kız öğrencilerde .9934, erkek öğrencilerde .7677 çıkmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı “Bağımsız Grup T-Testi” ile incelenmiş yapılan t testi sonuçları incelendiğinde t değerleri (SOM: 4,780; OKB:3,080; KAD: 4,694; DEP: 3,903; AB: ,646; HOS: ,981; FA: 2,115; PD: 2,899; PSİK: 3,149.) öğrencilerin cinsiyetleriyle somatizasyon, okb, kişiler arası duyarlılık, depresyon, fobik anksiyete, paranoid düşünce, psikotizm arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p < 0.05$) Bu psikolojik belirtiler kız öğrencilerde erkek öğrencilere göre daha fazla olduğu gözükmektedir.

Öğrencilerin cinsiyetleriyle diğer psikolojik belirtiler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p > 0.05$).

Tablo 5.Öğrencilerin Cinsiyete Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	T	p
Arkadaştan Alınan Destek	Kız	151	73.4967	11.30420	-,564	,573
	Erkek	229	74.7555	25.84318		
Aileden Alınan Destek	Kız	151	48.8344	11.81718	,277	,782
	Erkek	229	48.5022	11.19587		
Öğretmenden Alınan Destek	Kız	151	34.8940	6.26647	,236	,814
	Erkek	229	34.7249	7.19883		

Tablo 5 incelendiğinde cinsiyete göre algılanan sosyal destek puan ortalamaları arkadaştan alınan desteğe göre kız öğrencilerin 73.4967 iken erkek öğrencilerin puan ortalamaları 74.7555; aileden alınan desteğe göre kız öğrencilerin 48.8344 iken erkek öğrencilerin puan ortalamaları 48.5022; öğretmenden alınan desteğe göre kız

öğrencilerin 34.8940 iken erkek öğrencilerin 34.7249 puan ortalamaları olarak hesaplanmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı “Bağımsız Grup T-Testi” ile incelenmiş edilmiş arkadaşta alınan destek $t: -.564$; aileden alınan destek $t: .277$; öğretmenden alınan destek $t: .236$ değerine göre öğrencilerin cinsiyetleriyle psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p > 0.05$). Sosyal destek algısının cinsiyet değişkeninden etkilenmediği yapılan analiz sonucun ortaya çıkmıştır.

Tablo 6. Öğrencilerin Cinsiyete Göre AEÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve T-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Akademik Erteleme	Kız	151	36.9669	10.90469	-4,429	,000
	Erkek	229	41.8690	10.32500		

Tablo 6 incelendiğinde öğrencilerin cinsiyetlerine göre akademik erteleme puan ortalamalarına göre kız öğrencilerin 36.9669, erkek öğrencilerin puan ortalamaları 41.8690 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı “Bağımsız Grup T-Testi” ile incelenmiş akademik erteleme $t: -4,429$ değerine göre öğrencilerin cinsiyetleriyle akademik ertelemeleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($p < 0.05$). Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre akademik erteleme davranış puanı daha yüksek olduğu görülmektedir.

3. Yaşa göre öğrencilerin, psikolojik belirtilerinin algılanan sosyal destek ve Akademik erteleme ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır? Sorusuna yönelik “Tek Yönlü Varyans Analizi (F Testi)” tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 7, Tablo 8, Tablo 9, Tablo 10’da yer almaktadır.

Tablo 7.Öğrencilerin Yaşa Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Somatizasyon	14	9	.9841	.79039	,835	,475
	15	115	.7826	.72556		
	16	114	.7611	.67560		
	17	142	.8833	.79012		
	Toplam	380	.8187	.73737		
OKB	14	9	.8187	.73737	,963	,410
	15	115	1.2963	.77629		
	16	114	1.3012	.78358		
	17	142	1.2485	.79800		
	Toplam	380	1.3259	.77949		
Kişiler Arası Duyarlılık	14	9	1.4096	.76147	,306	,821
	15	115	1.3259	.77949		
	16	114	1.2778	.85188		
	17	142	1.1826	.82207		
	Toplam	380	1.1999	.86285		
Depresyon	14	9	1.1513	.90452	1,244	,293
	15	115	1.2482	.86783		
	16	114	1.1999	.86285		
	17	142	1.1296	.74432		
	Toplam	380	1.1592	.98375		
Anksiyete Bozukluğu	14	9	1.0435	.94619	,474	,700
	15	115	1.1316	1.06210		
	16	114	1.2770	.95730		
	17	142	1.1592	.98375		
	Toplam	380	1.0833	2.76846		
Hostilite	14	9	.9815	.77926	3,512	,150
	15	115	.8986	.76175		
	16	114	1.3260	4.89664		
	17	142	1.0446	.89696		
	Toplam	380	1.4237	1.02834		
Fobik Anksiyete	14	9	1.0833	2.76846	1,826	,142
	15	115	1.6667	1.17473		
	16	114	1.3026	.92958		
	17	142	1.2702	.90972		
	Toplam	380	.7416	.66821		

Tablo 7'nin devamıdır.

Paranoid Düşünce	14	9	1.6296	1.15100	2,911	,340
	15	115	1.4237	1.02834		
	16	114	.6889	.53955		
	17	142	.6974	.61065		
	Toplam	380	1.3137	.78247		
Psikotizm	14	9	.6632	.65948	,293	,831
	15	115	.8437	.71859		
	16	114	.7416	.66821		
	17	142	1.7778	.82125		
	Toplam	380	.8574	.69173		

Tablo 7 incelendiğinde yaş değişkenine göre ergenlerin psikolojik belirti puanlarının ortalamaları somatizasyonda 14 yaşında en yüksek,16 yaşında en düşük; Okb'de 16 yaşında en yüksek,14 yaşında en düşük; Kişiler arası duyarlılıkta en yüksek 14 yaşında, en düşük 17 yaşında; Depresyon'da 15 yaşında en yüksek,17 yaşında en düşük; Anksiyete bozukluğunda 16 yaşında en yüksek,14 yaşında en düşük; Hostilite 16 yaşında en yüksek,15 yaşında en düşük; Fobik anksiyete 15 yaşında en yüksek,14 yaşında en düşük; Paranoid düşünme 14 yaşında en yüksek,16 yaşında en düşük; Psikotizmde 17 yaşında en yüksek,14 yaşında en düşük çıkmıştır.

Puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde bir farklılaşma olup olmadığının belirlenmesi için yapılan varyans analizi sonuçları incelendiğinde F değerleri (SOM: ,835; OKB: ,963; KAD: ,306; DEP: 1,244; AB: , 474 ; HOS: 3,512; FA: 1,826; PD: 2,911; PSİK:,293) öğrencilerin cinsiyetleriyle psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p > 0.05$)

Tablo 8.Öğrencilerin Yaşa Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Arkadaştan Alınan Destek	14	9	75.6667	8.70345	,086	,987
	15	115	74.5217	12.20681		
	16	114	74.7281	33.70625		
	17	142	73.5704	13.44672		
	Toplam	380	74.2553	21.2775		
Aileden Alınan Destek	14	9	47.5556	9.31546	3,078	,028
	15	115	51.0696	9.56577		
	16	114	48.5877	13.26504		
	17	142	46.7676	11.08936		
	Toplam	380	48.6342	11.43251		
Öğretmenden Alınan Destek	14	9	33.3333	9.16515	,713	,545
	15	115	35.5217	5.67906		
	16	114	34.5439	7.47757		
	17	142	34.4930	7.01644		
	Toplam	380	34.7921	6.83553		

Tablo 8 incelendiğinde öğrencilerin yaşlarına göre algılanılan sosyal destek puan ortalamaları arkadaştan alınan desteğe göre 14 yaşındaki öğrencilerin 75.6667, 15 yaşındaki öğrencilerin 74.5217, 16 yaşındaki öğrencilerin 74.7281, 17 yaşındaki öğrencilerin puan ortalamaları 73.5704; aileden alınan desteğe göre 14 yaşındaki öğrencilerin 47.5556, 15 yaşındaki öğrencilerin 51.0696, 16 yaşındaki öğrencilerin 48.5877, 17 yaşındaki öğrencilerin puan ortalamaları 46.7676; öğretmenden alınan desteğe göre 14 yaşındaki öğrencilerin 33.3333, 15 yaşındaki öğrencilerin 35.5217, 16 yaşındaki öğrencilerin 34.5439, 17 yaşındaki öğrencilerin puan ortalamaları 34.4930 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş edilmiş arkadaştan alınan destek F: ,086; aileden alınan destek F: 3,078 ; öğretmenden alınan destek F: ,713 değerine göre öğrencilerin yaşlarıyla algılanılan sosyal destek arasında aileden alından destek arasında anlamlı bir fark varken ($p < 0,05$) diğer destek türleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p > 0 .05$)

Bulunan bu sonuç üzerine, hangi grupların ortalamaları arasında fark olduğunu belirlemek için Tukey testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9.Öğrencilerin Yaşlarına Göre SDÖ’den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları

	(I) yaş	(J) yaş	Kareler Ortalaması (I-J)	Standart Sapma	<i>p</i>
Aileden Alınan Destek	14	15	-3.51401	3.92499	,807
		16	-1.03216	3.92624	,994
		17	.78795	3.89781	,997
	15	14	3.51401	3.92499	,807
		16	2.48185	1.49870	,349
		17	4.30196(*)	1.42256	,014
	16	14	1.03216	3.92624	,994
		15	-2.48185	1.49870	,349
		17	1.82011	1.42601	,579
	17	14	-.78795	3.89781	,997
		15	-4.30196(*)	1.42256	,014
		16	-1.82011	1.42601	,579

* $p > 0.05$

Tablo 9’da görüldüğü gibi Tukey analizi sonucunda, 15 yaş ile 17 yaş arasında aileden alınan sosyal destek açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p:014$) Bir başka deyişle, 15 yaşındaki öğrencilerin aileden alınan sosyal desteğinin diğer yaş grubundaki öğrencilere göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Tablo 10.Öğrencilerin Yaşlarına Göre AEÖ ’den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Yaş	N	$\bar{X}$	Ss	F	<i>p</i>
Akademik Erteleme	14	9	43.1111	11.94199	,399	,754
	15	115	39.5217	9.55717		
	16	114	40.3684	10.90122		
	17	142	39.6831	11.67125		
	Toplam	380	39.9211	10.81502		

Tablo 10 incelendiğinde öğrencilerin yaşlarına göre akademik erteleme puan ortalamalarına göre 14 yaşındaki öğrencilerin 43.1111, 15 yaşındaki öğrencilerin

39.5217, 16 yaşındaki öğrencilerin 40.3684, 17 yaşındaki öğrencilerin puan ortalamaları 39.6831 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş akademik erteleme F: ,399 değerine göre öğrencilerin yaşlarıyla akademik ertelemeleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p > 0.05$)

Akademik ertelemenin yaş değişkeninden etkilenmediği görülmektedir.

4.Sınıf düzeylerine göre öğrencilerin, psikolojik belirtilerinin algılanan sosyal destek ve Akademik erteleme ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır? Sorusuna yönelik “Tek Yönlü Varyans Analizi (F Testi)” tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 11, Tablo 12, Tablo 13, Tablo 14’ de yer almaktadır.

Tablo 11.Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre KSE ’den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Sınıf	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Somatizasyon	9.sınıf	122	.7974	.73897	1,141	,320
	10.sınıf	130	.7619	.65303		
	11.sınıf	128	.8962	.81144		
	Toplam	380	.8187	.73737		
OKB	9.sınıf	122	1.3209	.84906	,961	,384
	10.sınıf	130	1.2615	.73983		
	11.sınıf	128	1.3958	.74974		
	Toplam	380	1.3259	.77949		
Kişiler Arası Duyarlılık	9.sınıf	122	1.1373	.77079	1,251	,288
	10.sınıf	130	1.1628	.89522		
	11.sınıf	128	1.2969	.90968		
	Toplam	380	1.1999	.86285		
Depresyon	9.sınıf	122	1.0137	.95192	2,342	,098
	10.sınıf	130	1.2795	1.11682		
	11.sınıf	128	1.1758	.84992		
	Toplam	380	1.1592	.98375		
Anksiyete Bozukluğu	9.sınıf	122	.9030	.78081	,605	,547
	10.sınıf	130	1.2833	4.58960		
	11.sınıf	128	1.0521	.90680		
	Toplam	380	1.0833	2.76846		

Tablo 11'in devamıdır.

Hostilite	9.sınıf	122	1.3459	.94721	,765	,466
	10.sınıf	130	1.4154	1.19990		
	11.sınıf	128	1.5063	.90873		
	Toplam	380	1.4237	1.02834		
Fobik Anksiyete	9.sınıf	122	.6623	.59312	2,251	,107
	10.sınıf	130	.7215	.65816		
	11.sınıf	128	.8375	.73592		
	Toplam	380	.7416	.66821		
Paranoid Düşünce	9.sınıf	122	1.2328	.73692	3,326	,037
	10.sınıf	130	1.2477	.78978		
	11.sınıf	128	1.4578	.80281		
	Toplam	380	1.3137	.78247		
Psikotizm	9.sınıf	122	.8115	.65571	,440	,644
	10.sınıf	130	.8662	.72535		
	11.sınıf	128	.8922	.69323		
	Toplam	380	.8574	.69173		

Tablo 11 incelendiğinde sınıf değişkenine göre ergenlerin psikolojik belirti puanlarının ortalamaları somatizasyonda 11.sınıfta en yüksek,10.sınıfta en düşük; Okb'de 11.sınıfta en yüksek,10.sınıfta en düşük; Kişiler arası duyarlılıkta 11.sınıfta en yüksek,9.sınıfta en düşük; Depresyon'da 10.sınıfta en yüksek,9.sınıfta en düşük; Anksiyete bozukluğunda 11.sınıfta en yüksek,9.sınıfta en düşük; Hostilite 11.sınıfta en yüksek,9.sınıfta en düşük; Fobik anksiyete 11.sınıfta en yüksek,9.sınıfta en düşük; Paranoid düşünme 11.sınıfta en yüksek,9.sınıfta en düşük; Psikotizm 11.sınıfta en yüksek,9.sınıfta en düşük çıkmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları incelendiğinde F değerleri (SOM:1,141; OKB: ,961; KAD: 1,251; DEP: 2,342; AB: ,605; HOS: ,765; FA: 2,251; PD: 3,326; PSİK: ,440) öğrencilerin sınıf düzeyleriyle psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p > 0.05$)

Psikolojik belirtilerin sınıf düzeyinden etkilenmediği görülmektedir.

Tablo 12.Öğrencilerin Sınıf Düzeyine Göre SDÖ'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Sınıf	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Arkadaştan Alınan Destek	9.sınıf	122	75.9344	11.11751	,626	,535
	10.sınıf	130	73.9462	32.42291		
	11.sınıf	128	72.9688	12.69009		
	Toplam	380	74.2553	21.27755		
Aileden Alınan Destek	9.sınıf	122	51.2213	9.28565	4,696	,010
	10.sınıf	130	47.4846	13.34761		
	11.sınıf	128	47.3359	10.83758		
	Toplam	380	48.6342	11.43251		
Öğretmenden Alınan Destek	9.sınıf	122	35.8443	5.88881	3,720	,025
	10.sınıf	130	33.5538	7.33269		
	11.sınıf	128	35.0469	7.00603		
	Toplam	380	34.7921	6.83553		

Tablo 12 incelendiğinde öğrencilerin sınıf düzeylerine göre algılanılan sosyal destek puan ortalamaları arkadaştan alınan desteğe göre 9.sınıfa giden öğrencilerin 75.9344, 10.sınıfa giden öğrencilerin 73.9462, 11.sınıfa giden öğrencilerin puan ortalamaları 72.9688; aileden alınan desteğe göre 9.sınıfa giden öğrencilerin 51.2213, 10.sınıfa giden öğrencilerin 47.4846, 11.sınıfa giden öğrencilerin puan ortalamaları 47.3359; öğretmenden alınan desteğe göre 9.sınıfa giden öğrencilerin 35.8443, 10.sınıfa giden öğrencilerin 33.5538, 11.sınıfa giden öğrencilerin puan ortalamaları 35.0469 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş edilmiş arkadaştan alınan destek F: ,626; aileden alınan destek F: 4,696; öğretmenden alınan destek F: 3,720 değerine göre öğrencilerin sınıf düzeyleriyle algılanan sosyal destek algıları arasında aileden ve öğretmenden alınan sosyal destek arasında anlamlı bir fark vardır ($p < 0.05$); arkadaştan alınan sosyal destek arasında ise anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p > 0.05$)

Bulunan bu sonuç üzerine, hangi grupların ortalamaları arasında fark olduğunu belirlemek için Tukey testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 13'de verilmiştir.

Tablo 13.Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları

	(I) sınıf	(J) sınıf	Kareler Ortalaması (I-J)	Standart Sapma	<i>p</i>
Aileden Alınan Destek	9.sınıf	10.sınıf	3.73670(*)	1.42724	.025
		11.sınıf	3.88537(*)	1.43262	.019
	10.sınıf	9.sınıf	-3.73670(*)	1.42724	.025
		11.sınıf	.14868	1.40987	.994
	11.sınıf	9.sınıf	-3.88537(*)	1.43262	.019
		10.sınıf	-.14868	1.40987	.994
Öğretmenden Alınan Destek	9.sınıf	10.sınıf	2.29042(*)	.85551	.021
		11.sınıf	.79739	.85874	.623
	10.sınıf	9.sınıf	-2.29042(*)	.85551	.021
		11.sınıf	-1.49303	.84511	.182
	11.sınıf	9.sınıf	-.79739	.85874	.623
		10.sınıf	1.49303	.84511	.182

* $p < 0.05$

Tablo 13’de görüldüğü gibi Tukey analizi sonucunda, 9.sınıf ile 10.sınıf arasında algılanan sosyal destekteki aileden alınan sosyal destek açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p:0,025$) 9.sınıf ile 11.sınıf arasında algılanan sosyal destekteki aileden alınan sosyal destek açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p:0,019$) 9.sınıf ile 10.sınıf arasında algılanan sosyal destekteki öğretmenden alınan sosyal destek açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p:0,021$) Bir başka deyişle, 9.sınıf öğrencilerinin aileden ve öğretmenden sosyal desteğinin diğer sınıf düzeyindeki öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmaktadır.

Tablo 14.Öğrencilerin Sınıf Düzeylerine Göre AEÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Sınıf	N	$\bar{X}$	Ss	F	<i>p</i>
Akademik Erteleme	9.sınıf	122	39.1393	9.21220	,635	,530
	10.sınıf	130	40.6769	10.95956		
	11.sınıf	128	39.8984	12.04247		
	Toplam	380	39.9211	10.81502		

Tablo 14 incelendiğinde öğrencilerin yaşlarına göre akademik erteleme puan ortalamalarına göre 9.sınıf öğrencilerin 39.1393, 10.sınıf öğrencilerin 40.6769, 11.sınıf öğrencilerin puan ortalamaları 39.8984 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş akademik erteleme F: ,635 değerine göre öğrencilerin sınıf düzeyleriyle akademik ertelemeleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p > 0.05$)

Akademik ertelemenin, sınıf düzeyinden etkilenmediği görülmektedir.

5.Okul türlerine göre öğrencilerin, psikolojik belirtilerinin algılanan sosyal destek ve Akademik erteleme ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır? Sorusuna yönelik “Tek Yönlü Varyans Analizi (F Testi)” tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 15, Tablo 16, Tablo 17, Tablo 18’de yer almaktadır.

Tablo 15.Öğrencilerin Okul Türüne Göre KSE ’den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Somatizasyon	Fen Lisesi	99	.8918	.80246	,921	,430
	Anadolu Lisesi	91	.7651	.75996		
	Düz Lise	86	.8721	.75752		
	Meslek Lisesi	104	.7514	.62887		
	Toplam	380	.8187	.73737		
OKB	Fen Lisesi	99	1.4360	.82914	,896	,443
	Anadolu Lisesi	91	1.2930	.78187		
	Düz Lise	86	1.2888	.75209		
	Meslek Lisesi	104	1.2799	.75126		
	Toplam	380	1.3259	.77949		
Kişiler Arası Duyarlılık	Fen Lisesi	99	1.0657	.71748	1,651	,177
	Anadolu Lisesi	91	1.3444	.95148		
	Düz Lise	86	1.2064	.90032		
	Meslek Lisesi	104	1.1971	.86929		
	Toplam	380	1.1999	.86285		
Depresyon	Fen Lisesi	99	1.0892	.82661	1,025	,382
	Anadolu Lisesi	91	1.2784	1.03341		
	Düz Lise	86	1.2229	1.03457		
	Meslek Lisesi	104	1.0689	1.03228		
	Toplam	380	1.1592	.98375		

Tablo 15'in devamıdır.

Anksiyete Bozukluğu	Fen Lisesi	99	.9781	.82294	,429	,732
	Anadolu Lisesi	91	.9963	.75848		
	Düz Lise	86	.9787	.80310		
	Meslek Lisesi	104	1.3462	5.14067		
	Toplam	380	1.0833	2.76846		
Hostilite	Fen Lisesi	99	1.4788	.97680	1,964	,119
	Anadolu Lisesi	91	1.6044	1.31622		
	Düz Lise	86	1.3581	.82952		
	Meslek Lisesi	104	1.2673	.91741		
	Toplam	380	1.4237	1.02834		
Fobik Anksiyete	Fen Lisesi	99	.6263	.47522	1,523	,208
	Anadolu Lisesi	91	.8000	.74952		
	Düz Lise	86	.7372	.69706		
	Meslek Lisesi	104	.8038	.71867		
	Toplam	380	.7416	.66821		
Paranoid Düşünce	Fen Lisesi	99	1.2202	.71343	,782	,505
	Anadolu Lisesi	91	1.3868	.82721		
	Düz Lise	86	1.3093	.78135		
	Meslek Lisesi	104	1.3423	.80805		
	Toplam	380	1.3137	.78247		
Psikotizm	Fen Lisesi	99	.8909	.66226	1,705	,165
	Anadolu Lisesi	91	.9714	.75399		
	Düz Lise	86	.8163	.67647		
	Meslek Lisesi	104	.7596	.66734		
	Toplam	380	.8574	.69173		

Tablo 15 incelendiğinde okul türlerine göre ergenlerin psikolojik belirti puanlarının ortalamaları somatizasyonda fen lisesine giden öğrencilerin en yüksek, meslek lisesine giden öğrencilerin en düşük; OKB’de fen lisesine giden öğrencilerin en yüksek, meslek lisesine giden öğrencilerin en düşük; Kişiler arası duyarlılıkta anadolu lisesine giden öğrencilerin en yüksek, fen lisesine giden öğrencilerin en düşük; Depresyon’da Anadolu lisesine giden öğrencilerin en yüksek, meslek lisesine giden öğrencilerin en düşük; Anksiyete bozukluğunda meslek lisesine giden öğrencilerin en yüksek, fen lisesine giden öğrencilerin en düşük; Hostilitede anadolu lisesine giden öğrencilerin en yüksek, meslek lisesine giden öğrencilerin en düşük; Fobik anksiyete meslek lisesine giden öğrencilerin en yüksek, fen lisesine giden öğrencilerin en düşük; Paranoid düşünme anadolu lisesine giden öğrencilerin en yüksek, fen lisesine giden öğrencilerin en düşük;

Psikotizm anadolu lisesine giden öğrencilerin en yüksek, meslek lisesine giden öğrencilerin en düşük çıkmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları incelendiğinde F değerleri (SOM: ,921; OKB: ,896; KAD: 1,651; DEP: 1,025; AB: ,429; HOS: 1,964; FA: 1,523; PD: ,782; PSİK: 1,705) öğrencilerin okul türleriyle psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p > 0.05$). Psikolojik belirtilerin, okul türlerinden etkilenmediği görülmektedir.

Tablo 16. Öğrencilerin Okul Türüne Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Arkadaştan Alınan Destek	Fen Lisesi	99	72.5960	10.12364	,327	,805
	Anadolu Lisesi	91	74.0769	15.11602		
	Düz Lise	86	75.2442	11.55339		
	Meslek Lisesi	104	75.1731	35.41500		
	Toplam	380	74.2553	21.27755		
Aileden Alınan Destek	Fen Lisesi	99	50.5455	8.40587	1,981	,116
	Anadolu Lisesi	91	47.0659	11.63501		
	Düz Lise	86	49.4419	10.35102		
	Meslek Lisesi	104	47.5192	14.12495		
	Toplam	380	48.6342	11.43251		
Öğretmenden Alınan Destek	Fen Lisesi	99	35.3939	7.61821	1,728	,161
	Anadolu Lisesi	91	33.8901	6.41777		
	Düz Lise	86	35.8140	5.97546		
	Meslek Lisesi	104	34.1635	6.99391		
	Toplam	380	34.7921	6.83553		

Tablo 16 incelendiğinde öğrencilerin okul türlerine göre algılanılan sosyal destek puan ortalamaları arkadaşta alınan desteğe göre Fen Lisesine giden öğrencilerin 72.5960, Anadolu Lisesine giden öğrencilerin 74.0769, Düz Liseye giden öğrencilerin 75.2442, Meslek Lisesine giden öğrencilerin puan ortalamaları 75.1731; aileden alınan desteğe göre Fen Lisesine giden öğrencilerin 50.5455, Anadolu Lisesine giden öğrencilerin 47.0659, Düz Liseye giden öğrencilerin 49.4419, Meslek Lisesine giden öğrencilerin puan ortalamaları 47.5192; öğretmenden alınan desteğe göre Fen Lisesine giden öğrencilerin 35.3939, Anadolu Lisesine giden öğrencilerin 33.8901, Düz Liseye giden öğrencilerin 35.8140, Meslek Lisesine giden öğrencilerin puan ortalamaları 34.1635 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamlar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş edilmiş arkadaşta alınan destek F: ,327; aileden alınan destek F: 1,981; öğretmenden alınan destek F: 1,728 değerine göre öğrencilerin okul türleriyle algılanan sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p > 0.05$)

Sosyal destek algısının okul türlerinden etkilenmediği görülmektedir.

Tablo 17. Öğrencilerin Okul Türüne Göre AEÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Okul Türü	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Akademik Erteleme	Fen Lisesi	99	44.7172	11.42950	11,983	,000
	Anadolu Lisesi	91	38.6813	9.80916		
	Düz Lise	86	35.8140	9.91910		
	Meslek Lisesi	104	39.8365	10.16190		
	Toplam	380	39.9211	10.81502		

Tablo 17 incelendiğinde öğrencilerin okul türlerine göre akademik erteleme puan ortalamalarına göre Fen Lisesine giden öğrencilerin 44.7172, Anadolu Lisesine giden öğrencilerin 38.6813, Düz Liseye giden öğrencilerin 35.8140, Meslek Lisesine giden öğrencilerin puan ortalamaları 39.8365 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamlar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş akademik erteleme F: 11,983 değerine göre öğrencilerin okul türleriyle akademik ertelemeleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($p < 0.05$)

Bulunan bu sonuç üzerine, hangi grupların ortalamaları arasında fark olduğunu belirlemek için Tukey testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 18 'de verilmiştir.

Tablo 18.Öğrencilerin Okul Türlerine Göre AEÖ 'den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları

	(I) Okul Türü	(J) Okul Türü	Kareler Ortalaması (I-J)	Standart Sapma	<i>p</i>
Akademik Erteleme	Fen Lisesi	Anadolu Lisesi	6.03585(*)	1.50648	,000
		Düz Lise	8.90322(*)	1.52913	,000
		Meslek Lisesi	4.88063(*)	1.45659	,005
	Anadolu Lisesi	Fen Lisesi	-6.03585(*)	1.50648	,000
		Düz Lise	2.86737	1.56006	,257
		Meslek Lisesi	-1.15522	1.48903	,865
	Düz Lise	Fen Lisesi	-8.90322(*)	1.52913	,000
		Anadolu Lisesi	-2.86737	1.56006	,257
		Meslek Lisesi	-4.02258(*)	1.51194	,040
	Meslek Lisesi	Fen Lisesi	-4.88063(*)	1.45659	,005
		Anadolu Lisesi	1.15522	1.48903	,865
		Düz Lise	4.02258(*)	1.51194	,040

* $p < 0,05$

Tablo 18 'de görüldüğü gibi Tukey analizi sonucunda, Fen Lisesi ile Anadolu lisesi ($p: ,000$), Düz lise ($p: ,000$) ve Meslek lisesi ($p: ,005$) arasında akademik erteleme açısından anlamlı fark bulunmuştur. Düz lise ile Meslek lisesi arasında akademik erteleme açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p: ,040$)

Bir başka deyişle, Fen Lisesi öğrencilerinin akademik erteleme diğer okul türlerindeki öğrencilere göre daha yüksek puanda olduğu görülmektedir.

6. Algılanan Eğitim düzeyine göre öğrencilerin, psikolojik belirtilerinin algılanan sosyal destek ve akademik erteleme ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır? Sorusuna yönelik "Tek Yönlü Varyans Analizi (F Testi)" tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 19, Tablo 20, Tablo 21, Tablo 22, Tablo 23 ve Tablo 24'de yer almaktadır.

Tablo 19.Öğrencilerin Algılanan Eğitim Düzeyine Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Eğitim düzeyi	N	$\bar{X}$	Ss	F	<i>p</i>
Somatizasyon	Düşük	24	1.1250	.84601	2,238	,108
	Orta	282	.8012	.67919		
	Yüksek	74	.7857	.88735		
	Toplam	380	.8187	.73737		
OKB	Düşük	24	1.3194	.82958	,602	,548
	Orta	282	1.3032	.72066		
	Yüksek	74	1.4155	.96590		
	Toplam	380	1.3259	.77949		
Kişiler Arası Duyarlılık	Düşük	24	1.0104	.81253	1,101	,334
	Orta	282	1.2358	.87972		
	Yüksek	74	1.1250	.81009		
	Toplam	380	1.1999	.86285		
Depresyon	Düşük	24	1.5903	1.24526	2,480	,085
	Orta	282	1.1288	.95196		
	Yüksek	74	1.1351	.99108		
	Toplam	380	1.1592	.98375		
Anksiyete Bozukluğu	Düşük	24	3.1111	10.58924	7,094	,001
	Orta	282	.9498	.76663		
	Yüksek	74	.9347	.87011		
	Toplam	380	1.0833	2.76846		

Tablo 19'un devamıdır.

Hostilite	Düşük	24	1.8000	1.12829	2,087	,126
	Orta	282	1.4220	1.04337		
	Yüksek	74	1.3081	.91573		
	Toplam	380	1.4237	1.02834		
Fobik Anksiyete	Düşük	24	.7833	.75277	,663	,516
	Orta	282	.7589	.65197		
	Yüksek	74	.6622	.70375		
	Toplam	380	.7416	.66821		
Paranoid Düşünce	Düşük	24	1.4000	.86276	,183	,833
	Orta	282	1.3028	.76772		
	Yüksek	74	1.3270	.82001		
	Toplam	380	1.3137	.78247		
Psikotizm	Düşük	24	1.1333	.88203	2,276	,104
	Orta	282	.8262	.66815		
	Yüksek	74	.8865	.70075		
	Toplam	380	.8574	.69173		

Tablo 19 incelendiğinde algılanan eğitim düzeyi değişkenine göre ergenlerin psikolojik belirti puanlarının ortalamaları somatizasyonda düşük seçeneği en yüksek, yüksek seçeneği en düşük; OKB’de yüksek seçeneği en yüksek, orta seçeneği en düşük; Kişiler arası duyarlılıkta orta seçeneği en yüksek, düşük seçeneği en düşük; Depresyonda düşük seçeneği en yüksek, orta seçeneği en düşük; Anksiyete bozukluğunda düşük seçeneği en yüksek, yüksek seçeneği en düşük; Hostilitede düşük seçeneği en yüksek, yüksek seçeneği en düşük; Fobik anksiyete düşük seçeneği en yüksek, yüksek seçeneği en

düşük; Paranoid düşünmede düşük seçeneği en yüksek, orta seçeneği en düşük; Psikotizmde düşük seçeneği en yüksek, orta seçeneği en düşük çıkmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları incelendiğinde F değerleri (SOM: 2,238; OKB: ,602; KAD: 1,101; DEP: 2,480; AB: 7,094; HOS:2,087; FA:,663; PD: ,183; PSİK: 2,276) öğrencilerin algıladıkları eğitim düzeyleriyle anksiyete bozukluğu arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p < 0.05$) diğer psikolojik belirtiler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p > 0.05$)

Bulunan bu sonuç üzerine, hangi grupların ortalamaları arasında fark olduğunu belirlemek için Tukey testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20. Öğrencilerin Algıladıkları Eğitim Düzeylerine Göre KSE ’den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları

	(I) Eğitim Düzeyi	(J) Eğitim Düzeyi	Kareler Ortalaması (I-J)	Standart Sapma	<i>p</i>
Anksiyete Bozukluğu	Düşük	Orta	2.16135(*)	.57942	,001
		Yüksek	2.17643(*)	.64011	,002
	Orta	Düşük	-2.16135(*)	.57942	,001
		Yüksek	.01508	.35592	,999
	Yüksek	Düşük	-2.17643(*)	.64011	,002
		Orta	-.01508	.35592	,999

* $p < 0.05$

Tablo 20’de görüldüğü gibi Tukey analizi sonucunda, algılanılan düşük eğitim düzeyi ile orta eğitim düzeyi arasında psikolojik belirtilerden anksiyete bozukluğu açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p: ,001$). Algılanılan düşük eğitim düzeyi ile yüksek eğitim düzeyi arasında psikolojik belirtilerden anksiyete bozukluğu açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p: ,002$). Bir başka deyişle, algılanılan düşük eğitim düzeyindeki öğrencilerinin psikolojik belirtilerden anksiyete bozukluğunun diğer algılama düzeyindeki öğrencilere göre daha yüksek puanda olduğu görülmektedir.

Tablo 21.Öğrencilerin Algılanan Eğitim Düzeyine Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Eğitim düzeyi	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Arkadaştan Alınan Destek	Düşük	24	71.1667	14.20247	,367	,737
	Orta	282	74.6206	23.47638		
	Yüksek	74	73.8649	12.71319		
	Toplam	380	74.2553	21.27755		
Aileden Alınan Destek	Düşük	24	42.5000	12.78926	1,981	,116
	Orta	282	48.5922	10.67876		
	Yüksek	74	50.7838	13.07750		
	Toplam	380	48.6342	11.43251		
Öğretmenden Alınan Destek	Düşük	24	30.1250	6.73932	12,924	,000
	Orta	282	34.4539	5.93797		
	Yüksek	74	37.5946	8.77406		
	Toplam	380	34.7921	6.83553		

Tablo 21 incelendiğinde öğrencilerin algıladıkları eğitim düzeylerine göre algılanılan sosyal destek puan ortalamaları arkadaştan alınan desteğe göre düşük seçen öğrencilerin 71.1667, orta seçen öğrencilerin 74.6206, yüksek seçen öğrencilerin puan ortalamaları 73.8649; aileden alınan desteğe göre düşük öğrencilerin 42.5000, orta seçen öğrencilerin 48.5922, yüksek seçen öğrencilerin puan ortalamaları 50.7838; öğretmenden alınan desteğe göre düşük seçen öğrencilerin 30.1250, orta seçen öğrencilerin 34.4539, yüksek seçen öğrencilerin puan ortalamaları 37.5946 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş edilmiş arkadaştan alınan destek F: ,367; aileden alınan destek F: 1,981; öğretmenden alınan destek F: 12,924 değerine göre öğrencilerin algılanan eğitim düzeyiyle öğretmenden alınan sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p < 0.05$); aileden ve arkadaştan alınan sosyal arasında ise anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p > 0.05$)

Bulunan bu sonuç üzerine, hangi grupların ortalamaları arasında fark olduğunu belirlemek için Tukey testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22.Öğrencilerin Algıladıkları Eğitim Düzeylerine Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları

	(I) Eğitim Düzeyi	(J) Eğitim Düzeyi	Kareler Ortalaması (I-J)	Standart Sapma	<i>p</i>
Öğretmenden Alınan Destek	Düşük	Orta	-4.32890(*)	1.40978	,006
		Yüksek	-7.46959(*)	1.55745	,000
	Orta	Düşük	4.32890(*)	1.40978	,006
		Yüksek	-3.14069(*)	.86598	,001
	Yüksek	Düşük	7.46959(*)	1.55745	,000
		Orta	3.14069(*)	.86598	,001

* $p < 0,05$

Tablo 22’de görüldüğü gibi Tukey analizi sonucunda, algılanılan düşük eğitim düzeyi ile orta eğitim düzeyi arasında algılanan sosyal destekteki öğretmenden alınan sosyal destek açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p:;006$). Algılanılan düşük eğitim düzeyi ile yüksek eğitim düzeyi arasında algılanan sosyal destekteki öğretmenden alınan sosyal destek açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p:;000$). Algılanılan orta eğitim düzeyi ile yüksek eğitim düzeyi arasında algılanan sosyal destekteki öğretmenden alınan sosyal destek açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p:;001$).Bir başka deyişle, algılanılan eğitim düzeyi yüksek olan öğrencilerin öğretmenden sosyal desteğinin algılanan diğer eğitim düzeyindeki öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 23.Öğrencilerin Algıladıkları Eğitim Düzeyine Göre AEÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Eğitim düzeyi	N	$\bar{X}$	Ss	F	<i>p</i>
Akademik Erteleme	Düşük	24	45.4583	11.28670	3,524	,030
	Orta	282	39.6915	10.64673		
	Yüksek	74	39.0000	10.93818		
	Toplam	380	39.9211	10.81502		

Tablo 23 incelendiğinde öğrencilerin algıladıkları eğitim düzeylerine göre akademik erteleme puan ortalamalarına göre düşük seçen öğrencilerin 45.4583, orta seçen öğrencilerin 39.6915, yüksek seçen öğrencilerin puan ortalamaları 39.0000 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamlar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş akademik erteleme F: 3,524 değerine göre öğrencilerin algıladıkları eğitim düzeyleriyle akademik ertelemeleri arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. ($p < 0.05$)

Bulunan bu sonuç üzerine, hangi grupların ortalamaları arasında fark olduğunu belirlemek için Tukey testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 24’de verilmiştir.

Tablo 24.Öğrencilerin Algıladıkları Eğitim Düzeyine Göre AEÖ ’den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları

	(I) eğitim düzey	(J) eğitim düzey	Kareler Ortalaması (I-J)	Standart Sapma	<i>p</i>
Akademik Erteleme	Düşük	Orta	5.76684(*)	2.28447	,032
		Yüksek	6.45833(*)	2.52375	,029
	Orta	Düşük	-5.76684(*)	2.28447	,032
		Yüksek	.69149	1.40326	,875
	Yüksek	Düşük	-6.45833(*)	2.52375	,029
		Orta	-.69149	1.40326	,875

* $p < 0,05$

Tablo 24’de görüldüğü gibi Tukey analizi sonucunda, düşük algılanılan eğitim düzeyi ile orta ($P: ,032$) ve yüksek ($P: ,029$) algılanılan eğitim düzeyi arasında akademik erteleme açısından anlamlı fark bulunmuştur. Düşük algılanan eğitim düzeyinin akademik erteleme açısından orta ve yüksek algılanan eğitim düzeyine göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

7. Anne ve babanın yaşama durumuna göre öğrencilerin, psikolojik belirtilerinin algılanan sosyal destek ve akademik erteleme ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır? Sorusuna yönelik “Bağımsız Grup T-Testi” tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 25, Tablo 26, Tablo 27’de yer almaktadır.

Tablo 25.Öğrencilerin Anne ve Babanın Yaşama Durumuna Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve T-Testi Sonuçları

	Yaşama durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Somatizasyon	Anne Sağ	378	.8223	.73760	1,301	,194
	Anne Ölü	2	.1429	.20203		
	Baba Sağ	366	.8168	.74087	-,251	,802
	Baba Ölü	14	.8673	.66172		
OKB	Anne Sağ	378	.3263	.78151	,533	,890
	Anne Ölü	2	1.2500	.11785		
	Baba Sağ	366	1.3237	.78484	-,269	,788
	Baba Ölü	14	1.3810	.64526		
Kişiler Arası Duyarlılık	Anne Sağ	378	1.2016	.86476	,589	,594
	Anne Ölü	2	.8750	.17678		
	Baba Sağ	366	1.1979	.86426	-,221	,825
	Baba Ölü	14	1.2500	.85485		
Depresyon	Anne Sağ	378	1.1614	.98439	2,461	,201
	Anne Ölü	2	.7500	1.06066		
	Baba Sağ	366	1.1407	.98103	-1,881	,061
	Baba Ölü	14	1.6429	.96489		
Anksiyete Bozukluğu	Anne Sağ	378	1.0847	2.77531	,547	,681
	Anne Ölü	2	.8333	.94281		
	Baba Sağ	366	1.0829	2.81726	-,016	,987
	Baba Ölü	14	1.0952	.77546		
Hostilite	Anne Sağ	378	1.4233	1.02896	,369	,117
	Anne Ölü	2	1.5000	1.27279		
	Baba Sağ	366	1.4071	1.02080	-1,610	,108
	Baba Ölü	14	1.8571	1.16732		
Fobik Anksiyete	Anne Sağ	378	.7423	.66926	-,085	,739
	Anne Ölü	2	.6000	.56569		
	Baba Sağ	366	.7393	.66993	-,333	,777
	Baba Ölü	14	.8000	.64211		
Paranoid Düşünce	Anne Sağ	378	1.3116	.78374	,355	,403
	Anne Ölü	2	1.7000	.42426		
	Baba Sağ	366	1.3071	.78024	-,838	,552
	Baba Ölü	14	1.4857	.85111		
Psikotizm	Anne Sağ	378	.8577	.69294	1,283	,307
	Anne Ölü	2	.8000	.56569		
	Baba Sağ	366	.8503	.69305	-1,022	,307
	Baba ölü	14	1.0429	.65247		

Tablo 25 incelendiğinde öğrencilerin annelerinin ve babalarının yaşama değişkenine göre ergenlerin psikolojik belirti puanlarının ortalamaları somatizasyon da annesi sağ öğrencilerin .8223, annesi ölmüş öğrencilerin .1429, babası sağ öğrencilerin .8168, babası ölmüş öğrencilerin .8673; OKB’de annesi sağ öğrencilerin 1.3263, annesi ölmüş öğrencilerin 1.2500, babası sağ öğrencilerin 1.3237, babası ölmüş öğrencilerin 1.3810; Kişiler arası duyarlılıkta annesi sağ öğrencilerin 1.2016, annesi ölmüş öğrencilerin .8750, babası sağ öğrencilerin 1.1979, babası ölmüş öğrencilerin 1.2500; Depresyon’da annesi sağ öğrencilerin 1.1614, annesi ölmüş öğrencilerin .7500, babası sağ öğrencilerin 1.1407, babası ölmüş öğrencilerin 1.6429; Anksiyete bozukluğunda annesi sağ öğrencilerin 1.0847, annesi ölmüş öğrencilerin .8333, babası sağ öğrencilerin 1.0829, babası ölmüş öğrencilerin 1.0952; Hostilite annesi sağ öğrencilerin 1.4233, annesi ölmüş öğrencilerin 1.5000, babası sağ öğrencilerin 1.4071, babası ölmüş öğrencilerin 1.8571; Fobik anksiyete annesi sağ öğrencilerin .7423, annesi ölmüş öğrencilerin .6000, babası sağ öğrencilerin .7393, babası ölmüş öğrencilerin .8000; Paranoid düşünce annesi sağ öğrencilerin 1.3116, annesi ölmüş öğrencilerin 1.7000, babası sağ öğrencilerin 1.3071, babası ölmüş öğrencilerin 1.4857; Psikotizm annesi sağ öğrencilerin .8577, annesi ölmüş öğrencilerin .8000, babası sağ öğrencilerin .8503, babası ölmüş öğrencilerin 1.0429 çıkmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı“Bağımsız Grup T-Testi ile incelenmiş yapılan t testi sonuçları incelendiğinde anneler için t değerleri (SOM: 1,301; OKB: ,533; KAD: ,589; DEP: 2,461; AB: ,547; HOS: ,369; FA: -,085; PD: ,355; PSİK:1,283); babalar için t değerleri (SOM:-,251; OKB: -,269; KAD: -,221;DEP: -1,881; AB:-,016; HOS:-1,610; FA:-,333; PD:-,838; PSİK:-1,022) öğrencilerin cinsiyetleriyle psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p > 0.05$).Psikolojik belirtilerin, anne-babanın hayatta olup olmamasından etkilenmediği görülmektedir.

Tablo 26.Öğrencilerin Anne ve Baba Yaşama Durumuna Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları T-Testi Sonuçları

	Yaşama durumu	N	$\bar{X}$	Ss	T	p
Arkadaştan Alınan Destek	Anne Sağ	378	74.2434	21.32803	-,149	,881
	Anne Ölü	2	76.5000	9.19239		
	Baba Sağ	366	74.4645	21.61627		
	Baba Ölü	14	68.7857	6.79568		
Aileden Alınan Destek	Anne Sağ	378	48.6852	11.36582	1,196	,233
	Anne Ölü	2	39.0000	25.45584		
	Baba Sağ	366	48.8770	11.24271		
	Baba Ölü	14	42.2857	14.71487		
Öğretmenden Alınan Destek	Anne Sağ	378	34.7593	6.83514	-1,289	,198
	Anne Ölü	2	41.0000	4.24264		
	Baba Sağ	366	34.7814	6.87631		
	Baba Ölü	14	35.0714	5.87648		

Tablo 26 incelendiğinde öğrencilerin anne ve babalarının yaşama durumlarına göre algılanılan sosyal destek puan ortalamaları arkadaştan alınan desteğe göre annesi sağ öğrencilerin 74.2434, annesi ölmüş öğrencilerin 76.5000, babası sağ öğrencilerin 74.4645, babası ölmüş öğrencilerin puan ortalamaları 68.7857; aileden alınan desteğe göre annesi sağ öğrencilerin 48.6852, annesi ölmüş öğrencilerin 39.0000, babası sağ öğrencilerin 48.8770, babası ölmüş öğrencilerin puan ortalamaları 42.2857; öğretmenden alınan desteğe göre annesi sağ öğrencilerin 34.7593, annesi ölmüş öğrencilerin 41.0000, babası sağ öğrencilerin 34.7814, babası ölmüş öğrencilerin puan ortalamaları 35.0714 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı“Bağımsız Grup T-Testi z ile incelenmiş edilmiş arkadaştan alınan destek t: -,149; aileden alınan destek t: 1,196 öğretmenden alınan destek t: -1,289 değerine göre öğrencilerin anne ve babalarının yaşama durumlarıyla sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir ($p > 0.05$). Sosyal destek algısı, anne-babanın hayatta olup olmayışından etkilenmediği görülmektedir.

Tablo 27.Öğrencilerin Anne ve Babalarının Yaşama Durumuna Göre AEÖ’ den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve T-Testi Sonuçları

	Yaşama Durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Akademik Erteleme	Anne Sağ	378	39.9418	10.83989	,514	,608
	Anne Ölü	2	36.0000	.00000		
	Baba Sağ	366	39.8361	10.70964	-,783	,434
	Baba Ölü	14	42.1429	13.56952		

Tablo 27 incelendiğinde öğrencilerin anne ve babalarının yaşama durumlarına göre akademik erteleme puan ortalamalarına göre annesi sağ olan öğrencilerin 39.9418, annesi ölmüş olan öğrencilerin 36.0000, babası sağ olan öğrencilerin 39.8361, babası ölmüş olan öğrencilerin puan ortalamaları 42.1429 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı“Bağımsız Grup T-Testi ile incelenmiş akademik erteleme anne için t: ,514; baba için t: -,783 değerine göre öğrencilerin anne ve babalarının yaşama durumlarıyla akademik ertelemeleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.($p>0.05$)Akademik ertelemenin, anne-babanın hayatta olup olmayışından etkilenmediği görülmektedir.

8.Anne ve babanın öz-üvey olma durumuna göre öğrencilerin, psikolojik belirtilerinin algılanan sosyal destek ve akademik erteleme ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır? Sorusuna yönelik “Bağımsız Grup T-Testi” tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 28, Tablo 29, Tablo 30’da yer almaktadır.

Tablo 28.Öğrencilerin Annenin Özlük-Üveylik Durumuna Göre KSE ’den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve T-Testi Sonuçları

	Yaşama durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Somatizasyon	Anne Öz	378	.8185	.73866	-,074	,941
	Anne Üvey	2	.8571	.60609		
	Baba Öz	379	.8159	.73640	-1,412	,159
	Baba Üvey	1	1.8571	.		

Tablo 28'in devamıdır.

OKB	Anne Öz	378	1.3254	.77961	-,165	,869
	Anne Üvey	2	1.4167	1.06066		
	Baba Öz	379	1.3241	.77975	-,866	,387
	Baba Üvey	1	2.0000	.		
Kişiler Arası Duyarlılık	Anne Öz	378	1.2009	.86482	,328	,743
	Anne Üvey	2	1.0000	.35355		
	Baba Öz	379	1.1997	.86399	-,058	,964
	Baba Üvey	1	1.2500	.		
Depresyon	Anne Öz	378	1.1556	.98243	-,972	,332
	Anne Üvey	2	1.8333	1.41421		
	Baba Öz	379	1.1557	.98263	-1,366	,173
	Baba Üvey	1	2.5000	.		
Anksiyete Bozukluğu	Anne Öz	378	1.0851	2.77568	,171	,865
	Anne Üvey	2	.7500	.11785		
	Baba Öz	379	1.0814	2.77185	-,271	,787
	Baba Üvey	1	1.8333	.		
Hostilite	Anne Öz	378	1.4249	1.03083	,308	,758
	Anne Üvey	2	1.2000	.28284		
	Baba Öz	379	1.4248	1.02947	,412	,681
	Baba Üvey	1	1.0000	.		
Fobik Anksiyete	Anne Öz	378	.7413	.66980	-,124	,902
	Anne Üvey	2	.8000	.28284		
	Baba Öz	379	.7398	.66823	-,987	,324
	Baba Üvey	1	1.4000	.		
Paranoid Düşünce	Anne Öz	378	1.3159	.78393	,749	,454
	Anne Üvey	2	.9000	.14142		
	Baba Öz	379	1.3124	.78311	-,622	,534
	Baba Üvey	1	1.8000	.		
Psikotizm	Anne Öz	378	.8561	.69146	-,497	,620
	Anne Üvey	2	1.1000	.98995		
	Baba Öz	379	.8533	.68808	-2,245	,025
	Baba Üvey	1	2.4000	.		

Tablo 28 incelendiğinde öğrencilerin annelerinin ve babalarının yaşama değişkenine göre ergenlerin psikolojik belirti puanlarının ortalamaları somatizasyonda annesi öz olan öğrencilerin .8185, annesi üvey olan öğrencilerin .8571, babası öz olan öğrencilerin .8159, babası üvey olan öğrencilerin 1.8571; OKB'de annesi öz olan öğrencilerin

1.3254, annesi üvey olan öğrencilerin 1.4167, babası öz olan öğrencilerin 1.3241, babası üvey olan öğrencilerin 2.0000; Kişiler arası duyarlılıkta annesi öz olan öğrencilerin 1.2009, annesi üvey olan öğrencilerin 1.0000, babası öz olan öğrencilerin 1.1997, babası üvey olan öğrencilerin 1.2500; Depresyon’da annesi öz olan öğrencilerin 1.1556 annesi üvey olan öğrencilerin 1.8333, babası öz olan öğrencilerin 1.1557, babası üvey olan öğrencilerin 2.5000; Anksiyete annesi öz olan öğrencilerin 1.0851, annesi üvey olan öğrencilerin .7500, babası öz olan öğrencilerin 1.0814, babası üvey olan öğrencilerin 1.8333; Hostilite annesi öz olan öğrencilerin 1.4249, annesi üvey olan öğrencilerin 1.2000, babası öz olan öğrencilerin 1.4248, babası üvey olan öğrencilerin 1.0000; Fobik anksiyete annesi öz olan öğrencilerin .7413, annesi üvey olan öğrencilerin .8000, babası öz olan öğrencilerin .7398, babası üvey olan öğrencilerin 1.4000; Paranoid düşünme annesi öz olan öğrencilerin 1.3159, annesi üvey olan öğrencilerin 3.3000, babası öz olan öğrencilerin 1.3124, babası üvey olan öğrencilerin 1.8000, Psikotizm annesi öz olan öğrencilerin .8561, annesi üvey olan öğrencilerin 1.1000, babası öz olan öğrencilerin .8533, babası üvey olan öğrencilerin 2.4000 çıkmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı “Bağımsız Grup T-Testi ile incelenmiş yapılan t testi sonuçları incelendiğinde anne için t değerleri (SOM: -,074; OKB: -,165; KAD: ,328; DEP: - ,972; AB: ,171; HOS: ,308; FA: - ,124; PD: ,749; PSİK: -,497); baba için t değerleri (SOM: -1,412; OKB:-,866; KAD:-,058; DEP: -1,366; AB: -,271; HOS: ,412; FA: -,987; PD: - ,622; PSİK:-2,245) öğrencilerin cinsiyetleriyle psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p>0.05$)

Psikolojik belirtilerin, anne-babanın öz-üvey oluşundan etkilenmediği görülmektedir.

Tablo 29.Öğrencilerin Anne ve Baba Öz-Üvey Durumuna Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve T-Testi Sonuçları

	Öz-üvey olma durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Arkadaştan Alınan Destek	Anne Öz	378	74.3280	21.30997	,916	,360
	Anne Üvey	2	60.5000	2.12132		
	Baba Öz	379	74.2902	21.29474	,673	,533
	Baba Üvey	1	61.0000	.		
Aileden Alınan Destek	Anne Öz	378	48.6508	11.45999	,388	,698
	Anne Üvey	2	45.5000	2.12132		
	Baba Öz	379	48.6412	11.44682	,230	,818
	Baba Üvey	1	46.0000	.		
Öğretmenden Alınan Destek	Anne Öz	378	34.8148	6.83008	,890	,374
	Anne Üvey	2	30.5000	9.19239		
	Baba Öz	379	34.8127	6.83279	1,142	,254
	Baba Üvey	1	27.0000	.		

Tablo 29 incelendiğinde öğrencilerin anne ve babalarının öz-üvey olma durumlarına göre algılanılan sosyal destek puan ortalamaları arkadaştan alınan desteğe göre annesi öz olan öğrencilerin 74.3280, annesi üvey olan öğrencilerin 60.5000, babası öz olan öğrencilerin 74.2902, babası üvey olan öğrencilerin puan ortalamaları 61.0000; aileden alınan desteğe göre annesi öz olan öğrencilerin 48.6508, annesi üvey olan öğrencilerin 45.5000, babası öz olan öğrencilerin 48.6412, babası üvey olan öğrencilerin puan ortalamaları 46.0000; öğretmenden alınan desteğe göre annesi öz olan öğrencilerin 34.8148, annesi üvey olan öğrencilerin 30.5000, babası öz olan öğrencilerin 34.8127, babası üvey olan öğrencilerin puan ortalamaları 27.0000 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı “Bağımsız Grup T-Testi” ile incelenmiş edilmiş arkadaştan alınan destek anne için t: ,916; aileden alınan destek

t:,388; öğretmenden alınan destek t: ,890; baba için t: ,673; aileden alınan destek t: ,230; öğretmenden alınan destek t: 1,142 değerine göre öğrencilerin anne veya babalarının öz-üvey olma durumuyla sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.($p > 0.05$) Sosyal destek algısının, anne-babanın öz-üvey oluşundan etkilenmediği görülmektedir.

Tablo 30.Öğrencilerin Anne ve Baba Özlük-Üveylik Durumuna Göre AEÖ’ den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve T-Testi Sonuçları

	Öz-üvey olma durumu	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Akademik Erteleme	Anne Öz	378	39.8783	10.79793	-1,059	,290
	Anne Üvey	2	48.0000	15.55635		
	Baba Öz	379	39.8918	10.81428	-1,026	,306
	Baba Üvey	1	51.0000	.		

Tablo 30 incelendiğinde öğrencilerin anne ve babalarının öz-üvey olma durumlarına göre akademik erteleme puan ortalamalarına göre annesi öz öğrencilerin 39.8783, annesi üvey öğrencilerin 48.0000, babası öz öğrencilerin 39.8918, babası üvey öğrencilerin puan ortalamaları 51.0000 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı “Bağımsız Grup T-Testi” ile incelenmiş akademik erteleme anne için t: -1,059; baba için t: -1,026 değerine göre öğrencilerin anne ve babalarının öz-üvey olma durumlarıyla akademik ertelemeleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.($p > 0.05$) Akademik ertelemenin, anne-babanın öz-üvey oluşundan etkilenmediği görülmektedir.

9.Ebeveynlerin evlilik durumlarına göre öğrencilerin, psikolojik belirtilerinin algılanan sosyal destek ve akademik erteleme ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır? Sorusuna yönelik “Tek Yönlü Varyans Analizi (F Testi)” tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 31, Tablo 32, Tablo 33’de yer almaktadır.

Tablo 31.Öğrencilerin Ebeveynlerin Evlilik Durumuna Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Evlilik durumu	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Somatizasyon	Evli Birlikte	353	.8166	.73208	,621	,602
	Evli Ayrı Yaşıyor	3	1.3810	1.65575		
	Boşanmış	9	.8254	.69904		
	Ölü Durumunda	15	.7524	.70704		
	Toplam	380	.8187	.73737		
OKB	Evli Birlikte	353	1.3243	.78919	,771	,511
	Evli Ayrı Yaşıyor	3	.7222	.19245		
	Boşanmış	9	1.5000	.77728		
	Ölü Durumunda	15	1.3778	.58237		
	Toplam	380	1.3259	.77949		
Kişiler Arası Duyarlılık	Evli Birlikte	353	1.2003	.86191	1,126	,338
	Evli Ayrı Yaşıyor	3	.4167	.38188		
	Boşanmış	9	1.4722	.97983		
	Ölü Durumunda	15	1.1833	.85287		
	Toplam	380	1.1999	.86285		
Depresyon	Evli Birlikte	353	1.1355	.98086	1,366	,253
	Evli Ayrı Yaşıyor	3	.8889	1.39775		
	Boşanmış	9	1.5000	.87401		
	Ölü Durumunda	15	1.5667	1.00554		
	Toplam	380	1.1592	.98375		

Tablo 31'in devamıdır.

Anksiyete Bozukluğu	Evli Birlikte	353	1.0892	2.86491	,057	,982
	Evli Ayrı Yaşıyor	3	.4444	.50918		
	Boşanmış	9	1.1481	.74742		
	Ölü Durumunda	15	1.0333	.81941		
	Toplam	380	1.0833	2.76846		
Hostilite	Evli Birlikte	353	1.4068	1.01989	,551	,648
	Evli Ayrı Yaşıyor	3	1.4000	1.90788		
	Boşanmış	9	1.5778	.83931		
	Ölü Durumunda	15	1.7333	1.19443		
	Toplam	380	1.4237	1.02834		
Fobik Anksiyete	Evli Birlikte	353	.7309	.66519	1,305	,273
	Evli Ayrı Yaşıyor	3	.5333	.50332		
	Boşanmış	9	1.1556	.82932		
	Ölü Durumunda	15	.7867	.63905		
	Toplam	380	.7416	.66821		
Paranoid Düşünce	Evli Birlikte	353	1.3025	.78409	1,016	,386
	Evli Ayrı Yaşıyor	3	.8667	.57735		
	Boşanmış	9	1.6000	.66332		
	Ölü Durumunda	15	1.4933	.82762		
	Toplam	380	1.3137	.78247		
Psikotizm	Evli Birlikte	353	.8516	.69311	1,691	,168
	Evli Ayrı Yaşıyor	3	.1333	.23094		
	Boşanmış	9	1.1111	.65659		
	Ölü Durumunda	15	.9867	.66961		
	Toplam	380	.8574	.69173		

Tablo 31 incelendiğinde öğrencilerinin ebeveynlerinin evlilik durumlarına göre ergenlerin psikolojik belirti puanlarının ortalamaları somatizasyon da evli ayrı yaşayan en yüksek, ölü durumda olanların en düşük; OKB 'de boşanmış en yüksek, evli ayrı yaşayan en düşük; Kişiler arası duyarlılıkta boşanmış en yüksek, evli ayrı yaşayan en düşük; Depresyon'da boşanmış en yüksek, evli ayrı yaşayan en düşük; Anksiyete bozukluğunda boşanmış en yüksek, evli ayrı yaşayan en düşük; Hostilitede ölü durumda en yüksek, evli ayrı yaşayan en düşük; Fobik anksiyete boşanmış en yüksek, evli ayrı yaşayan en düşük; Paranoid düşünme boşanmış en yüksek, evli ayrı yaşayan en düşük; Psikotizm boşanmış en yüksek, evli ayrı yaşayan en düşük çıkmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları incelendiğinde F değerleri (SOM: ,621; OKB: ,771; KAD: 1,126; DEP: 1,366; AB: ,057; HOS: ,551; FA:1,305; PD:1,016; PSİK:1,691) öğrencilerin okul türleriyle psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p > 0.05$) Psikolojik belirtilerin, ebeveynlerin evlilik durumlarından etkilenmediği görülmektedir.

Tablo 32. Öğrencilerin Ebeveynlerinin Evlilik Durumuna Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Evlilik durumu	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Arkadaştan Alınan Destek	Evli Birlikte	353	74.4561	21.78195	,432	,730
	Evli Ayrı Yaşıyor	3	81.6667	5.85947		
	Boşanmış	9	72.2222	19.97359		
	Ölü Durumunda	15	69.2667	7.21572		
	Toplam	380	74.2553	21.27755		
Aileden Alınan Destek	Evli Birlikte	353	49.0992	11.01207	2,921	,340
	Evli Ayrı Yaşıyor	3	41.3333	25.48202		
	Boşanmış	9	44.5556	10.72510		
	Ölü Durumunda	15	41.6000	15.81952		
	Toplam	380	48.6342	11.43251		
Öğretmenden Alınan Destek	Evli Birlikte	353	34.7139	6.92535	,784	,503
	Evli Ayrı Yaşıyor	3	40.6667	1.15470		
	Boşanmış	9	35.3333	6.34429		
	Ölü Durumunda	15	35.1333	5.28970		
	Toplam	380	34.7921	6.83553		

Tablo 32 incelendiğinde öğrencilerin ebeveynlerin evlilik durumlarına göre algılanılan sosyal destek puan ortalamaları arkadaştan alınan desteğe göre anne ve babası evli birlikte olan öğrencilerin 74.456, anne ve babası evli ayrı yaşayan öğrencilerin 81.6667, anne ve babası boşanmış olan öğrencilerin 72.2222, anne veya babası ölmüş olan öğrencilerin puan ortalamaları 69.2667; aileden alınan desteğe anne ve babası evli birlikte olan öğrencilerin 49.0992, anne ve babası evli ayrı yaşayan öğrencilerin 41.3333, anne ve babası boşanmış olan öğrencilerin 44.5556, anne veya babası ölmüş olan öğrencilerin puan ortalamaları 41.6000; öğretmenden alınan desteğe göre anne ve babası evli birlikte olan öğrencilerin 34.7139, anne ve babası evli ayrı yaşayan öğrencilerin 40.6667, anne ve babası boşanmış olan öğrencilerin 35.3333, anne veya babası ölmüş olan öğrencilerin puan ortalamaları 35.1333 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş edilmiş arkadaştan alınan destek F: ,432; aileden alınan destek F: 2,921; öğretmenden alınan destek F: ,784 değerine göre öğrencilerin anne ve babalarının evlilik durumlarıyla algılanan sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p > 0.05$) Sosyal destek algısının, ebeveynlerin evlilik durumundan etkilenmediği görülmektedir.

Tablo 33. Öğrencilerin Ebeveynlerin Evlilik Durumuna Göre AEÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Evlilik durumu	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Akademik Erteleme	Evli Birlikte	353	39.8130	10.60923	,481	,695
	Evli Ayrı Yaşıyor	3	46.3333	25.69695		
	Boşanmış	9	39.3333	9.78519		
	Ölü Durumunda	15	41.5333	13.23883		
	Toplam	380	1.9158	.47443		

Tablo 33 incelendiğinde öğrencilerin ebeveynlerin evlilik durumlarına göre akademik erteleme puan ortalamalarına göre anne ve babası evli birlikte olan öğrencilerin 39.8130, evli ayrı yaşayan öğrencilerin 46.3333, boşanmış öğrencilerin 39.3333, anne veya babası ölmüş öğrencilerin puan ortalamaları 41.5333 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş akademik erteleme F: ,481 değerine göre öğrencilerin anne ve babalarının evlilik durumlarıyla akademik ertelemeleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.($p>0.05$)Akademik ertelemenin, ebeveynlerin evlilik durumlarından etkilenmediği görülmektedir.

10.Kardeş sayısına göre öğrencilerin, psikolojik belirtilerinin algılanan sosyal destek ve akademik erteleme ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır? Sorusuna yönelik “Tek Yönlü Varyans Analizi (F Testi)” tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 34, Tablo 35, Tablo 36’da yer almaktadır.

Tablo 34.Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Kardeş sayısı	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Somatizasyon	0	18	.9286	.88641	,491	,742
	1	117	.8425	.78255		
	2	130	.7659	.72930		
	3	66	.8879	.67456		
	4 ve daha fazlası	49	.7697	.68189		
	Toplam	380	.8187	.73737		
OKB	0	18	1.5278	1.07291	1,080	,366
	1	117	1.3675	.73616		
	2	130	1.2222	.77542		
	3	66	1.3434	.71305		
	4 ve daha fazlası	49	1.4014	.84910		
	Toplam	380	1.3259	.77949		
Kişiler Arası Duyarlılık	0	18	1.4583	.94810	1,316	,263
	1	116	1.1379	.84785		
	2	130	1.1212	.82842		
	3	66	1.2955	.92706		
	4 ve daha fazlası	49	1.3316	.85603		
	Toplam	379	1.1999	.86285		
Depresyon	0	18	1.3704	.91386	1,578	,179
	1	117	1.1581	.92456		
	2	130	1.0167	.93036		
	3	66	1.3561	1.18930		
	4 ve daha fazlası	49	1.1973	.95481		
	Toplam	380	1.1592	.98375		

Tablo 34' ün devamıdır.

Anksiyete Bozukluğu	0	18	1.2315	1.08486	,131	,971
	1	117	.9843	.79419		
	2	130	1.2077	4.60728		
	3	66	1.0354	.75984		
	4 ve daha fazlası	49	1.0000	.81366		
	Toplam	380	1.0833	2.76846		
Hostilite	0	18	1.6667	1.05607	2,254	,063
	1	117	1.5880	1.25184		
	2	130	1.2538	.88389		
	3	66	1.5061	.91364		
	4 ve daha fazlası	49	1.2816	.86112		
	Toplam	380	1.4237	1.02834		
Fobik Anksiyete	0	18	.9889	.83306	2,071	,084
	1	117	.7162	.63422		
	2	130	.6446	.59573		
	3	66	.8727	.77867		
	4 ve daha fazlası	49	.7918	.67572		
	Toplam	380	.7416	.66821		
Paranoid Düşünce	0	18	1.6111	.90871	1,875	,114
	1	117	1.3675	.75245		
	2	130	1.1862	.71882		
	3	66	1.4000	.87001		
	4 ve daha fazlası	49	1.2980	.81560		
	Toplam	380	1.3137	.78247		
Psikotizm	0	18	1.1778	.82001	2,249	,063
	1	117	.8650	.67202		
	2	130	.7415	.65198		
	3	66	.9455	.76020		
	4 ve daha fazlası	49	.9102	.65962		
	Toplam	380	.8574	.69173		

Tablo 34 incelendiğinde öğrencilerinin kardeş sayısı değişkenine göre ergenlerin psikolojik belirti puanlarının ortalamaları somatizasyon da hiç kardeşi olmayan en yüksek,2 ve daha fazla kardeşi olan en düşük; OKB 'de hiç kardeşi olmayan en yüksek,2 kardeşi olan en düşük; Kişiler arası duyarlılıkta hiç kardeşi olmayan en yüksek,2 kardeşi olan en düşük; Depresyon 'da hiç kardeşi olmayan en yüksek,2 kardeşi olan en düşük; Anksiyete bozukluğunda hiç kardeşi olmayan en yüksek,1 kardeşi olan en düşük; Hostilite de hiç kardeşi olmayan en yüksek,2 kardeşi olan en düşük; Fobik anksiyete hiç kardeşi olmayan en yüksek,2 kardeşi olan en düşük; Paranoid düşünme

hiç kardeşi olmayan en yüksek,2 kardeşi olan en düşük; Psikotizm hiç kardeşi olmayan en yüksek,1 kardeşi olan en düşük çıkmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları incelendiğinde F değerleri (SOM: ,491; OKB: 1,080; KAD: 1,316; DEP: 1,578; AB: ,131; HOS: 2,254; FA: 2,071; PD: 1,875; PSİK: 2,249) öğrencilerin okul türleriyle psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

($p > 0.05$). Psikolojik belirtilerin, kardeş sayısından etkilenmediği görülmektedir.

Tablo 35.Öğrencilerin Kardeş Sayılarına Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Kardeş sayısı	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Arkadaştan Alınan Destek	0	18	73.5000	16.66363	1,197	,312
	1	117	76.8462	33.40649		
	2	130	74.6308	12.75964		
	3	66	69.8030	12.14682		
	4 ve daha fazlası	49	73.3469	9.84791		
	Toplam	380	74.2553	21.27755		
Aileden Alınan Destek	0	18	52.7778	16.96209	1,630	,166
	1	117	48,8889	11.57195		
	2	130	48.7154	10.29204		
	3	66	46.0000	13.30009		
	4 ve daha fazlası	49	49.8367	8.03987		
	Toplam	380	48.6342	11.43251		
Öğretmenden Alınan Destek	0	18	34.3889	6.96326	,519	,722
	1	117	34.5641	5.75863		
	2	130	35.4692	7.72611		
	3	66	34.4697	6.60587		
	4 ve daha fazlası	49	34.1224	7.07588		
	Toplam	380	34.7921	6.83553		

Tablo 35 incelendiğinde öğrencilerin kardeş sayılarına göre algılanılan sosyal destek puan ortalamaları arkadaştan alınan desteğe göre hiç kardeşi olmayan öğrencilerin 73.5000, 1 kardeşi olan öğrencilerin 76.8462, 2 kardeşi olan öğrencilerin 74.6308, 3 kardeşi olan öğrencilerin 69.8030, 4 veya daha fazla kardeşi olan öğrencilerin 73.3469

puan ortalamaları 74.2553; aileden alınan desteğe göre hiç kardeşi olmayan öğrencilerin 52.7778, 1 kardeşi olan öğrencilerin 48.8889, 2 kardeşi olan öğrencilerin 48.7154, 3 kardeşi olan öğrencilerin 46.0000, 4 veya daha fazla kardeşi olan öğrencilerin 49.8367, puan ortalamaları 48.6342; öğretmenden alınan desteğe göre hiç kardeşi olmayan öğrencilerin 34.3889, 1 kardeşi olan öğrencilerin 34.5641, 2 kardeşi olan öğrencilerin 35.4692, 3 kardeşi olan öğrencilerin 34.4697, 4 veya daha fazla kardeşi olan öğrencilerin puan ortalamaları 34.1224 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş edilmiş arkadaştan alınan destek F: 1,197; aileden alınan destek F: 1,630; öğretmenden alınan destek F: ,519 değerine göre öğrencilerin kardeş sayılarıyla algılanan sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p>0.05$) Sosyal destek algısının, kardeş sayısının etkilenmediği görülmektedir.

Tablo 36.Öğrencilerin Kardeş Sayısına Göre AEÖ' den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Kardeş sayısı	N	$\bar{X}$	Ss	F	<i>p</i>
Akademik Erteleme	0	18	40.8333	10.48949	2,271	,061
	1	117	41.3162	11.57632		
	2	130	38.4000	9.72458		
	3	66	41.8788	11.36596		
	4 ve daha fazlası	49	37.6531	10.47726		
	Toplam	380	39.9211	10.81502		

Tablo 36 incelendiğinde öğrencilerin kardeş sayısına göre akademik erteleme puan ortalamalarına göre hiç kardeşi olmayan öğrencilerin 40.8333, 1 kardeşi olan öğrencilerin 41.3162, 2 kardeşi olan öğrencilerin 38.4000, 3 kardeşi olan öğrencilerin 41.8788, 4 ve daha fazla kardeşi olan öğrencilerin puan ortalamaları 37.6531 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş akademik erteleme 2,271 değerine göre öğrencilerin kardeş sayılarıyla

akademik ertelemeleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.($p>0.05$) Akademik ertelemenin, kardeş sayısından etkilenmediği görülmektedir.

11.Dünyaya geliş sırasına göre öğrencilerin, psikolojik belirtilerinin algılanan sosyal destek ve akademik erteleme ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır? Sorusuna yönelik “Tek Yönlü Varyans Analizi (F Testi)” tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 37, Tablo 38, Tablo 39’da yer almaktadır.

Tablo 37.Öğrencilerin Dünyaya Geliş Sırasına Göre KSE ’den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Dünyaya geliş sırası	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Somatizasyon	1.	153	.8254	.82232	,196	,899
	2.	132	.8342	.70362		
	3.	59	.8208	.62922		
	4. ya da daha fazla	36	.7302	.65668		
	Toplam	380	.8187	.73737		
OKB	1.	153	.8187	.73737	,355	,786
	2.	132	1.2950	.73953		
	3.	59	1.3106	.81722		
	4. ya da daha fazla	36	1.3983	.73371		
	Toplam	380	1.3259	.77949		
Kişiler Arası Duyarlılık	1.	153	1.3935	.89012	1,453	,227
	2.	132	1.3259	.77949		
	3.	59	1.2320	.89134		
	4. ya da daha fazla	36	1.0897	.82162		
	Toplam	380	1.1999	.86285		
Depresyon	1.	153	1.2415	.88201	1,026	,381
	2.	132	1.3958	.83746		
	3.	59	1.1999	.86285		
	4. ya da daha fazla	36	1.1993	1.04260		
	Toplam	380	1.1592	.98375		
Anksiyete Bozukluğu	1.	153	1.0543	.91970	,377	,770
	2.	132	1.3051	1.03212		
	3.	59	1.1343	.86173		
	4. ya da daha fazla	36	1.1592	.98375		
	Toplam	380	1.0833	2.76846		

Tablo 37'nin devamıdır.

Hostilite	1.	153	.9967	.89803	,638	,591
	2.	132	1.2879	4.56134		
	3.	59	.9548	.72505		
	4. ya da daha fazla	36	.9120	.70653		
	Toplam	380	1.4237	1.02834		
Fobik Anksiyete	1.	153	1.0833	2.76846	1,355	,256
	2.	132	1.5033	1.17476		
	3.	59	1.3773	.93959		
	4. ya da daha fazla	36	1.4102	.91909		
	Toplam	380	.7416	.66821		
Paranoid Düşünce	1.	153	1.2778	.83396	1,049	,371
	2.	132	1.4237	1.02834		
	3.	59	.7856	.71492		
	4. ya da daha fazla	36	.6485	.55375		
	Toplam	380	1.3137	.78247		
Psikotizm	1.	153	.7831	.72710	1,050	,370
	2.	132	.8278	.73470		
	3.	59	.7416	.66821		
	4. ya da daha fazla	36	1.3686	.80365		
	Toplam	380	.8574	.69173		

Tablo 37 incelendiğinde öğrencilerinin dünyaya geliş sırası değişkenine göre ergenlerin psikolojik belirti puanlarının ortalamaları;

- Somatizasyon da 2. çocuk olan en yüksek,4. ya da fazla çocuk olan en düşük;
- OKB'de 4. ya da fazla çocuk olan en yüksek, 1. çocuk olan en düşük;
- Kişiler arası duyarlılıkta 1.çocuk olan en yüksek, 4. çocuk olan en düşük;
- Depresyon'da 2. çocuk olan en yüksek, 4. çocuk olan en düşük;
- Anksiyete bozukluğunda 2 kardeşi olan en yüksek,1 kardeşi olan en düşük;
- Hostilitede 2. çocuk olan en yüksek,4. ya da fazla çocuk olan en düşük;
- Fobik anksiyete 2. çocuk olan en yüksek, 1. çocuk olan en düşük
- Paranoid düşünme 2. çocuk olan en yüksek, 4. çocuk olan en düşük

- Psikotizm 4.çocuk olan en yüksek, 3. çocuk olan en düşük çıkmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları incelendiğinde F değerleri (SOM: ,196; OKB: ,355; KAD:1,453; DEP: 1,026; AB: ,377; HOS: ,638; FA: 1,355; PD: 1,049; PSİK: 1,050) öğrencilerin dünyaya geliş sırasıyla psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.($p>0.05$)Psikolojik belirtilerin, dünyaya geliş sırasından etkilenmediği görülmektedir.

Tablo 38.Öğrencilerin Dünyaya Geliş Sırasına Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Dünyaya geliş sırası	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Arkadaştan Alınan Destek	1.	153	74.3595	29.64918	,006	,999
	2.	132	74.2197	12.39078		
	3.	59	74.3051	16.30026		
	4. ya da daha fazla	36	73.8611	8.34318		
	Toplam	380	74.2553	21.27755		
Aileden Alınan Destek	1.	153	47.5686	11.50787	,978	,403
	2.	132	49.8939	11.17608		
	3.	59	48.5593	13.64863		
	4. ya da daha fazla	36	48.6667	7.28207		
	Toplam	380	48.6342	11.43251		
Öğretmenden Alınan Destek	1.	153	34.2092	6.56912	,880	,451
	2.	132	35.4394	7.36534		
	3.	59	35.1525	6.40801		
	4. ya da daha fazla	36	34.3056	6.62816		
	Toplam	380	34.7921	6.83553		

Tablo 38 incelendiğinde öğrencilerin dünyaya geliş sırasına göre algılanılan sosyal destek puan ortalamaları arkadaştan alınan desteğe göre 1.çocuk olan öğrencilerin 74.3595, 2. çocuk olan öğrencilerin 74.2197, 3. çocuk olan öğrencilerin 74.3051, 4. ya da daha fazla çocuk sırasında olan öğrencilerin puan ortalamaları 73.8611; aileden alınan desteğe göre 1.çocuk olan öğrencilerin 47.5686, 2. çocuk olan öğrencilerin 49.8939, 3. çocuk olan öğrencilerin 48.5593, 4. ya da daha fazla çocuk sırasında olan öğrencilerin puan ortalamaları 48.6667; öğretmenden alınan desteğe göre 1.çocuk olan

öğrencilerin 34.2092, 2. çocuk olan öğrencilerin 35.4394, 3. çocuk olan öğrencilerin 35.1525, 4. ya da daha fazla çocuk sırasında olan öğrencilerin puan ortalamaları 34.3056 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamlar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş edilmiş arkadaşta alınan destek F: ,006; aileden alınan destek F: ,978; öğretmenden alınan destek F: ,880 değerine göre öğrencilerin dünyaya geliş sırasıyla algılanan sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.($p>0.05$) Sosyal destek algısının, dünyaya geliş sırasından etkilenmediği görülmektedir.

Tablo 39.Öğrencilerin Dünyaya Geliş Sırasına Göre AEÖ' den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Dünyaya geliş sırası	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Akademik Erteleme	1.	153	41.5425	11.27059	2,222	,085
	2.	132	39.3788	10.91013		
	3.	59	37.9153	8.60290		
	4. ya da daha fazla	36	38.3056	11.16581		
	Toplam	380	39.9211	10.81502		

Tablo 39 incelendiğinde öğrencilerin dünyaya geliş sırasına göre akademik erteleme puan ortalamalarına göre 1. çocuk olan öğrencilerin 41.5425, 2. çocuk olan öğrencilerin 39.3788, 3. çocuk olan öğrencilerin 37.9153, 4. ya da daha fazla sırada olan öğrencilerin puan ortalamaları 38.3056 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamlar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş akademik erteleme F:2,222 değerine göre öğrencilerin dünyaya geliş sırasıyla akademik ertelemeleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.($p>0.05$) Akademik ertelemenin, dünyaya geliş sırasından etkilenmediği görülmektedir.

12.Algılanan sosyoekonomik duruma göre öğrencilerin, psikolojik belirtilerinin algılanan sosyal destek ve akademik erteleme ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır? Sorusuna yönelik “Tek Yönlü Varyans Analizi (F Testi)”

tekniki kullanılmıştır. Bulgular Tablo 40,Tablo 41, Tablo 42, Tablo 43,Tablo 44’de yer almaktadır.

Tablo 40.Öğrencilerin Algılanan Sosyoekonomik Düzeye Göre KSE ’den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Ekonomik düzey	N	$\bar{X}$	Ss	F	P
Somatizasyon	Düşük	50	1.1543	.84285	6,137	,002
	Orta	311	.7664	.71543		
	Yüksek	19	.7895	.58003		
	Toplam	380	.8187	.73737		
OKB	Düşük	50	1.5267	.82435	2,200	,112
	Orta	311	1.3032	.78046		
	Yüksek	19	1.1667	.55277		
	Toplam	380	1.3259	.77949		
Kişiler Arası Duyarlılık	Düşük	50	1.5450	1.01982	4,933	,008
	Orta	311	1.1395	.82836		
	Yüksek	19	1.2763	.79011		
	Toplam	380	1.1999	.86285		
Depresyon	Düşük	50	1.6267	1.25743	7,002	,001
	Orta	311	1.0782	.91891		
	Yüksek	19	1.2544	.89472		
	Toplam	380	1.1592	.98375		
Anksiyete Bozukluğu	Düşük	50	1.1567	.89240	,066	,937
	Orta	311	1.0836	3.03504		
	Yüksek	19	.8860	.71590		
	Toplam	380	1.0833	2.76846		
Hostilite	Düşük	50	1.4680	.94468	,053	,948
	Orta	311	1.4167	1.05340		
	Yüksek	19	1.4211	.84825		
	Toplam	380	1.4237	1.02834		

Tablo 40' ın devamıdır.

Fobik Anksiyete	Düşük	50	.8960	.71855	2,295	,102
	Orta	311	.7293	.66518		
	Yüksek	19	.5368	.51230		
	Toplam	380	.7416	.66821		
Paranoid Düşünce	Düşük	50	1.5520	.77886	2,715	,067
	Orta	311	1.2797	.77846		
	Yüksek	19	1.2421	.78762		
	Toplam	380	1.3137	.78247		
Psikotizm	Düşük	50	1.0040	.73233	1,302	,273
	Orta	311	.8341	.69021		
	Yüksek	19	.8526	.58440		
	Toplam	380	.8574	.69173		

Tablo 40 incelendiğinde algılanan sosyoekonomik düzey değişkenine göre ergenlerin psikolojik belirti puanlarının ortalamaları somatizasyon da düşük seçeneği en yüksek, orta seçeneği en düşük; OKB 'de düşük seçeneği en yüksek, yüksek seçeneği en düşük; Kişiler arası duyarlılıkta düşük seçeneği en yüksek, orta seçeneği en düşük; Depresyonda düşük seçeneği en yüksek, orta seçeneği en düşük; Anksiyete bozukluğunda düşük seçeneği en yüksek, yüksek seçeneği en düşük; Hostilitede düşük seçeneği en yüksek, orta seçeneği en düşük; Fobik anksiyete düşük seçeneği en yüksek, yüksek seçeneği en düşük; Paranoid düşünmede düşük seçeneği en yüksek, yüksek seçeneği en düşük; Psikotizmde düşük seçeneği en yüksek, orta seçeneği en düşük çıkmıştır.

Ortalamlar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları incelendiğinde F değerlerinin (SOM:6,137; OKB:2,200; KAD:4,933; DEP:7,002; AB: ,066; HOS: ,053; FA:2,295; PD:2,715; PSİK:1,302) öğrencilerin algıladıkları eğitim düzeyleriyle somatizasyon, kişiler arası duyarlılık ve depresyon arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p<0.05$) diğer psikolojik belirtiler arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p>0.05$)

Bulunan bu sonuç üzerine, hangi grupların ortalamaları arasında fark olduğunu belirlemek için Tukey testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 41'de verilmiştir.

Tablo 41.Öğrencilerin Algıladıkları Sosyoekonomik Düzeylerine Göre KSE 'den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları

	(I) ekonomik düzey	(J) ekonomik düzey	Kareler Ortalaması (I-J)	Standart Sapma	P
Somatizasyon	Düşük	Orta	.38793(*)	.11088	,002
		Yüksek	.36481	.19608	,152
	Orta	Düşük	-.38793(*)	.11088	,002
		Yüksek	-.02311	.17195	,990
	Yüksek	Düşük	-.36481	.19608	,152
		Orta	.02311	.17195	,990
Kişiler Arası Duyarlılık	Düşük	Orta	.40548(*)	.13015	,006
		Yüksek	.26868	.23016	,473
	Orta	Düşük	-.40548(*)	.13015	,006
		Yüksek	-.13680	.20184	,777
	Yüksek	Düşük	-.26868	.23016	,473
		Orta	.13680	.20184	,777
Depresyon	Düşük	Orta	.54842(*)	.14757	,001
		Yüksek	.37228	.26102	,328
	Orta	Düşük	-.54842(*)	.14757	,001
		Yüksek	-.17614	.22888	,722
	Yüksek	Düşük	-.37228	.26102	,328
		Orta	.86831	1.21589	,755

* $p < 0.05$

Tablo 41’de görüldüğü gibi Tukey analizi sonucunda, algılanılan düşük sosyoekonomik düzeyi ile orta sosyoekonomik düzeyi arasında psikolojik belirtilerden somatizasyon açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p: ,002$) Algılanılan düşük sosyoekonomik düzeyi ile orta sosyoekonomik düzeyi arasında psikolojik belirtilerden kişiler arası duyarlılık açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p: ,006$) Algılanılan düşük sosyoekonomik düzeyi ile orta sosyoekonomik düzeyi arasında psikolojik belirtilerden depresyon açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p: ,001$) Bir başka deyişle, Algılanılan sosyoekonomik düzeyin düşük olan öğrencilerinin psikolojik belirtilerden somatizasyon, kişiler arası duyarlılık, depresyon açısından algılanan sosyoekonomik düzeyi orta olan öğrencilere göre daha yüksek puan aldıkları görülmektedir.

Tablo 42.Öğrencilerin Algılanan Ekonomik Düzeye Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Ekonomik düzey	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Arkadaştan Alınan Destek	Düşük	50	71.9000	13.95364	,770	,464
	Orta	311	74.3473	22.60106		
	Yüksek	19	78.9474	12.90337		
	Toplam	380	74.2553	21.27755		
Aileden Alınan Destek	Düşük	50	43.8200	12.75145	6,425	,002
	Orta	311	49.1286	10.77645		
	Yüksek	19	53.2105	14.78580		
	Toplam	380	48.6342	11.43251		
Öğretmenden Alınan Destek	Düşük	50	33.5800	8.24643	1,579	,208
	Orta	311	34.8682	6.61025		
	Yüksek	19	36.7368	6.16299		
	Toplam	380	34.7921	6.83553		

Tablo 42 incelendiğinde öğrencilerin algıladıkları sosyoekonomik düzeylerine göre algılanılan sosyal destek puan ortalamaları arkadaştan alınan desteğe göre düşük seçen öğrencilerin 71.9000, orta seçen öğrencilerin 74.3473, yüksek seçen öğrencilerin puan ortalamaları 78.9474; aileden alınan desteğe göre düşük öğrencilerin 43.8200, orta seçen öğrencilerin 49.1286, yüksek seçen öğrencilerin puan ortalamaları 53.2105; öğretmenden alınan desteğe göre düşük seçen öğrencilerin 33.5800, orta seçen öğrencilerin 34.8682, yüksek seçen öğrencilerin puan ortalamaları 36.7368 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş edilmiş arkadaştan alınan destek F: ,770; aileden alınan destek F:6,425; öğretmenden alınan destek F:1,579 değerine göre öğrencilerin algılanan sosyoekonomik düzeyle aileden alınan sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p<0.05$); arkadaştan ve öğretmenden alınan sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. ($p>0.05$)

Bulunan bu sonuç üzerine, hangi grupların ortalamaları arasında fark olduğunu belirlemek için Tukey testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 43'de verilmiştir.

Tablo 43.Öğrencilerin Algıladıkları Sosyoekonomik Düzeylerine Göre SDE 'den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları

	(I) ekonomik düzey	(J) ekonomik düzey	Kareler Ortalaması (I-J)	Standart Sapma	<i>p</i>
Aileden Alınan Destek	Düşük	Orta	-5.30862(*)	1.71752	,006
		Yüksek	-9.39053(*)	3.03791	,006
	Orta	Düşük	5.30862(*)	1.71752	,006
		Yüksek	-4.08191	2.66387	,277
	Yüksek	Düşük	9.39053(*)	3.03791	,006
		Orta	4.08191	2.66387	,277

* $p < 0.05$

Tablo 43’de görüldüğü gibi Tukey analizi sonucunda, algılanılan düşük sosyoekonomik düzeyi ile orta sosyoekonomik düzey arasında algılanılan sosyal destekteki aileden alınan sosyal destek açısından anlamlı fark bulunmuştur. ($p: ,006$) Algılanılan düşük sosyoekonomik düzeyi ile yüksek sosyoekonomik düzey arasında algılanılan sosyal destekteki aileden alınan sosyal destek açısından anlamlı fark bulunmuştur. ($p: ,006$)

Bir başka deyişle, algılanılan sosyoekonomik düzeyi yüksek ve orta olan öğrencilerinin aileden alınan sosyal desteğinin düşük olanlara göre sosyoekonomik düzeydeki öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmaktadır.

Tablo 44.Öğrencilerin Algılanan Sosyoekonomik Düzeye Göre AEÖ’ den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Ekonomik düzey	N	$\bar{X}$	Ss	F	<i>P</i>
Akademik Erteleme	Düşük	50	39.4800	14.01638	1,113	,330
	Orta	311	40.2026	10.24604		
	Yüksek	19	36.4737	10.27061		
	Toplam	380	39.9211	10.81502		

Tablo 44 incelendiğinde öğrencilerin algılanılan sosyoekonomik düzeylerine göre akademik erteleme puan ortalamalarına göre düşük seçen öğrencilerin 39.4800, orta seçen öğrencilerin 40.2026, yüksek seçen öğrencilerin puan ortalamaları 36.4737 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamlar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş akademik erteleme F:1,113 değerine göre öğrencilerin algılanan sosyoekonomik düzeyle akademik ertelemeleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.($p>0.05$)

13.Yaşamının çoğunu geçirdiği yere göre öğrencilerin, psikolojik belirtilerinin algılanan sosyal destek ve akademik erteleme ölçeklerinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark var mıdır? Sorusuna yönelik “Tek Yönlü Varyans Analizi (F Testi)” tekniği kullanılmıştır. Bulgular Tablo 45, Tablo 46, Tablo 47,Tablo 48’de yer almaktadır.

Tablo 45.Öğrencilerin Yaşamının Çoğunu Geçirdiği Yere Göre KSE ’den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Yaşanılan yer	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Somatizasyon	İl Merkez	202	.7967	.73561	,190	,827
	İlçe	73	.8415	.68245		
	Kasaba Köy	105	.8449	.78174		
	Toplam	380	.8187	.73737		
OKB	İl Merkez	202	1.2894	.76313	,477	,621
	İlçe	73	1.3767	.80700		
	Kasaba Köy	105	1.3603	.79499		
	Toplam	380	1.3259	.77949		
Kişiler Arası Duyarlılık	İl Merkez	202	1.1658	.83998	,410	,664
	İlçe	73	1.2083	.86399		
	Kasaba Köy	105	1.2595	.90930		
	Toplam	380	1.1999	.86285		
Depresyon	İl Merkez	202	1.1419	1.02872	,170	,844
	İlçe	73	1.2192	.92957		
	Kasaba Köy	105	1.1508	.93813		
	Toplam	380	1.1592	.98375		
Anksiyete Bozukluğu	İl Merkez	202	1.1493	3.71510	,123	,885
	İlçe	73	1.0000	.83518		
	Kasaba Köy	105	1.0143	.86883		
	Toplam	380	1.0833	2.76846		
Hostilite	İl Merkez	202	1.3653	.95916	1,994	,138
	İlçe	73	1.6384	1.40975		
	Kasaba Köy	105	1.3867	.81206		
	Toplam	380	1.4237	1.02834		

Tablo 45'in devamıdır.

Fobik Anksiyete	İl Merkez	202	.6693	.64302	2,543	,080
	İlçe	73	.8219	.59401		
	Kasaba Köy	105	.8248	.74972		
	Toplam	380	.7416	.66821		
Paranoid Düşünce	İl Merkez	202	1.2960	.77143	,188	,829
	İlçe	73	1.3616	.82506		
	Kasaba Köy	105	1.3143	.77948		
	Toplam	380	1.3137	.78247		
Psikotizm	İl Merkez	202	.8317	.71249	,662	,516
	İlçe	73	.9397	.73536		
	Kasaba Köy	105	.8495	.61817		
	Toplam	380	.8574	.69173		

Tablo 45 incelendiğinde yaşamının çoğunu geçirdiği yer değişkenine göre ergenlerin psikolojik belirti puanlarının ortalamaları somatizasyonda kasaba/köyde yaşayan en yüksek, il merkezi yaşayan seçeneği en düşük; OKB'de ilçede yaşayan en yüksek, il merkezi yaşayan en düşük; Kişiler arası duyarlılıkta kasaba köyde yaşayan en yüksek, il merkezi yaşayan en düşük; Depresyonda ilçede yaşayan en yüksek, il merkezde yaşayan en düşük; Anksiyete bozukluğunda il merkezde yaşayan en yüksek, ilçede yaşayan seçeneği en düşük; Hostilitede ilçede yaşayan en yüksek, il merkezi yaşayan seçeneği en düşük; Fobik anksiyete kasaba/köyde yaşayan en yüksek, il merkezi yaşayan en düşük; Paranoid düşünmede ilçede yaşayan en yüksek, il merkezi yaşayan en düşük; Psikotizmde ilçede yaşayan en yüksek, il merkezi yaşayan en düşük çıkmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları incelendiğinde F değerleri (SOM: ,190; OKB: ,477; KAD: ,410; DEP: ,170 AB: ,123; HOS:1,994; FA: 2,543; PD: ,188;PSİK: ,662) öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yer ile psikolojik belirtileri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.($p>0.05$)Psikolojik belirtilerin, yaşamının çoğunu geçirdiği yer değişkeninden etkilenmediği görülmektedir.

Tablo 46.Öğrencilerin Yaşamının Çoğunu Geçirdiği Yere Göre SDÖ 'den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Yaşanılan yer	N	$\bar{X}$	Ss	F	p
Arkadaştan Alınan Destek	İl Merkez	202	74.5297	12.64799	,233	,792
	İlçe	73	72.7397	13.64839		
	Kasaba Köy	105	74.7810	34.78063		
	Toplam	380	74.2553	21.27755		
Aileden Alınan Destek	İl Merkez	202	48.7475	12.64441	4,369	,037
	İlçe	73	50.9178	7.62079		
	Kasaba Köy	105	46.8286	10.96012		
	Toplam	380	48.6342	11.43251		
Öğretmenden Alınan Destek	İl Merkez	202	34.8416	6.28309	,355	,701
	İlçe	73	35.2466	6.57178		
	Kasaba Köy	105	34.3810	7.98482		
	Toplam	380	34.7921	6.83553		

Tablo 46 incelendiğinde öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdikleri yere göre algılanılan sosyal destek puan ortalamaları arkadaştan alınan desteğe göre il merkezde yaşayan öğrencilerin 74.5297, ilçede yaşayan öğrencilerin 72.7397, kasabada/köyde yaşayan öğrencilerin puan ortalamaları 74.7810; aileden alınan desteğe il merkezde yaşayan öğrencilerin 48.7475, ilçede yaşayan öğrencilerin 50.9178, kasabada/köyde yaşayan öğrencilerin puan ortalamaları 46.8286; öğretmenden alınan desteğe göre il merkezde yaşayan öğrencilerin 34.8416, ilçede yaşayan öğrencilerin 35.2466, kasabada/köyde yaşayan öğrencilerin puan ortalamaları 34.3810 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamalar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş edilmiş arkadaştan alınan destek F: ,233; aileden alınan destek F: 4,369; öğretmenden alınan destek F: ,355 değerine göre öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yerle sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

($p > .05$)

Bulunan bu sonuç üzerine, hangi grupların ortalamaları arasında fark olduğunu belirlemek için Tukey testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 47'de verilmiştir.

Tablo 47.Öğrencilerin Yaşamının Çoğunu Geçirdiği Yere Göre SDE 'den Aldıkları Toplam Puanlara İlişkin Tukey Testi Sonuçları

	(I) Yasadığı yer	(J) Yasadığı Yer	Kareler Ortalaması (I-J)	Standart Sapma	<i>p</i>
Aileden Alınan Destek	İl Merkez	İlçe	-2.17028	1.55387	,344
		Kasaba Köy	1.91895	1.36894	,341
	İlçe	İl Merkez	2.17028	1.55387	,344
		Kasaba Köy	4.08924(*)	1.73396	,049
	Kasaba/Köy	İl Merkez	-1.91895	1.36894	,341
		İlçe	-4.08924(*)	1.73396	,049

* $p < 0.05$

Tablo 47’de görüldüğü gibi Tukey analizi sonucunda, yaşamının çoğunu geçirdiği yer olarak ilçe ile kasaba/köy arasında algılanan sosyal destekteki aileden alınan sosyal destek açısından anlamlı fark bulunmuştur ($p: ,049$). Bir başka deyişle, yaşamının çoğunu geçirdiği yer olarak ilçede olan öğrencilerinin aileden sosyal desteğinin algılanan diğer yaşanılan yerdeki öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmaktadır.

Tablo 48.Öğrencilerin Yaşamının Çoğunu Geçirdiği Yere Göre AEÖ’ den Aldıkları Toplam Puanların Aritmetik Ortalama, Standart Sapmaları ve Varyans Analizi Sonuçları

	Yaşanılan yer	N	$\bar{X}$	Ss	F	<i>p</i>
Akademik Erteleme	İl Merkez	202	39.5842	10.97964	,842	,432
	İlçe	73	41.3973	10.26150		
	Kasaba Köy	105	39.5429	10.88403		
	Toplam	380	10.81502	.55480		

Tablo 48 incelendiğinde öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdikleri yere göre akademik erteleme puan ortalamalarına göre il merkezde yaşayan öğrencilerin 39.5842, ilçede yaşayan öğrencilerin 41.3973, kasabada/köyde yaşayan öğrencilerin puan ortalamaları 39.5429 olarak hesaplanmıştır.

Ortalamlar arasındaki bu farkın anlamlı olup olmadığı Tek Yönlü Varyans Analizi ile incelenmiş akademik erteleme F: ,842 değerine göre öğrencilerin yaşamını geçirdikleri yerle akademik ertelemeleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.($p>0.05$)Akademik ertelemenin, yaşamının çoğunu geçirdiği yer değişkeninden etkilenmediği görülmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Tartışma

Bu bölümde araştırmada ele alınan amaçlar doğrultusunda elde edilen bulguların, konuyla ilgili yapılmış çalışmaların desteğiyle tartışılmasına elde edilen sonuçlara yer verilmiş ve bu sonuçlardan yola çıkarak önerilerde bulunulmuştur.

1. Psikolojik belirtilerin sosyal destek algısı ve akademik ertelemeye ilişkin bulguların yorumu:

Öğrencilerin genel psikolojik belirtilerinin sosyal destek algısı ile negatif doğrusal ilişki; akademik erteleme davranışı ile pozitif doğrusal ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan analiz sonucu öğrencilerin psikolojik belirtileri ile sosyal destek algısı arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuç, psikolojik belirtilerin azaldıkça öğrencilerin sosyal destek algısı düzeylerinin arttığını göstermektedir.

Psikolojik belirtiler ve sosyal destek algısı arasındaki ilişki ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde Bayram (1999), tarafından yapılan çalışmada, bir grup gençte ruhsal belirti ve sosyal destek ilişkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda ruhsal belirti ile sosyal destek arasında yüksek düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur, algılanan sosyal destek düzeyi arttıkça, ruh sağlığı düzeyinin daha iyi olduğu, algılanan sosyal destek düzeyi azaldıkça da ruh sağlığı düzeyinin bozulmakta olduğu ve ruhsal belirtilerde artış olduğu gözlenmiştir. Bayram'ın çalışmaları araştırma bulgularını desteklemektedir.

Yapılan analiz sonucu öğrencilerin psikolojik belirtileri ile akademik erteleme arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu sonuç, görülen psikolojik belirtiler arttıkça öğrencilerin akademik erteleme davranışlarının da arttığını göstermektedir.

2. Öğrencilerin cinsiyetlerine göre psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından bir farklılık olup olmadığına ilişkin bulguların yorumu:

Öğrencilerin cinsiyete göre psikolojik belirti düzeylerine bakıldığında, kız ve erkek öğrencilerin somatizasyon, okb, kişiler arası duyarlılık, depresyon, fobik anksiyete,

paranoid düşünce, psikotizm arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Somatizasyon, okb, kişiler arası duyarlılık, depresyon, fobik anksiyete, paranoid düşünce, psikotizm belirtileri erkeklere göre kızlarda daha fazla yaşandığı tespit edilmiştir. Bu durum kız öğrencilerin ergenlik dönemindeki duygusal yoğunluğu daha fazla yaşamasından kaynaklanıyor olabilir. Sarı'nın (2008) araştırmasında da kız öğrencilerin psikolojik belirti puan ortalamaları erkeklerin puan ortalamalarından fazla hesaplanmıştır. Ortalamalar arasındaki farkın anlamlılık testi t testi ile sınanmış, t değeri 0,05 düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Sonuçlardan kız öğrenciler için olaylar ve yaşananların kendilerinde bıraktığı psikolojik etki, erkek öğrencilere göre daha fazladır olduğunu tespit etmiştir.

Yapılan analiz sonucu öğrencilerin cinsiyetleri ile sosyal destek algısı arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Cinsiyetin sosyal destek algısını etkilemediği ortaya çıkmıştır. Cinsiyet ve algılanan sosyal destek ilişkisi ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde bazı bulgular bu araştırmayı desteklerken bazıları desteklememektedir. Çakır'ın (1993) 12-22 yaş grubundaki gençlerde çok yönlü algılanan sosyal destek ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik araştırmasını yaptığı çalışmasında cinsiyete göre kızlar ve erkekler arasında sosyal destek kaynakları arasında fark bulunmamıştır. Çakır'ın çalışması araştırma bulgularını destekler yöndedir. Ancak Güngör (1996), Erdeğer (2001) ve Soylu'nun (2002) araştırmaları farklı sonuçlar vermektedir. Güngör'e (1996) göre kızların aile ve arkadaş desteği algılarının, erkeklerin destek algılarından daha fazladır. Erdeğer (2001) ise kız öğrencilerin sosyal destek düzeylerinin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Soylu (2002) ise kızların algıladıkları sosyal destek düzeylerinin daha düşük olduğunu ortaya koymuştur (Akt.Demirtaş, 2007).

Yapılan analiz sonucu öğrencilerin cinsiyetleri ile akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla akademik erteleme davranışında bulunduğu tespit edilmiştir. Birçok alanda kızların sorumluluk alma ve yerine getirme davranışı erkeklere oranla daha fazla olabilir. Bu kız çocuklarının yetiştirme tarzlarından, kültürel etkenlerden kaynaklanıyor olabilir. Örneğin, Burka ve Yuen'e (1983) göre erkek egemen toplumlarda başarı rolü daha çok erkeklere yüklenmiştir ve kadınlar bu anlamda daha geri planda kalmaktadırlar. Başarılı olmanın

toplumdan dışlanma riskini beraberinde getirdiğini düşünen kadınlar, başarılı olmaktan kaçınmakta ve kendilerini başarıya götürecekt işlerini ertelemektedirler. Bununla birlikte, kadınlar kendi başarılarını şans faktörüne, başarısızlıklarını da düşük düzeyde gördükleri yeteneklerine bağlamakta, erkekler ise başarılarını daha çok bireysel yeteneklerine bağlamaktadırlar. Cinsiyet ile akademik erteleme ilişkisi ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde Senecal, Koestner ve Vallenard (1995), bayan öğrencilerin erteleme eğilimi düzeyleri ile erkek öğrencilerin erteleme eğilimi düzeyleri arasında ($t = 3.38, p < .001$) anlamlı bir farklılık olduğunu görmüşlerdir. Bayan öğrencilerin erkek öğrencilere oranla akademik görevleri erteleme eğilimlerinin daha düşük olduğunu rapor etmişlerdir. Diğer bir çalışmada, Washington (2004), kız öğrencilerin erteleme eğilimi düzeylerinin erkek öğrencilerinkinden yüksek olduğunu rapor etmiştir. Aydoğan (2008) araştırmasında erkek öğrencilerin, kız öğrencilerden daha fazla akademik erteleme davranışında buldukları sonucu elde etmiştir. Ayrıca bu çalışmada erkek öğrencilerin durumluluk kaygıları kız öğrencilerden daha fazla olduğu ve benlik saygısı ile öz-yeterlilik inançlarının cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olmadığı sonucu elde edilmiştir. Çakıcı (2003), lisede öğrenim gören erkek öğrencilerin hem akademik hem de genel erteleme davranışını kızlardan daha fazla gösterdiğini bulmuştur. Yapılan çalışmalardan bazıları akademik ertelemenin hiçbir alanı için önemli bir cinsiyet farkının olmadığı sonucunu bulmuşlardır (Ferrari b, Ferrari, 1992, 2000; Kachgal, Hansen ve Nutter, 2001; Solomon ve Rothblum, 1984). Bu çalışma araştırma bulgularını desteklemektedir.

3. Öğrencilerin yaşlarına göre psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından bir farklılık olup olmadığına ilişkin bulguların yorumu:

Öğrencilerin yaşlarıyla ilgili psikolojik belirti düzeyleriyle psikolojik belirtilerden sadece arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Yapılan analiz sonucu öğrencilerin yaşlarıyla ilgili sadece aileden alınan sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Aileden alınan sosyal desteğin 15 yaşındaki öğrencilerin 17 yaşındaki öğrencilere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucun çıkmasında yaş büyüdükçe ergen için sosyal çevresine bakış açısının değişmesi ergen için kendisi ve arkadaş çevresi daha önemli hal almakta olması neden olabilir.

Yaş ile algılanan sosyal destek ilişkisi ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde Cheng ve Chan (2004) ergenlik dönemindeki gençlerin algıladıkları sosyal destek kaynakları ve düzeyi ile ilgili çalışmalarında (14 yaş ve daha küçük, 15 yaş ve daha büyük olarak gruplandırılmış) yaşa göre sosyal destek düzeyinde anlamlı farklılıklar çıkmadığını belirtmiştir. Sosyal destek kaynaklarında yaşa göre anlamlı farklılıklar bulunduğunu, yaşı büyük olanlar daha çok arkadaşlarından, yaşı küçük olanlar ise ailelerinden sosyal destek aldıklarını belirtmiştir. Bu araştırma 15 yaşındaki öğrencilerin 17 yaşındaki öğrencilere göre aileden alınan sosyal desteğin daha fazla olmasını desteklemektedir.

Yapılan analiz sonucu öğrencilerin yaşlarıyla ile akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yaş değişkeninin akademik ertelemeyi etkilemediği ortaya çıkmıştır.

4. Öğrencilerin sınıf düzeylerine göre psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından bir farklılık olup olmadığına ilişkin bulguların yorumu:

Öğrencilerin sınıf düzeylerine ile psikolojik belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sınıf düzeyi değişkeninin psikolojik belirtileri etkilemediği ortaya çıkmıştır.

Yapılan analiz sonucu öğrencilerin sınıf düzeylerine ile aileden ve öğretmenden alınan sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Aileden alınan sosyal desteğin 9.sınıfa giden öğrenciler 11. Sınıfa giden öğrencilere göre; öğretmenden alınan sosyal desteğin 9.sınıfa giden öğrenciler 10. sınıfa giden öğrencilere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bir başka deyişle, 9.sınıf öğrencilerinin aileden ve öğretmenden sosyal desteğinin diğer sınıf düzeyindeki öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulunmaktadır. Bu bulgulara göre öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça alınan sosyal destek düzeyinin azalmakta olduğu ortaya çıkarmıştır. Liseye yeni başlayan öğrencilerin sosyal destek algılarının daha fazla olması ergenliğe geçiş aşamasında olmalarından kimliklerinin henüz oturmamış olmalarından kaynaklanıyor olabilir.

Yapılan analiz sonucu öğrencilerin sınıf düzeylerine ile akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sınıf düzeyi değişkeninin akademik ertelemeyi

etkilemediği ortaya çıkmıştır. Bu sonucun çıkması sınıf düzeyinden ziyade akademik erteleme davranışının bireysel nedenlerden kaynaklanıyor olabilir.

5. Öğrencilerin okul türlerine göre psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından bir farklılık olup olmadığına ilişkin bulguların yorumu:

Öğrencilerin okul türü ile psikolojik belirtiler ve sosyal destek algısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Okul türü değişkeninin psikolojik belirtileri ve sosyal destek algısını etkilemediği ortaya çıkmıştır.

Yapılan analiz sonucu öğrencilerin okul türlerine göre akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Akademik ertelemenin fen lisesine giden öğrencilerde anadolu lisesine, meslek lisesine ve düz liseye giden öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç fen lisesine giden öğrencilerin daha yoğun tempoda ders çalışmalarından ve bunun sonucu olarak bıkkınlıktan kaynaklanıyor olabilir.

6. Öğrencilerin algılanan eğitim düzeyi ile psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından bir farklılık olup olmadığına ilişkin bulguların yorumu:

Öğrencilerin algıladıkları eğitim düzeyleri ile psikolojik belirti düzeyleri arasında sadece anksiyete bozukluğu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Anksiyeteyi algılanan eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin algılanan eğitim düzeyleri orta ve yüksek olan öğrencilere göre daha fazla yaşadıkları tespit edilmiştir. Bu sonuç eğitim düzeyindeki düşüşün beraberinde kaygıyı da getirdiğini ortaya çıkarmıştır.

Yapılan analiz sonucu öğrencilerin algıladıkları eğitim düzeyleri ile aileden ve öğretmenden alınan sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Aileden alınan sosyal desteğin algılanan eğitim düzeyi yüksek öğrencilerin algılanan eğitim düzeyleri orta ve düşük olan öğrencilere göre; Öğretmenden alınan sosyal desteğin algılanan eğitim düzeyi yüksek öğrencilerin algılanan eğitim düzeyleri orta ve düşük olan öğrencilere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Algılanan eğitim düzeyi ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişki ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde (AKT Demirtaş, 2007) öğrencilerin algılanan sosyal destek aile alt ölçeğinden aldıkları puanlara göre; akademik başarı durumu düşük olanlarla orta ve yüksek olanlar arasında,

yüksek olanlarla da orta olanlar arasında anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Ayrıca ortalamaları dikkate alındığında akademik başarısı yüksek olanların orta olanlarla düşük olanlara göre algılanan sosyal destek aile alt ölçeğinden daha yüksek puan aldıkları görülmektedir. Demirtaş' ın çalışması araştırma bulgularını desteklemektedir.

Yapılan analiz sonucu algılanan eğitim düzeyine göre akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Düşük algılanan eğitim düzeyin akademik erteleme açısından orta ve yüksek algılanan eğitim düzeyine göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Algılanan eğitim düzeyi ve akademik erteleme arasındaki ilişki ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde akademik başarı ile akademik erteleme arasında negatif bir ilişki olduğunu, akademik erteleme davranışı gösteren öğrencilerin daha düşük akademik başarıya sahip olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Beswick, Rothblum ve Mann,1988; Rothblum, Solomon ve Mukarami, 1986). Bu durum araştırma bulgularımızı destekliyor.

7. Öğrencilerin annelerinin ve babalarının yaşama durumları ile psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından bir farklılık olup olmadığına ilişkin bulguların yorumu:

Öğrencilerin anne ve baba yaşama durumları ile psikolojik belirtileri, sosyal destek algısı ve akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Anne ve baba yaşama durumlarının psikolojik belirtileri, sosyal destek algısını ve akademik ertelemeyi etkilemediği ortaya çıkmıştır. Anne ve babanın yaşama durumları ve algılanan sosyal destek arasındaki ilişki ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde (AKT Başer, 2006) üniversite öğrencilerinin ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyinin kendini kabul düzeyini nasıl etkilediğinin incelendiği araştırmada ailenin öz-üvey-hayatta oluşu ile aileden algılanan sosyal destek düzeyi arasında anlamlı bir fark olmadığını tespit edilmiştir. Anlamlı bir farkın olmayışı, anne-babanın öz-üvey-hayatta oluşu aileden algılanan sosyal destek düzeyini etkilemediğini görülmüştür. Başer'in çalışması araştırma bulgularını desteklemektedir.

8. Öğrencilerin annelerinin ve babalarının öz-üvey olma durumları ile psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından bir farklılık olup olmadığına ilişkin bulguların yorumu:

Araştırmada karşılaştırmaya uygun denek sayısı yeterli olmadığı için bu konuda karşılaştırma yapılamamıştır. Uygun denek sayısının yeterli olmayışı çalışma grubu sayısının az olmasına bağlanabilir.

9. Öğrencilerin ebeveynlerinin evlilik durumları ile psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından bir farklılık olup olmadığına ilişkin bulguların yorumu:

Öğrencilerin ebeveynlerinin evlilik durumları ile psikolojik belirtileri, sosyal destek algısı ve akademik erteleme arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Ebeveynlerin evlilik durumlarının psikolojik belirtileri, sosyal destek algısını ve akademik ertelemeyi etkilemediği görülmüştür.

10. Öğrencilerin kardeş sayıları ile psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından bir farklılık olup olmadığına ilişkin bulguların yorumu:

Öğrencilerin kardeş sayıları ile psikolojik belirtileri, sosyal destek algısı ve akademik erteleme arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Kardeş sayısının psikolojik belirtileri, sosyal destek algısını ve akademik ertelemeyi etkilemediği görülmüştür.

11. Öğrencilerin dünyaya geliş sıraları ile psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından bir farklılık olup olmadığına ilişkin bulguların yorumu:

Öğrencilerin dünyaya geliş sırasına ile psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Dünyaya geliş sırası ve akademik erteleme arasındaki ilişki ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde Leslie (2005), doğum sırasının erteleme eğilimi üzerinde etkili olup olmadığını incelemek üzere 75 üniversite öğrencisiyle çalışmıştır. Yapılan analizlerde doğum sırasının erteleme eğilimi üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığını rapor etmiştir. Leslie'nin

araştırması akademik erteleme açısından elde edilen araştırma bulgularını desteklemektedir.

12. Öğrencilerin algıladıkları sosyoekonomik düzey ile psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından bir farklılık olup olmadığına ilişkin bulguların yorumu:

Öğrencilerin algılanan sosyoekonomik düzeye ile psikolojik belirti düzeyleri arasında somatizasyon, kişiler arası duyarlılık ve depresyon arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Somatizasyonu, kişiler arası duyarlılığı ve depresyonu algılanan sosyoekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin algılanan sosyoekonomik düzeyi orta olan öğrencilere göre daha fazla yaşadıkları tespit edilmiştir. Sosyoekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin psikolojik belirtileri daha yoğun yaşadığı gözlenmiştir.

Yapılan analiz sonucu öğrencilerin algılanan sosyoekonomik düzeye ile sadece aileden alınan sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Aileden alınan sosyal desteğin algılanan sosyoekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerin algılanan sosyoekonomik düzeyleri orta ve düşük olan öğrencilere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Sosyoekonomik düzey yükseldikçe sosyal çevre ile ilgili beklentilerin değişmesinden kaynaklanıyor olabilir. Algılanan sosyoekonomik düzey ve sosyal destek algısı arasındaki ilişki ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde Bayram (1999), tarafından yapılan çalışmada, bir grup gençte ruhsal belirti ve sosyal destek ilişkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda ekonomik düzey ve aylık gelir düzeyi değişkenleri ele alındığında, ekonomik ve gelir düzeyinin düşmesine bağlı olarak algılanan arkadaş, aile ve total destek düzeylerinin de düştüğü, basan düzeyi yükseldikçe algılanan arkadaş, aile ve total destek düzeylerinin de yükseldiği bulunmuştur. Bayram'ın çalışması araştırma aileden alınan sosyal destek bulgusunu desteklemektedir.

Yapılan analiz sonucu öğrencilerin algılanan sosyoekonomik düzeye ile akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Algılanan sosyoekonomik düzey ve akademik erteleme arasındaki ilişki ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde Soylu (2002) üniversite sınavına hazırlanan öğrencileri ailelerinden sosyal destek algılayıp-algılamama durumlarına göre psikolojik belirtiler yönünden karşılaştırdığı araştırmasında sosyoekonomik düzeyi yüksek olanların

algıladıkları sosyal destek düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Soylu' nun çalışması araştırma bulgularını desteklemektedir.

13. Öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yer ile psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme açısından bir farklılık olup olmadığına ilişkin bulguların yorumu:

Öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yer ile psikolojik belirtiler ve akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yaşamını geçirdiği yerin psikolojik belirtileri ve akademik ertelemeyi etkilemediği ortaya çıkmıştır.

Yapılan analiz sonucu öğrencilerin yaşamının çoğunu geçirdiği yer ile sadece aileden alınan sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Aileden alınan sosyal desteğin ilçede yaşamış olan öğrencilerin köy/kasabada yaşamış olan öğrencilere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçta sosyokültürel değerler etkili olmuş olabilir.

Sonuçlar

- 1.** -Genel psikolojik belirtiler ve genel sosyal destek algısı arasında negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
-Genel psikolojik belirtiler ve akademik erteleme arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.
- 2.** -Cinsiyete göre psikolojik belirti düzeylerine bakıldığında, kız ve erkek öğrencilerin somatizasyon, OKB, kişiler arası duyarlılık, depresyon, fobik anksiyete, paranoid düşünce ve psikotizm arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Somatizasyon, okb, kişiler arası duyarlılık, depresyon, fobik anksiyete, paranoid düşünce, psikotizm belirtileri erkeklere göre kızlarda daha fazla yaşandığı tespit edilmiştir.
-Cinsiyete göre sosyal destek algısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.
-Cinsiyete göre akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur.
.Erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre daha fazla akademik erteleme davranışında bulunduğu tespit edilmiştir.

3. -Yaşa göre psikolojik belirti düzeyleri arasında sadece hostilite arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

-Yaşa göre sadece aileden alınan sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Aileden alınan sosyal desteğin 15 yaşındaki öğrencilerin 17 yaşındaki öğrencilere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

-Yaşa göre akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4. -Sınıf düzeylerine göre psikolojik belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

-Sınıf düzeylerine göre aileden ve öğretmenden alınan sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Aileden alınan sosyal desteğin 9.sınıfa giden öğrenciler 10. ve 11. Sınıfa giden öğrencilere göre; öğretmenden alınan sosyal desteğin 9.sınıfa giden öğrenciler 10. sınıfa giden öğrencilere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

-Sınıf düzeylerine göre akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

5. -Okul türlerine göre psikolojik belirti düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

-Okul türlerine göre sosyal destek algısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

-Okul türlerine göre akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Akademik ertelemenin fen lisesine giden öğrencilerde anadolu lisesine, meslek lisesine ve düz liseye giden öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

6. -Algılanan eğitim düzeyine göre psikolojik belirti düzeyleri arasında sadece anksiyete arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Anksiyeteyi algılanan eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin algılanan eğitim düzeyleri orta ve yüksek olan öğrencilere göre daha fazla yaşadıkları tespit edilmiştir.

-Algılanan eğitim düzeyine göre aileden ve öğretmenlerden alınan sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Aileden alınan sosyal desteğin algılanan eğitim düzeyi yüksek öğrencilerin algılanan eğitim düzeyleri orta ve düşük olan öğrencilere göre; Öğretmenlerden alınan sosyal desteğin algılanan eğitim düzeyi yüksek öğrencilerin algılanan eğitim düzeyleri orta ve düşük olan öğrencilere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

-Algılanan eğitim düzeyine göre akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Düşük algılanan eğitim düzeyin akademik erteleme açısından orta ve yüksek algılanan eğitim düzeyine göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

7. Anne ve babanın yaşama durumuna göre psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.
8. Anne ve babanın öz-üvey olma durumuna göre psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.
9. Ebeveynlerin evlilik durumlarına göre psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.
10. Kardeş sayısına göre psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.
11. Dünyaya geliş sırasına göre psikolojik belirtiler, sosyal destek algısı ve akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.
12. -Algılanan sosyoekonomik düzeye göre psikolojik belirti düzeyleri arasında somatizasyon, kişiler arası duyarlılık, depresyon arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Somatizasyonu, kişiler arası duyarlılığı, depresyonu algılanan sosyoekonomik düzeyi düşük olan öğrencilerin algılanan sosyoekonomik düzeyi orta olan öğrencilere göre daha fazla yaşadıkları tespit edilmiştir.

-Algılanan sosyoekonomik düzeye göre sadece aileden alınan sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Aileden alınan sosyal desteğin algılanan sosyoekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerin algılanan

sosyoekonomik düzeyleri orta ve düşük olan öğrencilere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

-Algılanan sosyoekonomik düzeye göre akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

13. –Yaşamının çoğunu geçirdiği yer ile psikolojik belirtiler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

-Yaşamının çoğunu geçirdiği yer ile sadece aileden alınan sosyal destek arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Aileden alınan sosyal desteğin ilçede yaşamış olan öğrencilerin köy/kasabada yaşamış olan öğrencilere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

-Yaşamının çoğunu geçirdiği yer ile akademik erteleme arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda öğrencilere, anne-babalara, öğretmenlere ve psikolojik danışmanlara aşağıdaki öneriler sunulmuştur.

1. Bu araştırma, Düzce ilinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi okullardan seçilen 380 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın farklı liselerde okuyan öğrenciler üzerinde yapılmasının yararlı olacağı düşünülmüştür.
2. Bireysel ve sosyal açıdan önem taşıyan ergen ruh sağlığına ilişkin olarak, psikolojik belirtiler konusunda erken saptamalar yapılması ve koruyucu ruh sağlığı hizmetlerinin artırılması için çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca psikolojik belirtilerle ilgili bu yaş grubuna ya da farklı yaş gruplarına daha kapsamlı bir araştırma yapılabilir.
3. Araştırma sonucunda, algılanan sosyal desteğin psikolojik belirtileri belirleyen önemli bir değişken olduğu saptanmıştır. Psikolojik belirtiler arttıkça alınan sosyal destek algısı azaldığı için ergendeki sosyal destek algısını artırmak gerekmektedir. Bu sonuca göre, ebeveynlere ve öğretmenlere ergenlerde sosyal

desteğin ve iletişimin önemi ile ilgili eğitim seminerlerinin verilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

4. Ayrıca araştırmada arkadaştan alınan sosyal desteğin herhangi bir psikolojik belirtiyi etkilemediği gözükmektedir. Ergenin içinde bulunduğu dönem arkadaş grubunun öneminin ve desteğinin arttığı bir dönemdir. Bu sebeple ergendeki herhangi psikolojik belirtilerine ya da ergenlik dönemi sorunlarının giderilmesinde etkili olabileceği akran grubu eğitimiyle ilgili çalışmalar ve araştırmalar yapılabilir.
5. Araştırma sonucu akademik erteleme psikolojik belirtileri belirleyen önemli bir değişken olduğu saptanmıştır. Psikolojik belirtiler arttıkça akademik erteleme davranışı da artmıştır. Öğrencilerin akademik gelişmelerini artırmayı, yaşam boyu öğrenme alışkanlığı kazandırmak ve akademik erteleme eğilimlerini azaltmayı hedef alan eğitim seminerler verilebilir. Bireyle ve grupta psikolojik danışma yapılabilir.
6. Algılanan eğitim düzeyinin psikolojik belirtileri, sosyal destek algısını ve akademik ertelemeyi belirleyen önemli bir değişken olduğu bulunmuştur. Eğitim düzeyleri düşük olan öğrencilere yönelik gerek özgüven artırıcı gerekse farklı konularda destek sağlayacak çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- AARQ, L., E. HAUGLAND., S.HETLAND, J., TORSHEIM, T., SAMDAL, O. & WOLD, B. (2001), “Psychological And Somatic Complaints Among Adolescents”, *Tidsskr Nor Laegeforen*, 121(25): 2923- 2927.
- ACKERMAN, D. S. And Gross, B. L. (2005), ‘‘My Instructor Made Me Do It: Task Characteristics of Procrastination’’, *Journal of Marketing Education*, 27(1), 5-13.
- AKBAY, S.E. (2009), *Cinsiyete Göre niversite ğrencilerinde Akademik Erteleme Davranışı: Akademik Güdülenme, Akademik Azyeterlik ve Akademik Yükleme Stilllerinin Rolü*, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AKKAYA, E. (2007), *Academic Procrastination Among Faculty of Education Students: The Role of gender, Age, Academic Achievement, Perfectionism and Depression*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- ALLEN, J.P. HAUSER, S.T. EICKHOLT, C. BELL, K.L. & O’CONNOR, T.G. (1994), ‘‘Autonomy and relatedness in family interactions and predictors of expressions of negative adolescent affect’’, *Journal of Research of Adolescence*, 4 (4), 535-552.
- ALPER, Y. (1999), *Bütün Yönleriyle Depresyon*, Gendaş Yayınları, İstanbul.
- ALPTEKİN K., AKVARDAR Y., AKDEDE B. (2005), ‘‘Obsesif Kompulsif Bozuklukta Yaşam Kalitesi: Bilişsel İşlevler ve Klinik Bulgularla İlişkisi’’, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(1): 13-19
- ALVER, B. (2003), *Çeşitli Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Çalışanların Empatik Becerileri, Karar Stratejileri ve Psikolojik Belirtileri*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ANSON, JG. (1989), ‘‘Effect of Inertia on Simple Reaction Time’’, *Journal of Mot. Behaviour*, 21: 60-71.

- ARMSDEN, G.C. Greenberg, M.T. (1987), “The Inventory of Parent and Peer Attachment Individual Differences and Their Relationship to Psychological Well-Being in Adolescence”, *Journal of Youth and Adolescence*, 16(5):427-454.
- ASTI N., ACAR G., BAĞCI H., & BAĞCI İ. (2005), “Sağlık Bakım Profesyonele Olarak Yetiştirilecek Öğrencilerin Ruhsal Durumları Ve Yaklaşımlar”, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Muğla Üniversitesi.
- AYDIN, B. (2005), *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*, 2. Baskı, İstanbul: Atlas Yayınevi.
- AYDOĞAN, D. (2008), *Akademik Erteleme Davranışının Benlik Saygısı, Durumluluk Kaygı ve Özyeterlik ile Açıklanabilirliği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- BARBAROĞLU, A. (2006), *Lösemi Hastası Olan Çocukların ve Annelerinin Umutsuzluk Düzeyleri ile Annelerin Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Küreselleşen Dünyada; Sosyal Hizmetlerin Konumu Hedefleri ve Geleceği Sempozyum Sunum Kitabı, Tc Baş bakanlık SHÇEK, 384-396.
- BALKIS, M. (2006), *Öğretmen Adaylarının Davranışlarındaki Erteleme Eğilimlerinin Düşünme ve Karar Verme Tarzları ile İlişkinin İncelenmesi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- BAŞER, Z. (2006), *Üniversite Öğrencilerinin Ailelerinden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyinin Kendini Kabul Düzeyi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BAŞTÜRK, D. (2002), *Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerde Algılanan Sosyal Desteğin Akademik Başarı Üzerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- BESWICK, G., ROTHBLUM, E. D., & MANN, L. (1988), “Psychological Antecedents of Student Procrastination”, *Australian Psychologist*, 23 (2), 207-217.
- BAYRAKTAR, M.M. (2007), *Gençlik Döneminde Görülen Bazı Psikolojik Belirtiler Ve Din Eğitimi İlişkisi -Obsesif Kompulsif Belirti Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi.

- BAYRAM, D. (1999), *Bir Grup Gençte Ruhsal Belirti İle Sosyal Destek İlişkisi*, Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- BECK, A.T. (2008), *Bilişsel Terapi ve Duygusal Bozukluklar*, Çev. Veysel Öztürk, Aysun Türkcan, 2.Basım, Litera Yayıncılık, İstanbul.
- BROWNLOW, S. and REASINGER, D. R. (2000), ‘Putting off Until Tomorrow What is Better Done Today: Academic Procrastination as a Function of Motivation Toward College Work’, *Journal of Social Behavior & Personality*, Special Issue, Vol. 15 Issue 5, 15-35, 4.
- BOYCE, P., PARKER, G., BARNETT, B., COONEY, M. & SMITH, F. (1991), ‘Personality As A Vulnerability Factor To Depression’, *British Journal of Psychiatry*, 159, 106-114.
- BUDAK, S. (2000), *Psikoloji Sözlüğü*, Bilim Ve Sanat Yayınları, Ankara.
- BUDAK, S. (2001), *Psikoloji Sözlüğü*, Bilim ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- CHAPMAN, P. L., MULLIS, R. L. (1999), ‘Adolescent Coping Strategies and Self Esteem’, *Child Study Journal*, 29:69-77.
- CARR-GREGG M. R., ENDERBY K. C. ve GROVER S. R.(2003), ‘Risk-taking behavior of young women in Australia: screening for health risk behaviors’, *Medical Journal of Australia*, 178, (12), 601-604.
- CHENG,SHEUNG-TAK;CHAN,ALFREDC.M. (2004), ‘The Multidimensional Scale Of Perceived Social Support: Dimensionality And Age Gender Differences In Adolescents’, *Personality And Individual Differences*, 37,1359-1369.
- COHEN, S. (2004), ‘Social Support And Health’ *American Psychologist*, 676-682.
- COWAN, M.K. (2000), ‘Child and Adolescent Health. Stanhope M., Lancaster J. Community Public Health Nursing’, *Fifth Edition*, USA: Mosby.
- ÇAKIR, H.Y. (1993), *12-22 Yaş Grubundaki Gençlerde Çok Yönlü Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Güvenirlik ve Geçerlik Araştırması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- ÇAKICI, Ç. D. (2003), *Lise ve Üniversite Öğrencilerinde Genel Erteleme ve Akademik Erteleme Davranışının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- ÇELİKKOL , (?), *Ruh Hastalıkları*, 155.
- ÇUHADAROĞLU, F., CANAT, S., KILIÇ, E., ŞENOL, S., RUGANCI, N., ÖNCÜ, B., HOŞGÖR, A.G., IŞIKLI, S., AVCI, A. (2004), *Ergen ve Ruhsal Sorunlar. Durum Saptama Çalışması*, Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Raporları, Ankara.
- DACEY J.S.& TRAVERS, J.F. (1996),“Human development. Third edition”, *Chicago: Benchmark Publishers*.
- DEMİRTAŞ, A.S. (2007), *İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek ve Yalnızlık Düzeyleri ile Stresle Başa Çıkma Düzeyleri Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- DENİZ, M.E. (2006), *Kişisel Rehberlik* (Editörler: M. E. Deniz ve A. Erözkan), Psikolojik Danışma ve Rehberlik, Tek Ağaç Eylül Yayınları, Ankara.
- DENİZ, M.E., S. AVŞAROĞLU, E. HAMARTA (2004), “Psikolojik Danışma Servisine Başvuran Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Belirti Düzeyleri”, *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, Malatya.
- DENİZ, M.E, TRAŞ, Z., AYDOĞAN, D. (2007), “Akademik Erteleme ve Denetim Odağının Duygusal Zeka Yeteneklerine Göre İncelenmesi”, *IX. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- DİNÇEL, E. (2006), *Ergenlik Dönemi Gelişimsel Ödevleri ve Psikolojik Problemler*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Psikoloji Bölümü.
- DÜZGÜN, Ş. (1995), *Lise Öğrencilerinin Psikolojik Belirtileri İle Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişkiler*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- EICHORN D.H. (1995), *Biyolojik Gelişim*, J. F. ADAMS (ED) *Ergenliği Anlamak*, (81-110) (Çev. Z. Atbasoglu) B. Onur (Ed.), İmge Yayınevi, Ankara.
- ELLIS, A., & KNAUS, W. J. (1977), *Overcoming Procrastination*, Signet Books, New York.

- EKER, D., Arkar, H., Yıldız, H. (2001), “Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek Ölçeği'nin Gözden Geçirilmiş Formunun Faktör Yapısı, Geçerlik ve Güvenirliği”, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2001, 12 (1): 17-25.
- EKŞİ, “Çocuk ve ...”, 327; OĞUZ E.B., *Obsesif Kompulsif Bozukluk*, Erişim: [http://psikiyatri.net/psikiyatri_net/content/view/70/9/], Erişim Tarihi: 20 Mart 2007.
- ERDEĞER, N. (2001), *Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- EROĞLU A. H. (1998), *Ergen ve Uyum*.
- EROL, M. (1992), *Geniş Aileden Çekirdek Aileye Geçiş Sürecinde Aile İçi İlişkilerde Meydana Gelen Değişmelerin Aile Üyeleri Üzerindeki Etkileri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ESSAU, C. A., CONRADT, J. & PETERMANN F. (2000), “Frequency, Comorbidity, and Psychosocial Impairment of Anxiety Disorders in German Adolescents”, *Journal of Anxiety Disorders*, 14(3): 263- 279.
- ESKİN, M. (2000), “Ergen Ruh Sağlığı Sorunları Ve İntihar Davranışıyla İlişkileri”, *Klinik Psikiyatri*, 3, 228-234.
- EYLEN, B. (2001), *Bilgi Verici Danışmanlığın Kanser Hastalarının Ailelerinin Sosyal Destek Becerileri Üzerine Etkisi*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- FARRAN, B. (2004), “Predictors of Academic Procrastination in College Students” *Unpublished Doctoral Dissertation*, Fordham University, ABD.
- FERRARI, J. R. (1992), “Procrastinators and Perfect Behavior: An Exploratory Factor analysis of Self-Presentation, Self-Awareness, and Self-Handicapping Components”, *Journal of Research in Personality*, 26, 75-84.
- FERRARI, J. R. (2000), “Procrastination and Attention: Factor Analysis of Attention Deficit, Boredomness, Intelligence, Self-Esteem, and Task Delay Frequencies”,

Journal of Social Behavior and Personality, 15 (5), 185-196.

- FERRARI, J.R. and BECK, B.L. (1998), “Affective Responses Before and After Fraudulent Excuses by Academic Procrastinators”, *Education*, 118 (4), 529-537.
- FURMAN, W., BUHRMESTER, D. (1992), “Age and Sex Differences In Perceptions of Personal Relationships”, *Child Development*, 63, 103-115.
- GEÇTAN, E. (1993), *Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dış Davranışlar*, (Dokuzuncu Basım), Remzi Kitapevi, İstanbul.
- GÖĞÜŞ, A. K. (2000), “Depresyonun Klinik Belirtileri”, *Duygudurum Dizisi*, 1, 39-33.
- GÖKLER, I. (2007), “Çocuk Ve Ergenler İçin Sosyal Destek Değerlendirme Ölçeği Türkçe Formunun Uyarlama Çalışması: Faktör Yapısı, Geçerlik Ve Güvenirliği”, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*.
- GÖRKER, I., KORKMAZLAR, Ü., DURUKAN, M. ve AYDOĞDU, A. (2004), “Çocuk ve Ergen Psikiyatri Kliniğine Başvuran Ergenlerde Belirti ve Tanı Dağılımı” *Klinik Psikiyatri*, 7: 103-110.
- GÜLGEZ, Ö.E. (2007), *Lise Öğrencilerinin Olumsuz Risk Alma Davranışlarının Psikolojik Belirtiler, Yaş Ve Cinsiyet Değişkinleri Açısından İncelenmesi: Ankara İli Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- GÜNEY, M. (1998), “Ergenlik Dönemi ve Özellikleri”, *Psikiyatri Dünyası*, 2, 41-44.
- GÜNGÖR, A. (1996), *Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Destek, Negatif Yaşam Olayları, Öfkenin İfade Edilme Biçimi ile Kendini Suçlamanın Fiziksel Sağlık ve Sosyal Uyumla Olan İlişkilerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GÜNGÖR, D. (1996), *Turkish University Students Relationships With Their Friends and Families: Social Support, Satisfaction and Loneliness*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- HAMACHECK, D. E. (1995). *Ergen Benliğinin Psikolojisi ve Gelişimi*, F. ADAMS (Ed) *Ergenliği Anlamak* (111-151) (Çev. Ö. Hakan Ersever) B. Onur (Ed.), İmge Yayınevi, Ankara.
- HARRIOTT, J. ve FERRARI, J. R. (1996), “Prevalence of procrastination among samples of adults”, *Psychological Reports*, 78, 611-616.
- HELLMAN, L, T.(?) *Gençlerle İletişim*, Kilim Matbaası, İstanbul.
- HOFFMAN, K.B., COLE, A.D., MARTIN, J.M., TRAM, J & SEROCZYNSKI, A.D. (2000), “Are the discrepancies between self-and others’ appraisals of competence predictive or reflective of depressive symptoms in children and adolescents: A longitudinal study”, *Journal of Abnormal Psychology*, 109 (4), 651-662.
- HOUX PJ, JOLLES J. (1993), “Age-elated Decline of Psychomotor Speed Effects of Age, Brain Healt Sex and Education”, *Perceptual Motor Skills*, 195-211.
- <http://www.isinbaral.com/fobik.html>.
- <http://en.wikipedia.org/wiki/Hostility>.
- <http://www.tekplatform.com/saglik/152951-fobik-anksiyete-bozukluklari.html>.
- <http://www.alopsikolog.net/prnd.asp>.
- <http://www.toplumdusmani.net/modules/wordbook/entry.php?entryID=3532/Paranoid-nedir+Paranoid-ne-demek>.
- HUSSONG, A. (2000), “Perceived Peer Context and Adolescent Adjustment”, *Journal of Research on Adolescence*, 10, 4-14.
- İLDEN, Z. A. (1999), *The Role of The Characteristic Properties Social Support an Anxiety and Academic Success: A Work For Adolescents*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KARABULUT, E. (2007), *Aktif Sporcuların Yarışma Öncesi ve Sonrası Psikolojik Belirtileri ile Reaksiyon Zamanları Arasındaki İlişkilerin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

- KELNER, R. (1990), "Somatisation: Theories and Research", *Journal of Nervous and Mental Disease*, 178:150-160.
- KILIÇ, M. (1987), *Değişik Psikolojik Arazilara Sahip Olan Ve Olmayan Öğrencilerin Sorunları*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- KNEKT, P., LINDFORS, O., HARKANEN, T., VALIKOSKI, M., VIRTALA, E., LAAKSONEN, M.A., MARTTUNEN, M., KAIPAINEN, M., RENLUND, C. (2008), "Randomized trial on the effectiveness of long- and short-term psychodynamic psychotherapy and solution-focused therapy on psychiatric symptoms during a 3-year follow-up", *Psychol Med*, 38(5):689-703.
- KOÇ, M. (?) "Ruh Sağlığı...", 21; ÇEVİK Şükran, "Ergenlerde Ölüm Düşüncesi, İntihar ve Din, Değerler"
- KOÇ, M. (2005), "Ruh Sağlığı İle Dini Başa Çıkma Metodu Olarak Dua ve İbadet Fenomeni Arasındaki İlişki Üzerine Psikolojik Bir Yaklaşım", Ekev Akademi Dergisi, Erzurum.
- KOÇ, M., POLAT, Ü. (2006), "Üniversite Öğrencilerinin Ruh Sağlığı", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Yıl:2, No:3: 1-22.
- KÖROĞLU, E. (2004), *Depresyon Nedir, Nasıl Baş Edilir?*, HYB. Yayıncılık, Ankara.
- KÖROĞLU, E. (2006), *Kaygılarımız Korkularımız Nedir? Nasıl Baş Edilir?*, HYB. Yayıncılık, Ankara.
- KULAKSIZOĞLU, A. (1998), *Ergenlik psikolojisi*, Remzi Yayınevi, İstanbul.
- LASKO, D.S., OTHERS. (1996), *Adolescent depressed mood and parental unhappiness Adolescence*, 31(121): 49-57.
- LEAVY, R. (1983), "Social support and psychological disorder, A review", *Journal of Community Psychology*, M: 3-21.
- LOEBENSTEIN, A.M. (1996), "The Effects of Subgoal Setting and Academic Self-Efficacy on Procrastination", *Unpublished Doctoral Dissertation. California School of Professional Psychology*, San Diego.

- MALECKI, C. K. (1999), "Adolecents' Ratings of Perceived Social Support and Its Importance: Validation of The Student Social Support Scale", *Psychology In The School*, 36 (6): 473-483.
- MALECKI, C.K., DEMARAY, M.K. (2002), "Measuring Perceived Social Support, Development of the Child And Adolescent Social Support Scale", *Psychology in the Schools*, 39:1, 3-18.
- MILGRAM, N., MEY-TAL, G., LEVISON, Y. (1998), "Procrastination, generalized or specific, in college students and their parents", *Personality & Individual Differences*, 25(2), 297-316.
- MONROE, S.M. IMHOFF, D.R. WISE, B.D. HARIS, J.E. (1983), "Prediction of psychological syptoms under high-risk psychosocial circumstances: life events, social support and symtom specificity", *Journal of Abnormal Psychoiogy*, 92(3):338-350.
- NATIONAL WELSH ASSEMBLY. (2001), 5 Nisan 2009'da www.cymru.gov.uk.
- NEWMAN, B., NEWMAN, P., GRIFFEN, S., O'CONNOR, K. & SPAS, J. (2007), "The Relationship of Social Support to Depressive Symptoms During the Transition to High School", *Adolescence*, 42, 441-460.
- ORPEN, C. (1998), "The Causes and Consequences of Academic Procrastination:A Research note", *Westmister Studies in Education*, 21.
- OWENS, M. A., & NEWBEGIN, I. (1997), "Procrastination in high school achievement: A causal structural model", *Journal of Social Behavior &Personality*, 12, 869-888.
- ÖREN, N., GENÇDOĞAN, B. (1998), "Öğrencilerinin Aile ve Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri ile Empatik Becerileri Arasındaki İlişkiler", *VII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongre Kitabı*, Selçuk Üniversitesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı.
- ÖZBEŞLER, C. (2001), *Çocukluk Çağı Lösemileri ve Sosyal Destek Sistemlerinin Aile İşlevlerine Etkisi*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- ÖZER, B.U. (2005), *Academic Procrastination: Prevalance, Self-reported Reasons, Gender Difference and It's Relation With Academic Achievement*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- ÖZTÜRK, M.O. (1997), *Ruh Sağlığı Ve Bozuklukları*, Hekimler Yayın Birliği, Ankara.
- PAPALIA, D.E., OLDS, S.W. & FELDMAN, R.D. (1998), *Human development*. Boston: McGraw-Hill.
- PDR. (1997), "Akademik Basan Düzeyleri Farklı Olan Lise Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeyleri", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, c 2(9):33-38.
- POTTS, T.J. (1987), "Predicting Procrastination on Academic Tasks With Self-report Personality Measures", *Dissertation Abstracts International*, Hofstra Univeristy.
- POWER, T. G. (2004), "*Stress and Coping in Childhood: The Parents' Role*".www.ebscohost.com.
- PROCIDANO, M. E., GUINTA, M. D., BUGLIONE S. A. (1988), "*Perceived Social Support and Subjective States in Urban Adolescent Girls*". (Erişim Adresi: <http://eric.ed.gov> - Education Resources Information Center - 11.04.2009).
- PUSKAR, K. R., SEREIKA, S. M. & HALLER, L. L. (2003), "Anxiety, Somatic Complaints and Depressive Symptoms in Rural Adolescents", *Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing*, 16(3): 102- 111.
- ROBIN, A.L., FOSTER, S.L , (1989), "Negotiating Parent Adolescent Conflict: A Behavioural Family Systems Approach", *Guilford Press*, New York.
- ROSENBAUM, D.A., (1991), *Human Motor Control Psychological Foundations* Acedemic Pres, London.
- SAKA, F. (2007), *Kişilik Bozuklukları Kaça Ayrılr Belirtileri Nelerdir?* <http://www.kigem.com/content.asp?bodyID=2460>.
- SAPMAZ, F. (2006), *Üniversite Öğrencilerinin Uyumlu Ve Uyumsuz Mükemmeliyetçilik Özelliklerinin Psikolojik Belirti Düzeyleri Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- SARI, C. (2008), *Ergenlerin Psikolojik Belirti Düzeyleri ve Uyumlarını Yordayan Bazı Değişkenler*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- SAVAŞIR, I. ve ŞAHİN, N.H. (1997), ‘‘Bilişsel-Davranışçı Terapilerde Değerlendirme; Sık Kullanılan Ölçekler’’, *Türk Psikologlar Derneği Yayınları*, Ankara.
- SENECAL, C., KOESTNER, R., ve VALLERAND, R. J.(1995), ‘‘Self-regulation and Academic Procrastination’’, *Journal of Social Psychology*, 135, 607-619.
- SEZER, F. (2009), *Müzikle Terapinin Sınav Kaygısı, Öfke Ve Psikolojik Belirtiler Üzerindeki Etkisi*, Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi.
- SOLOMON, L.J. and ROTHBLUM, E.D. (1984), ‘‘Academic Procrastination: Frequency and Cognitive-Behavioral Correlates’’, *Journal of Counseling Psychology*, 31, 503-509.
- SORIAS, O. (1998), "Sosyal Destekler ve Ruh Sağlığı", *Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* , 27(1): 359-362.
- SOYKAN, Ç. (2003), ‘‘Öfke Ve Öfke Yönetimi’’, *Kriz Dergisi*, 11 (2): 19-27.
- SOYLU, Ö. (2002), *Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Ailelerinde Sosyal Destek Algılayıp-Algılamama Durumlarına Göre Psikolojik Belirtiler Gösterme Yönünden Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ŞAHİN, A.R. (1997), *Obsesif Kompulsif Bozukluk*, (Edt.: Cengiz Güleç – Ertuğrul Köroğlu), *Psikiyatri Temel Kitabı I*, Hekimler Yayın Birliği, Ankara, s.493-504.
- ŞAHİN, D. (1999) "Sosyal Destek ve Sağlık", *Sağlık Psikolojisi*, Ed: Ülgen H. Okyavuz *Türk Psikologlar Derneği Yayınları*, Ankara, No: 19.
- ŞAHİN, N. H., BATIGÜN A. D. ve UĞURTAŞ S. (2002), ‘‘Kısa Semptom Envanteri (KSE): Ergenler İçin Kullanımın Geçerlik, Güvenilirlik ve Faktör Yapısı’’, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13 (2), 125-135.

- ŞENCAN, B. (2009), *Lise Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyi İle Sosyal Yetkinlik Beklentisi Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TORUN, A. (1995), *Tükenmişlik, Aile Yapısı ve Sosyal Destek İlişkileri Üzerine Bir İnceleme*, Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TURNER, G. (1999), "Peer Support and Young People's Health", *Journal of Adolescence*, 22(4): 567- 572.
- TÜKEL, R. (1997), "Obsesif Kompulsif Spektrum Bozuklukları", *3P Dergisi*, Damla Matbaası, Ankara, 5(1):5-10.
- TÜRKÜM, A. S, KIZILTAN, A, BIYIK, N., YEMEN, B. (2001), "Üniversite Öğrencilerinin Aile İşlevleri Algılarının İncelenmesi".
- TÜZÜN, Z. (1997), "Life Events, Depression, Social Support Systems, Reasons For Living and Suicide Probability Among University Students", *The Degree of Master.Department of Psychology*, The Middle East Technical University.
- UZMAN, E. (2002), *Sosyal Destek Düzeyleri Farklı Üniversite Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Kimlik Statüleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi.
- ÜNVER, Ö, TOLAN, B, BULUT, I, DAĞDAŞ, C . (1986), *12-24 Yaş Gençlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları*, (Ed. Nihat Nirun) T.C. MEB Gençlik ve Spor Bakanlığı Gençlik Hizmetleri ve Dairesi Başkanlığı.
- VERNON, A. (1993), "Developmental Assessment and Intervention With Children and Adolescents", *Alexandria*, American Counseling Association.
- YALOM, I, D.(2008), *Ergen Terapisi*, Çev.,Yeşim Özkardeşler Şallı,1.Basım, Global Yayın, İstanbul.
- YAPICI, A, KAYIKLIK, H.(?) "Ruh Sağlığı Bağlamında Dindarlığın Öz Saygı ve Kaygı İlişkisi: Çukurova Üniversitesi Örneği", *Değerler Eğitimi Dergisi*, III-9, 185.

- YAVUZER, H. (1992), *Çocuk Psikolojisi*, Remzi Kitapevi, İstanbul.
- YAVUZER, H. (1993), *Çocuk Psikolojisi*, 9. Basım, Remzi Kitabevi A.Ş., İstanbul.
- YÖRÜKOĞLU, A. (2004), *Ruh Sağlığı ve Ruhsal Sorunlar*, 12.Basım, Özgür Yayınları, s:135,169, İstanbul
- YILDIRIM, İ. (1997), “Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi Güvenirliği ve Geçerliliği”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 81-87.
- YILDIRIM, İ. (1997), "Akademik Başarı Düzeyleri Farklı Olan Lise Öğrencilerinin Bazı Değişkenlere Göre Sosyal Destek Düzeyleri", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi/PDR*, 2(10):33-45.
- YILDIRIM, İ. (1999), "Bir Sosyal Destek Programının Etkililiği: Deneysel Bir Çalışma", *Eğitim ve Bilim Dergisi/PDR.*, 23,113:66-72.
- YÖRÜKOĞLU, A. (1993), *Gençlik Çağı: Ruh Sağlığı ve Sorunlar*, 8. Baskı, Özgür Yayın Dağıtım LTD. ŞTİ.,İstanbul.
- WASHINGTON, J. A. (2004), “The Relationship Between Procrastination and Depression Among Graduate and Professional Students Across Academic Programs: Implications for Counseling”, *Unpublished Doctoral Dissertation*, Ed.D., Texas Southern University.
- WHO. (2007), World Health Report, 5 Nisan 2009’da www.who.int/whr/
- WINDLE, M. (1990), “Temperament and social support in adolescence: mterrelations with depressive symptoms and delinquent behaviors”, *Journal of Youth and Adolescence*, 21(1): 19-24.
- www.edam.com.tr/kuyeb5/turkumtr1.pdf.

EKLER

EK 1.Kişisel Bilgi Formu

Cinsiyetiniz: K ( ) E ( )

Yaşınız: 14( ) 15( ) 16( ) 17( ) 18 ve daha fazlası ( )

Okul Bilgileriniz:

Sınıfınız: 9( ) 10( ) 11( ) 12( )

Okul türünüz : Fen Lisesi ( ) Anadolu Lisesi ( ) Düz Lise ( ) Meslek Lisesi ( )

Algıladığınız Eğitim Düzeyiniz(okul başarınız): Düşük ( ) Orta ( ) Yüksek ( )

Aile Bilgileriniz:

Anne: Sağ ( ) / Ölü ( ) Baba: Sağ ( ) / Ölü ( )

Anne: Öz ( ) / Üvey ( ) Baba: Öz ( ) / Üvey ( )

Anne-Baba : Evli –Birlikte ( ) Evli-Ayrı yaşıyor ( ) Boşanmış ( ) Ölü ( )

Kardeş sayısı (kendinizi saymayınız): 0 ( ) 1( ) 2( ) 3( ) 4 ve daha fazlası( )

Kaçıncı Çocuğunuz (Dünyaya Geliş Sırası) :1.( ) 2.( ) 3.( ) 4. yada daha fazla( )

Algılanan Sosyoekonomik Düzey (Ailenizin aylık geliri) : Düşük ( ) Orta( ) Yüksek( )

Yaşamınızın çoğunu geçirdiğiniz yer: İl(merkez) ( ) İlçe ( ) Kasaba/Köy( )

Değerli arkadaşlar,

Bu araştırma Sakarya Üniversitesi, Sosyal bilimler Enstitüsünde, Yüksek lisans tezi olarak hazırlanması amacıyla yapılmaktadır. Yapılan çalışma bilimsel araştırma amaçlı olup vermiş olduğunuz bilgileriniz ve cevaplarınız kesinlikle gizli tutulacaktır.Bu yüzden soruları boş bırakmamanızı ve içtenlikle cevaplamanızı dilerim.Her ölçek farklı şekilde değerlendirilecektir. Cevaplamadan önce ölçek bilgisini dikkatlice okuyunuz. Her maddede sadece bir seçeneği seçiniz ve uygun bulduğunuz seçeneğe (X) işareti koyunuz. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Ümmühan YILDIRIM

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

EK 2. Kısa Semptom Ölçeği(KSE)

Değerli arkadaşlar;

Aşağıda, insanların bazen yaşadıkları belirtilerin ve yakınmaların bir listesi verilmiştir. Listedeki her bir maddeyi lütfen dikkatle okuyun. Daha sonra o belirtilerin *SİZDE BUGÜN DAHİL, SON BİR HAFTADIR NE KADAR VAROLDUĞUNU* yandaki bölmede uygun olan yerde işaretleyin. Her belirti için sadece bir yeri işaretlemeye ve hiçbir maddeyi atlamamaya özen gösterin. Yanıtlarınızı kursun kalemle (X) şeklinde işaretleyin. Eğer fikir değiştirirseniz ilk yanıtınızı silin.

Yanıtlarınızı aşağıdaki ölçeğe göre değerlendiriniz. Bu belirtiler son bir haftadır sizde ne kadar var?

0-Hiç yok 1- Biraz var 2- Orta derecede var 3- Epey var 4- Çok fazla var

		Hiç yok	Biraz var	Orta derecede var	Epey var	Çok fazla var
1	İçinizdeki sinirlilik ve titreme hali	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
2	Baygınlık , baş dönmesi	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
3	Bir başka kişinin sizin düşüncelerinizi kontrol edeceği fikri	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
4	Başınıza gelen sıkıntılardan dolayı başkalarının suçlu olduğu duygusu	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
5	Olayları hatırlamada güçlük	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
6	Çok kolayca kızıp öfkelenme	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
7	Göğüs (kalp) bölgesinde ağrılar	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
8	Meydanlık(açık) yerlerden korkma duygusu.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
9	Yaşamınıza son verme düşüncesi.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
10	İnsanların çoğuna güvenilemeyeceği hissi.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
11	İştahta bozukluklar.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
12	Hiçbir nedeni olmayan ani korkular.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
13	Kontrol edemediğiniz duygu patlamaları.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
14	Başka insanlarla beraberken bile yalnızlık hissetme.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
15	İşleri bitirme konusunda kendini engellenmiş hissetme.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
16	Yalnızlık hissetme.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
17	Hüzünlü, kederli hissetme.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
18	Hiçbir şeye ilgi duymamak.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
19	Kendini ağlamaklı hissetme.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
20	Kolayca incinebilme , kırılma.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
21	İnsanların sizi sevmediğini, size kötü davrandığına inanma.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
22	Kendini diğer insanlardan daha aşağı görmek.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
23	Mide bozukluğu,bulantı.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
24	Diğer insanların sizi gözlediği ya da hakkınızda konuştuğu duygusu.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
25	Uykuya dalmada güçlük.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
26	Yaptığınız şeyleri tekrar tekrar doğru mu diye kontrol etmek.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
27	Karar vermede güçlükler.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)

		Hiç yok	Biraz var	Orta derecede var	Epey var	Çok fazla var
28	Otobüs,tren, metro gibi umumi vasıtalarla seyahatlerden korkma.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
29	Nefes darlığı , nefessiz kalma.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
30	Sıcak,soğuk basmaları.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
31	Sizi korkuttuğu için bazı eşya yer ya da etkinliklerden uzak kalmaya çalışmak.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
32	Kafanızın bomboş kalması.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
33	Bedeninizin bazı bölgelerinde uyuşmalar,karıncalanmalar.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
34	Hatalarınız için cezalandırılmanız gerektiği düşüncesi.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
35	Gelecekle ilgili umutsuzluk duyguları.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
36	Dikkati bir şey üzerine toplamada güçlük.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
37	Bedenin bazı bölgelerinde ,zayıflık, güçsüzlük hissi.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
38	Kendini gergin ve tedirgin hissetme.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
39	Ölme ve ölüm üzerine düşünceler.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
40	Birini dövme, ona zarar verme yaralama isteği.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
41	Bir şeyleri kırma ,dökme isteği.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
42	Diğer insanların yanında iken yanlış bir şey yapmamaya çalışmak.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
43	Kalabalıklardan rahatsızlık duymak.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
44	Başka insanlara hiç yakınlık duymamak.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
45	Dehşet ve panik nöbetleri.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
46	Sık sık tartışmaya girmek.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
47	Yalnız kaldığında sinirlilik hissetme.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
48	Başarılarınıza rağmen diğer insanlardan yeterince takdir görmemek.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
49	Kendini yerinde duramayacak kadar tedirginlik hissetmek.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
50	Kendini değersiz görme duygusu.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
51	Eğer izin verirseniz insanların sizi sömüreceği duygusu.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
52	Suçluluk duyguları.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
53	Aklınızda bir bozukluk olduğu fikri.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)

EK 3.Çocuklar Ve Ergenler İçin Sosyal Destek Değerlendirme Ölçeği

Aşağıdaki anket öğrencilerin aile, arkadaş ve öğretmenlerden algılanan sosyal destek düzeylerini belirlemek için hazırlanmıştır. Bu anketteki soruları aşağıdaki ölçeğe göre değerlendiriniz.

1:Hiçbir zaman 2:Nadiren 3:Bazen 4:Çoğu zaman 5: Her zaman

		Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
1	Arkadaşların (Sınıf dışı) tarafından dışlandığını hisseder misin?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Arkadaşların(Sınıf dışı) tarafından sevilir misin?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Arkadaşların (Sınıf dışı) sana sataşır ya da takılırlar mı?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Arkadaşların(Sınıf dışı) seninle alay ederler mi?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Arkadaşların(Sınıf dışı),senin düşüncelerini dinlemekten hoşlanırlar mı?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Sen ve arkadaşların(Sınıf dışı) birbiriniz için çok şey yapar mısınız?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Kendini arkadaşlarına(Sınıf dışı) çok yakın hisseder misin?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Sorunların olduğunda yardım ya da öneri almak için arkadaşlarına(Sınıf dışı) güvenir misin?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Sence, arkadaşların(Sınıf dışı) sana önem verir mi?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Arkadaşların(Sınıf dışı) kendini kötü hissetmene neden olur mu?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Sorunların olduğunda yardım ve öneri almak için ailene güvenebilir misin?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Sen ve ailen birbiriniz için çok şey yapar mısınız?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Ailen,kendini kötü hissetmene neden olur mu?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Ailenle çok şey paylaşır mısın?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Ailenle konuşmakta zorluk çeker misin?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Onlara ihtiyacın olduğunda,ailenin senin yanında olduğunu hisseder misin?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
17	Ailen tarafından dışlandığını hisseder misin?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
18	Ailen,senin düşüncelerini görmezden gelir mi?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
19	Kendi ailen içinde önemli bir yere sahip misin?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
20	Sence,ailen sana önem verir mi?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

		Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Çoğu zaman	Her zaman
21	Kendini ailenin bir parçası gibi hisseder misin?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
22	Ailenin sana kötü davrandığını düşünür müsün?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
23	Kendini sınıfın bir parçası gibi hissediyor musun?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
24	Sınıfın tarafından dışlandığını hisseder misin?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
25	Sınıfında hiç kimsenin sana değer vermediğini hisseder misin?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
26	Sınıf arkadaşların tarafından çok sevilir misin?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
27	Sınıfında, arkadaşların birbirleri için çok şey yaparlar mı?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
28	Sınıf arkadaşların seninle alay ederler mi?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
29	Sınıf arkadaşların, sorunların olduğunda sana yardım ederler mi?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
30	Sınıf arkadaşların sana sataşır ya da takılırlar mı?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
31	Sınıf arkadaşların kendini kötü hissetmene neden olur mu?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
32	Kendini öğretmenlerine çok yakın hisseder misin?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
33	Öğretmenlerin kendini yetersiz hissetmene neden olur mu?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
34	Öğretmenler konuşmakta zorluk çeker misin?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
35	Öğretmenlerin sana önem verir miydi?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
36	Senin öğretmenlerinden, herhangi bir sorun olduğunda rahatlıkla yardım ya da öneri istenebilir mi?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
37	Öğretmenlerin sana karşı kötü davranır mı?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
38	Öğretmenlerin sana kendini önemli hissettirir mi?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
39	Öğretmenlerin senin kendini kötü hissetmene neden olur mu?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
40	Öğretmenlerin sana özel görevler verirler mi?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
41	Öğretmenlerin senin kendini tedirgin (huzursuz) hissetmene neden olurlar mı?	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

EK 4. Aitken Erteleme Eğilimi Ölçeği

Aşağıda verilen maddelerin her birini dikkatlice okuduktan sonra her bir maddenin size ne ölçüde uygun olduğunu ilgili seçeneği aşağıdaki ölçeğe göre değerlendiriniz.

- 1- Yanlış 2- Çoğunlukla yanlış 3- Bazen doğru/bazen yanlış
4- Çoğunlukla doğru 5- Doğru

		Yanlış	Çoğunlukla yanlış	Bazen doğru/bazen yanlış	Çoğunlukla doğru	Doğru
1	Bir şeylere (işlere) başlamayı son ana kadar geciktiririm	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2	Kütüphaneden ödünç aldığım kitapları zamanında teslim etmeye dikkat ederim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3	Bir ödevin (işin) yapılması gerektiğini bilsem dahi, hiçbir zaman işe hemen başlamayı istemem	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4	Günü gününe düzenli olarak çalışmalarımı yaparak görevlerimi zamanında yerine getiririm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5	Randevularıma ve görüşmelerime sıklıkla geç kalırım	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6	Ödevlerime/çalışmalarımı (işlerime) başlamayı o kadar çok geciktiririm ki onları teslim tarihine yetiştiremem.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7	Genellikle ödevlerimi/çalışmalarımı son teslim tarihine yetiştirmek için alelacele koştururum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8	Bir şeylere (ödev/ sınavlar) başlamam genellikle uzun zaman alır	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9	Bir işi gerçekten yapmam gerektiğini bildiğim zaman onu ertelemem	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10	Eğer yapmam gereken önemli bir projem/çalışmam (işim) varsa , ona mümkün olan en kısa zamanda başlarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11	Yakın zaman içerisinde bir sınavım varsa, çoğunlukla kendimi sınavdan başka işler yaparken bulurum.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12	Çalışmalarımı (işlerimi) genellikle zamanından önce bitiririm.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13	Yapılması gereken işlerime hemen başlarım.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14	Eğer önemli bir randevum varsa giyeceğim kıyafetin bir gün önceden hazır olduğundan emin olmak isterim	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15	Randevularıma zamanından önce varırım	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16	Genellikle zamanında sınıfta olurum	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

EK 5.Anket Onay Formu

T.C.
DÜZCE VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı :B.08.4.MEM.4.81.00.04.021/3288
Konu :Araştırma İzni.

11 Mart 2010

VALİLİK MAKAMINA

İlgi :a) Mart 2007 tarih ve 2594 sayılı MEB Tebliğler Dergisinde yayınlanan Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi
b)Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'nün 22/02/2010 Tarih ve B.30.2.SAÜ.0.41.72.00.044-437 Sayılı Yazısı.

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencilerinden Ümmühan YILDIRIM 'ın ilgi (b) yazı eki "**Ortaöğretim Öğrencilerinin Psikolojik Belirtilerinin Sosyal Destek Algısı ve Akademik Erteleme Açısından İncelenmesi**" konulu araştırmada kullanılacak veri toplama aracını, "**İlimiz merkez ilçesine bağlı ortaöğretim öğrencilerine**" yönelik izin talebi ilgi (a) Yönerge 'de belirtilen esaslar doğrultusunda incelenmiştir.

Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü tarafından kabul edilen, onaylı bir örneği müdürlüğümüzde muhafaza edilecek (10 sayfa - 110 sorudan oluşan) araştırmanın "**İlimiz merkez ilçesine bağlı ortaöğretim öğrencilerine**" yönelik uygulanması, araştırma tamamlandıktan itibaren en geç iki hafta içerisinde, araştırmanın iki örneğinin CD' ye kayıtlı olarak ilgi (a) Yönergede belirtilen (Ek-1) Taahhütname tutanağı ile birlikte, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü tarafından müdürlüğümüze teslim edilmesi ve ilgi (a) Yönergenin 13.maddesinde belirtilen esaslara uyulması kaydıyla Ümmühan YILDIRIM tarafından uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir.

Makamlarınızca uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Yusuf SEZER
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
09/03/2010

Mikdat ALAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

EKLER :
1-Araştırma Önerisi (10 Sayfa)

ÖZGEÇMİŞ

Ümmühan YILDIRIM 1986 yılında Diyarbakır'da doğdu. İlk ve ortaöğretimini Afyon ve Antalya illerinde tamamladı. 2007 yılında Atatürk Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümünü bitirdi. 2008 yılında Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalında lisansüstünde eğitim görmeye başladı. Lisansüstü eğitimi sırasında bir süre özel eğitimde çalıştı. 2008 yılında Düzce ilindeki 100.Yıl İlköğretim okulunda görev yapmaya başladı. Görevine halen aynı okulda devam etmektedir.